

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

**Rozvoj tvořivosti dětí předškolního věku
prostřednictvím technik spojených
s díly výtvarného umění**

Bakalářská práce

Autor:	Kateřina Šitinová
Studijní program:	B 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Učitelství pro mateřské školy
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Jana Marie Havigerová, Ph.D.
Oponent práce:	Ing. et Ing. Mgr. Marie Herynková, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Kateřina Šitinová
Studium:	P16P0478
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Učitelství pro mateřské školy
Název bakalářské práce:	Rozvoj tvořivosti dětí předškolního věku prostřednictvím technik spojených s díly výtvarného umění
Název bakalářské práce AJ:	Developing the creativity of preschool children through techniques associated with fine arts

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce je ověřit možnosti rozvoje tvořivosti dětí předškolního věku prostřednictvím technik spojených s díly výtvarného umění. V první části práce bude prezentován současný stav poznání se zaměřením na témata dětské tvořivosti a jeho cíleného ovlivnění. V empirické části bude realizováno vlastní výzkumné řešení, bude porovnán rozvoj tvořivosti ve dvou paralelních třídách. V jedné třídě bude na děti experimentálně působeno: bude s nimi realizován intervenční program (projekt obsahující prvky odvozené z děl výtvarného umění); v paralelní třídě bude realizován standardní program. Efekt bude měřen metodami pro posouzení figurální tvořivosti (Urbanův figurální test tvořivého myšlení). Výsledky budou zpracovány standardními postupy a budou diskutovány ke vztahu k současnému poznání.

ŘÍČAN, Pavel (2007). Psychologie osobnosti: obor v pohybu. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1174-4. ČERNÁ, Marie (2012). Dějiny výtvarného umění. Upravené a rozšířené vydání. Praha: Idea servis. ISBN 978-80-85970-74-6. FICHNOVÁ, Katarína & SZOBIOVÁ, Eva (2007). Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: náměty k RVP pro předškolní vzdělávání. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-323-9.

Garantující pracoviště: Ústav primární a preprimární edukace, Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jana Marie Havigerová, Ph.D.

Oponent: Ing. et Ing. Mgr. Marie Herynková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 31.5.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. PhDr. Janě Marii Havigerové, Ph.D za odborné vedení, podnětné rady a vstřícnost při konzultacích během vypracování bakalářské práce. Mé díky patří i Mgr. et Mgr. Kláře Zárecké, Ph.D. za konzultaci intervenčního projektu a také učitelkám mateřských škol za důvěru a spolupráci při výzkumném šetření.

Anotace

ŠITINOVÁ, Kateřina. *Rozvoj tvořivosti dětí předškolního věku prostřednictvím technik spojených s díly výtvarného umění*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2019. 54 s. Bakalářská práce.

Cílem bakalářské práce je ověřit možnosti rozvoje tvořivosti dětí předškolního věku prostřednictvím technik spojených s díly výtvarného umění. V první části práce je prezentován současný stav poznání se zaměřením na témata dětské tvořivosti a jeho cíleného ovlivnění. V empirické části je realizováno vlastní výzkumné řešení, rozvoj tvořivosti je porovnán s paralelní třídou. V jedné třídě je na děti experimentálně působeno: je s nimi realizován intervenční program (projekt obsahující prvky odvozené z děl výtvarného umění); v paralelní třídě je realizován standardní program. Efekt je měřen metodami pro posouzení figurální tvořivosti (Urbanův figurální test tvořivého myšlení). Výsledky jsou zpracovány standardními postupy a diskutovány ve vztahu k současnému poznání.

Klíčová slova: tvořivost, předškolní věk, Urbanův figurální test tvořivého myšlení, rozvoj dětské tvořivosti, rozvoj tvořivosti výtvarným uměním

Annotation

ŠITINOVÁ, Kateřina. *Developing the creativity of preschool children through techniques associated with fine arts*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2019. 54 pp. Bachelor Degree Thesis.

The aim of this thesis is to prove the possibilities of developing the creativity of preschool children through techniques associated with fine arts. The first part of the thesis contains the current state of knowledge focused on the children's creativity and targeted influence. In the second part, my own research solution is realized. The result of my research is compared with a parallel class. The first class of preschool children is influenced by the experimental project including elements of fine arts; in the second class of preschool children, a standard program is realized without any special intervention. The effect is measured by the TSD-Z test. The results are processed using standard procedures and are discussed in the context of the current state of knowledge.

Keywords: creativity, preschool children, TSD-Z test, developing of children's creativity, developing the creativity through fine arts

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:.....

Podpis studenta:.....

OBSAH

1	ÚVOD	10
2	CÍL PRÁCE	11
3	CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	11
3.1	Vnímání.....	11
3.2	Smyslové vnímání.....	12
3.3	Soustředěnost	12
3.4	Myšlení.....	12
3.5	Učení	13
3.6	Řeč.....	14
3.7	Sociální dovednosti	14
3.8	Koordinace rukou a zraku	14
3.9	Zobrazovací schopnosti dětí předškolního věku	15
3.10	Motorické dovednosti	16
4	TVOŘIVOST	16
4.1	Vymezení pojmu	16
4.2	Dělení tvořivosti.....	18
4.3	Tvořivé schopnosti	19
4.4	Dělení tvořivého myšlení	20
4.5	Projev tvořivosti u člověka.....	21
4.6	Přínos tvořivosti pro člověka	21
5	DĚTSKÁ TVOŘIVOST	21
5.1	Charakteristika tvořivého dítěte	21
5.1.1	Charakteristika tvořivého dítěte z pohledu učitelů	22
5.2	Přínos tvořivosti pro dítě	23
6	CÍLENÉ OVLIVNĚNÍ TVOŘIVOSTI	23
6.1	Rozvoj tvořivého myšlení	23
6.2	Rozvoj tvořivých schopností.....	25
6.3	Tvořivé hry	26
6.4	Zásady pro podporu tvořivosti	26

6.5	Podmínky k tvořivé činnosti	28
6.6	Faktory negativně ovlivňující tvořivou práci při výtvarných činnostech	29
7	UMĚNÍ A PROČ S NÍM DĚTI SEZNAMOVAT	30
7.1	Přínos výtvarného projevu pro dítě předškolního věku	31
7.2	Zprostředkování umění dětem.....	32
7.2.1	Výběr uměleckých děl	32
7.2.2	Seznamování s díly výtvarného umění	32
	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	34
8	DRUH VÝZKUMU, ZVOLENÁ METODOLOGIE.....	35
8.1	Procedura.....	35
8.2	Popis plánované intervence – projekt	35
8.2.1	Hlavní myšlenky projektu v kontrolní skupině (MŠ 1)	36
8.2.2	Hlavní myšlenky projektu v experimentální skupině (MŠ 2).....	37
8.3	Popis výzkumného vzorku	37
8.3.1	Popis vzorku MŠ 1	38
8.3.2	Popis vzorku MŠ 2.....	38
9	POPIS DOSAŽENÝCH VÝSLEDKŮ	38
9.1	Popis dosažených výsledků u MŠ 1	39
9.2	Popis dosažených výsledků u MŠ 2	40
10	ANALÝZA VÝSLEDKŮ.....	42
10.1	Analýza výsledků u kontrolní skupiny (MŠ 1).....	42
10.2	Analýza výsledků u experimentální skupiny (MŠ 2)	43
10.3	Porovnání výsledků	44
11	DISKUSE.....	45
11.1	Srovnání s výsledky obdobných výzkumů	47
12	DŮSLEDKY ZJIŠTĚNÍ	48
13	ZÁVĚR	48
14	POUŽITÁ LITERATURA	50
15	SEZNAM PŘÍLOH.....	54

1 ÚVOD

Dětství a výchova předškolních dětí je velice důležitá, což potvrdí jistě každý rodič, učitel i vychovatel, protože ovlivní celý další život dítěte. Každé malé dítě má soustu nadějí a vizí, představuje si, jaké bude mít povolání, co bude dělat ve svém volném čase, jak bude vypadat, do čeho se bude oblékat a mnoho dalšího a my dospělí si přejeme, aby se mu jednou tyto vysněné vize splnily. Povolání, které ho bude naplňovat, mu sice nezajistíme, ale můžeme mu darovat předpoklady, které ho k vysněnému cíli mohou vést. Malé děti ještě nepřemýšlejí nad konkrétními postupy, co a jak vyřešit, protože nemají dostatek zkušeností, aby se mohly rozhodovat mezi různými možnostmi přístupů. Děti se učí experimentem, pozorováním, přemýšlením, fantazírováním. Není tomu tak, že tvořivý člověk je tvořivý pouze ve výtvarném projevu. Tvořivý člověk aplikuje tvořivost do všeho, co dělá, o čem přemýšlí, do přijímání a následného řešení problémů. Projevuje se v pohybu, ve výtvarných, konstrukčních i hudebních dovednostech, a proto je důležité si v sobě tvořivost rozvíjet a uchovávat.

Pro každé povolání je třeba, aby byl člověk jistým způsobem tvořivý, ale mnohdy si pod tvořivým člověkem představíme pouze umělce, designéra či konstruktéra. Je možné děti učit od umělců a mohou se stát jejich inspirací? Jsou děti schopny umění vnímat a rozvinout tak i samy sebe? Galerie výtvarných umění nabízí atraktivní programy pro děti, kterých jsem se zúčastnila a absolvovala jsem seminář, jak programy k přiblížení umění dětem mohou probíhat a následně fungovat. Tyto programy v prostorách galerií jsou pouze jednodenní. Otázkou pro mne však zůstává, zda je možné přibližovat výtvarné umění dětem i v prostorách mateřských škol. Mohou se stát programy čerpající z umění obsahem vyučování v mateřské škole, které je podnětné a rozvíjí tvořivost?

Abychom mohli v dětech tvořivost probouzet a rozvíjet, nejprve si definujeme, co se pod tímto pojmem skrývá. Zaměříme se na její projevy v dětském věku, a jakými způsoby ji můžeme rozvíjet a jaké jsou třeba k tomu vytvořit podmínky. Aby byl pro děti rozvoj smysluplný a splnitelný, musíme respektovat specifika předškolního věku, která budou hrát značnou roli v sestavování projektu a přístupu k dětem. Nakonec se zaměříme na oblast seznamování dětí s uměleckými výtvarnými díly. Zmíníme si vhodné přístupy k zprostředkování umění dětem. Ve vlastním výzkumném šetření sestavíme a zrealizujeme intervenční projekt, který bude inspirován výtvarným uměním a výsledky

míry tvořivosti porovnáme s kontrolní skupinou, ve které bude probíhat standardní program mateřské školy. Oba projekty budou sestaveny i realizovány autorem práce.

Po formální stránce je práce zpracována dle citačního manuálu ČSN ISO 690 v harvardském stylu podle Biernátové a Skůpy (2011) a Firstové (2011).

2 CÍL PRÁCE

Cílem bakalářské práce je **ověřit možnosti rozvoje tvořivosti dětí předškolního věku prostřednictvím technik spojených s díly výtvarného umění**. Bude realizováno vlastní výzkumné šetření, ve kterém bude porovnán rozvoj tvořivosti ve dvou paralelních třídách. V jedné třídě bude na děti experimentálně působeno intervenčním programem, který obsahuje prvky odvozené z výtvarných uměleckých děl. V paralelní třídě bude realizován standardní program dle programu a zvyku mateřské školy, který bude vytvářen ve spolupráci s učitelkami dané třídy. Efekt bude měřen metodami pro posouzení figurální tvořivosti (Urbanovým figurálním testem tvořivého myšlení). Výsledky budou zpracovány standardními postupy a budou diskutovány ke vztahu k současnému poznání.

3 CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Abychom mohli na děti správně a cíleně působit, musíme znát specifika předškolního věku a mít na paměti jakých schopností a dovedností jsou v tomto období schopny.

3.1 Vnímání

Nádvorníková (2014) uvádí, že vnímání dítěte předškolního věku je zcela závislé na využití smyslů. Nejvíce využívá zrak a sluch, avšak čím je dítě mladší, tím důležitější jsou pro něj i ostatní smysly jako je hmat, čich a chuť. Děti předškolního věku mají tendence všechny nové předměty a podněty co nejvíce pozorovat, poslouchat či si je moci ohmatat, případně i ochutnat. Díky tomu, že nové poznání prošlo více smysly, dítě si zpětně vybaví tento nový poznatek konkrétněji, přesněji a barvitěji. Pokud mu nedovolíme nové podněty probádat tak, jak potřebuje, může to být pro dítě stresující. Pro naši studii tato informace znamená, že poznatek z výtvarných děl je třeba umocnit

vícero smysly, aby se dětem stal smysluplným a jasným a zážitek z něj se upevnil konkrétněji a silněji.

3.2 Smyslové vnímání

Předškolní věk je citlivým obdobím k rozvoji a třibení smyslového vnímání. Díky dobrému vedení mohou být děti schopny rozlišit i velice drobné rozdíly v odstínech barev, tónech hudby či rozdíly vůní a chutí. To je základem k vytváření představ, fantazie a myšlenkových operací (Nádvorníková, 2014). Proto práce a poznání uměleckých obrazů či architektury by z hlediska vnímání barev a tvarů neměla činit dětem problém. Toto vnímání rozdílností je zapotřebí při poznávání abstraktních děl a dalších děl moderního umění. Právě poznávání abstraktních děl bude proměnnou při intervenčním projektu.

3.3 Soustředěnost

Doba soustředěného pozorování se v průběhu věku od 3 do 6 let postupně prodlužuje. Dítě ve 3 letech vydrží u činnosti do tří minut, dokud ho nevyruší jiný podnět. U předškolního dítěte se tato doba prodlouží zhruba na 10 minut a je schopno práci dokončit i při působení jiného podnětu (Nádvorníková, 2014).

To značí, že pokud chceme dítě dostatečně motivovat a zaujmout, aktivity nabízené dětem nesmí překročit výše zmíněnou časovou hranici. Pro zintenzivnění soustředěné práce dítě nepřehlcujeme podněty, které odvádí pozornost. V intervenčním projektu proto nenabízíme více než 2 – 3 podněty k ranní hře. Aktivity budou obtížností přiměřené k jejich věku, aby nepřiměřeně dlouhým přemýšlením nepřesáhly časovou hranici aktivního vnímání.

3.4 Myšlení

U dětí předškolního věku převažuje myšlení, které nezohledňuje pravidla logiky. Toto myšlení nazývá Vágnerová (2004) prelogickým myšlením. Definuje ho takto: „*Prelogické myšlení plně nerespektuje pravidla logiky ani poznávanou realitu, bývá tudíž do značné míry subjektivně zkrácené a nepřesné*“ (Vágnerová, 2004, s. 106).

Prelogické myšlení dělí na autistické a egocentrické uvažování. **Autistické uvažování** převládá v rané fázi vývoje (Piaget, 1966 cit. podle Vágnerová, 2004). Děti mají nepřesné informace o realitě v důsledku nedostatku zkušeností, omezenou bdělostí a omezenými poznávacími schopnostmi. Takové dítě nedokáže rozlišit potřeby vlastního těla a informace z vnějšího prostředí. Hlavním cílem veškerého poznání je uspokojení vlastních potřeb. **Egocentrické myšlení** zaznamenává určitý posun v respektování reality a vnímání skutečnosti. Stále však převládá uspokojení vlastních přání a potřeb. Z toho plyne, že dítě zkruslí nebo nepřijme informaci, která se mu nezdá vyhovující. Přijme pouze takovou informaci, u které zcela chápe její podstatu. Informaci, která mu nepřijde pochopitelná, si upraví dle svých dosavadních zkušeností a emocí tak, aby mu její chápání více vyhovovalo (Vágnerová, 2004).

Nádvořníková (2014) myšlení předškolního dítěte shrnuje jako názorné a intuitivní, málo flexibilní, nepřenositelné a souhlasí s výše zmíněnou prelogičností. Jeho výraznými znaky jsou útržkovitost a nepropojenost s absencí komplexních představ. Proto budeme propojovat nové poznatky do souvislostí se světem, který dobře znají. Poznatky nebude propojovat pouze vedoucí pedagog, ale dá prostor dětem, aby si informaci samy převedly do reálných skutečností, které jsou jim nejbližší.

3.5 Učení

Einon (2002) shrnuje, že dítě od 4,5 let věku dokáže pochopit pravidla jednoduché stolní hry, zvládá hry, které stimulují rozvoj jeho dovedností. Zvládá skládat stavebnice i s menšími kostkami. To znamená, že začíná přemýšlet dopředu. Od věku 5 let začíná poznávat písmena, dokonce občas i některá slova. Pokud mu někdo pomůže s učením se psaní jeho jména, dokáže se ho naučit a poznat. Pozorně zkoumá „co se stane, když“, řádně, a dokonce samo nabízí vysvětlení. Dítě si začíná pamatovat, co se stalo přechodí den a vzpomíná na události proběhlé ve vzdálené minulosti.

Dovednosti v oblasti učení nám naznačují, že si můžeme dovolit s dětmi předškolního věku experimentovat a dopředu přemýšlet i nad výsledkem. Pro děti jsou vhodné konstrukční hry, kdy jemná motorika a schopnosti myslet dopředu umožňují dítěti dosáhnout přijatelného a zdárného výsledku.

Na základě tohoto tvrzení usuzujeme, že experimenty jsou pro děti předškolního věku podnětné k jejich rozvoji. Děti jsou zvědavé a je potřeba dbát na to, aby nové poznatky byly pro děti smysluplné a přínosné.

3.6 Řeč

Děti ve věku pěti let obvykle znají okolo 2000 slov, o rok později až 3000 slov. Tvoří věty o 6 – 8 slovech. Od pěti let také dokáží vyjádřit vlastní pocity a souvisle vyprávět příhodu (Einon, 2002). Tato schopnost je pro realizaci intervenčního projektu důležitá, protože díky vyjadřovacím schopnostem dítěte jsme schopni lépe porozumět tomu, jak daná umělecká díla dítě vnímá. O myšlenkách a pocitech dokáže hovořit sice omezené míře závislé na slovní zásobě, ale vyslovená informace není přínosem jen pro nás, ale i upevněním vjemu u dítěte samo v sobě.

3.7 Sociální dovednosti

Sociální dovednosti sice nejsou cílem práce, mají však velký vliv na průběh projektu. Sociální sféra ovlivňuje atmosféru a klima třídy, která je jednou z podmínek pro tvořivou práci. Od 4,5 let děti vyhledávají pozornost kamarádů, dokáží si najít nejlepšího kamaráda a jsou citlivé na lež a zradu (Einon, 2002). V pěti letech jsou děti výrazně jistější ve větším kolektivu, ve kterém se učí samostatně řešit konflikty (Břicháček, 2003 cit. podle Hoskovcová, 2006). V tomto věku se také probouzí schopnost empatie, tzn. schopnosti dívat se na věc i z pohledu druhých, dělení se, dávání si a pomáhání (Damon, 1989 cit. podle Hoskovcová, 2006). Z toho tvrzení usuzujeme, že během rozboru uměleckých děl v intervenčním (experimentálním) projektu je dítě schopno přijmout to, co vidí druzí a jejich názor respektovat. Dokáže však bránit ostatním dětem připojit se ke hře a mohou se objevovat náznaky manipulace, podvodu a lži. Odmítá zodpovědnost za své chování (Einon, 2002). Na dětské podvodné jednání si musíme dát pozor zejména při vyplňování Urbanových figurálních testů tvořivého myšlení.

3.8 Koordinace rukou a zraku

Ve věku 4,5 let dítě začíná kreslit postavy, které mají končetiny a začínají se objevovat i vlasy a prsty rukou. Oblíbeným motivem jsou domečky a auta. O rok později ke kresbě domu přidává detaily, jakými jsou okna a dveře, začínají se objevovat zvířecí a přírodní motivy. Jemná motorika bývá koordinovanější a přesnější, a tak začíná zvládat spojování

bodů či obtahování tvarů. Dítě od 5 let je schopné ovládat nůžky pro stříhání podle rovných i zvlněných čar, ale při vystřihování má ještě rezervu ke zdokonalování (Einon, 2002). Děti předškolního věku jsou schopny dosáhnout představ a přenést je tak v určité formě, přiměřené jejich věku, na papír. To je důležité zejména pro grafomotorické a výtvarné aktivity.

3.9 Zobrazovací schopnosti dětí předškolního věku

Pokud se chceme snažit o rozvíjení tvořivosti prostřednictvím výtvarného projevu, musíme znát, jaké kresebné úrovně jsou děti ve věku 5 – 6 let schopny. To je důležité pro sestavení přijatelně obtížných aktivit takovým způsobem, aby aktivita předem nebyla předurčena neúspěchu a zklamání dítěte.

Uvedeme si následující znaky ontogeneze výtvarného projevu u takto starých dětí dle Kupcové (2014). **Lidské postavy** obsahují detaily v obličejí a končetiny nejsou pouhou čarou, ale mají určitý objem. Stále chybí krk. Objevují se zde pokusy o kresbu postavy z profilu. Uždil (2002) doplňuje, že z profilu kreslí i těla zvířat, kdežto hlava je k pozorovateli čelem. Děti dokáží **zachytit situaci** (např. donesl jsem mamince květiny, krmím svého domácího mazlíčka ...) a zasadí ji do konkrétního prostředí či vyznačí důležité předměty pro děj (kladivo, vařečku ...). Figury a předměty jsou umístěny **po celém pracovním prostoru**. Z předchozích etap ontogeneze dětského výtvarného projevu dokáže dítě pojmenovat nakreslené figury a slovně je okomentovat, má ustálené grafické typy (osobu, strom, květinu, auto, zvíře ...). Děti předškolního věku nemají potřebu ani dostatek zkušeností k zobrazování perspektivy a objemu zobrazených předmětů. Uždil (2002) se zmiňuje, že děti tohoto věku kreslí plošně, prostor v méně častých případech naznačují například zobrazením horizontu a umístění figur na něj. Náznaky prostorovosti jsou spíše jen dosavadním hledáním, vynalézáním a svým způsobem i myšlením, než cílenou touhou zobrazit perspektivu a objem v kresbě.

Jak zmiňuje Stehlíková Babyrádová (2014), kresebný projev dítěte může být také projevem socializace. Zaznamenává totiž děje, vztahy, ale odráží i schopnost všímavosti k okolí a sociální vliv na dítě. Proto nepodceňujme dětskou kresbu a snažme se skrze ni dítě lépe poznat. Dětský výtvarný projev doplňuje řeč verbální, která je v jejich věku stále omezená. V intervenčním projektu budou obsaženy i výtvarné techniky, umožňující dítěti

překonat strach z výtvarného projevu a pomohou mu v uvědomění si dalšího způsobu vyjádření než pouze verbálního.

Respektujeme též dětský egocentrismus, který se v kresbách promítá zobrazováním prvků, které jsou pro dítě subjektivně důležité a prezentismus, který ve výtvarném projevu zobrazuje pouze to, co je momentálně přítomné v bytostném prožívání dítěte (Šulová, 2004 cit. podle Babyrádová, 2014). Specifikem předškolního věku je též magičnost, kdy je dítě přesvědčeno, že vymyšlené světy jsou skutečné a synkretické myšlení vytvářející v dětských představách podivuhodné celky z logicky neslučitelných poznatků o světě (Babyrádová, 2014).

3.10 Motorické dovednosti

Při hraní pohybových her a zvládání dramatických aktivit jsou děti ve věku 5 let schopny ovládat své tělo a koordinovat pohyb poměrně přesně. Tyto děti umí rychle běžet a následně svůj pohyb zastavit, zdokonaluje se poskakování na jedné noze a skákání po jedné noze po prostoru a obojí je mnohem plynulejší (Einon, 2002). Dramatické činnosti by neměly být pro děti v tomto věku problém, proto je můžeme zařadit i do intervenčního projektu.

4 TVOŘIVOST

4.1 Vymezení pojmu

Pojem tvořivost, tvorba (kreativita) je odvozen od latinského slova *creare* – tvořit, vytvořit. Pojem kreativita vznikl překladem anglického slova *creativity*. Tento termín zavedl J. P. Guilford (1950 cit. podle Urban, Jellen a Kováč, 2003) v roce 1949 na konferenci Americké psychologické asociace (Urban, Jellen a Kováč, 2003).

Problematikou tvořivosti se stále zabývá mnoho autorů jak u nás, tak v zahraničí (např. Carter a Russell, 2003; Dacey a Lennon, 2000; Hlavsa, 1985; Kohoutek, 2009; Říčan, 2007), ale doposud neexistuje žádná obecně platná definice tvořivosti, proto si uvedeme jejich různé názory.

Pojem tvořivost Hlavsa (1985, s. 40) detailně charakterizuje „*kvalitativními změnami v subjektoobjektovém vztahu, při nichž syntézou vnějších vlivů a vnitřních stavů dochází k alteraci subjektu a (prostřednictvím intenzivní a speciální činnosti) k vývoji kreativních situací a produktů, které jsou nové, progresivní, hodnotné, užité, pravdivé a komunikovatelné, což zpětně formuje vlastnosti subjektu.*“ Carter a Russell (2003) vysvětlují tvořivost stručněji, a to mentálními procesy, které vedou k novým nebo užitečným řešením, nápadům, teoriím, produktům, konceptualizacím či uměleckým formám. Kohoutek (2009) ji pojmenovává jako činnost „*[...] vytvářející nové vědecké, materiální, technické, umělecké, kulturní a duchovní hodnoty, jež mají nejen individuální, ale i společenský význam*“. Maňák (2001) reaguje na tento společenský význam a užitečnost nového produktu a upozorňuje, že u dětí a žáků mívá zejména jen subjektivní rozsah. Na Slovensku vznikla formulace, která dovedně propojuje názory výše zmíněných autorů, vytvořená Skupinou pro psychologii tvořivosti: „*Tvořivost je projev jistého systému kognitivních schopností, osobnostních vlastností a motivačních proměnných, jehož výsledkem je nový, užitečný a společensky akceptabilní produkt, ať už pro jednotlivce či referenční skupinu anebo pro společnost*“ (Urban, Jellen a Kováč, 2003). I když neexistuje jednotná definice tvořivosti, existuje jednotnější názor, že tvořivé schopnosti podmiňují biologické, psychologické a sociální faktory (Dacey a Lennon, 2000; Urban, Jellen a Kováč, 2003).

Pokud bychom měli tyto definice shrnout a nějakým způsobem sloučit výše zmíněné výroky, mohli bychom říci, že tvořivost je souhra biologických, psychologických a sociálních faktorů ovlivňující kognitivní a osobnostní vlastnosti jedince, které vedou k vytvoření produktů vědeckého, materiálního, technického, uměleckého, kulturního nebo duchovního rázu a jsou novější než současná realita a akceptabilní pro jedince i širší společnost.

U některých autorů (Fichnová a Szobiová, 2007; Maňák, 2001) se dovídáme, že tvořivostí jsou obdařeni pouze někteří jedinci, kteří se s ní narodí. Tento názor převažoval v dřívějších dobách, kdy se vědci domnívali, že se s ní rodí pouze vyvolení slavní umělci, vědci, literáti a další. Jejich talent byl determinován schopnostmi, které v té době současná výchova ve školách nebyla schopna ovlivnit (Maňák, 2001). V současné době více rozšířeným názorem je, že tvořivost je obsažena v každém jedinci, i když jinou měrou (Chadt, Kouřil a Pechová, 2009; Fichnová a Szobiová, 2007; Maňák, 2001; Uždil,

1988; Zelina a Zelinová, 1990). Její míra lze ovlivňovat a rozvíjet vhodnými a cílenými činnostmi. Zelina a Zelinová (1990, s. 20) zastávají shrnující názor pro ovlivňování její míry, že „[...] tvořivost je možné cvičit, rozvíjet. Kdo si myslí, že tvořivost je jednou pro vždy daná nebo chybějící schopnost, sám si staví překážky při jejím zlepšování“.

Maňák (2001) zmiňuje obecné konstatování, že v tomto tisíciletí bude mít tvořivost pro společnost mnohem vyšší cenu než doteď nejvíce oceňovaná schopnost inteligence. Lidstvo má mnohem vyšší potřebu tvůrčí inovace než kdykoli v historii (Dacey a Lennon, 2000 cit. podle Maňák, 2001). Říčan (2007) se však zamýšlí nad tím, zda pojímat tvořivost jako zvláštní schopnost nebo zda tvořivost patří k inteligenci. Toto zkoumání však není cílem naší práce, proto tuto otázku ponecháme jinému bádání.

Pro naše výzkumné působení je důležité vnímat názor, že tvořivost by mohla být výsadou pouze vyvolených, kteří se s ní narodí, ale v tomto šetření se zaměřujeme na současně převažující názor, že tvořivost je obsažena u každého člověka, avšak v jiné míře, a lze ji cíleně ovlivňovat a rozvíjet.

4.2 Dělení tvořivosti

Craft (2001) uvádí dva druhy tvořivosti. První z nich nazývá „little c creativity“, v překladu ho můžeme označit jako malou tvořivost značící se malým „c“. Druhým je „big C creativity“, který můžeme označit jako velkou tvořivost označující se „C“.

Malá tvořivost „c“ je uplatňována zejména v každodenním životě například v oblasti vztahové, ekonomické i technologické. Více než kdykoli dříve je vyžadován tvořivý přístup k řešení problémů v každodenním konání. Tento druh tvořivosti navrhuje zejména pro rozvoj dětí na začátku 21. století.

Velká tvořivost „C“ se projevuje mimořádnými výsledky v oblasti vědy, matematiky či umění, které dokáží měnit poznání v dané oblasti.

Petrová (1999 cit. podle Chadt et al., 2009) odkazuje na další dělení tvořivosti následujícím způsobem:

Invenční (inventivní) tvořivost – je zřetelná při navrhování nových neobvyklých a společensky žádoucích produktů, nápadů, myšlenek, řešení problémů. Projevuje se u vynálezců, konstruktérů a návrhářů.

Inovační (realizační) tvořivost – je zřetelná při realizaci nové myšlenky. Spočívá v jejím pochopení, ztotožnění se s ní a uvedením této myšlenky do hmotné reality.

To nás přivádí k myšlence, že zde velkou roli zastupuje schopnost originality, flexibility a citlivosti na problémy. Potvrzují to i další autoři (Kroupová, 2016; Chadt et al., 2009), kteří tvrdí, že tvořivý proces je formován originalitou a užitečností. Psychologové J. P. Guilford a V. Löwenfeld tvořivé schopnosti nezávisle na sobě definovali a určili tak 6 typů měřitelných tvořivých schopností, které si popíšeme v následující kapitole (Hazuková a Šamšula, 1991). Uvědoměním si těchto složek si pomůžeme k přípravě intervenčního programu, který bude efektivní v působení na rozvoj tvořivosti v co nejširším záběru.

4.3 Tvořivé schopnosti

Mezi intelektové schopnosti charakterizující tvořivost člověka řadí Guilford a Löwenfeld následujících 6 schopností (cit. podle Hazuková a Šamšula, 1991). V současné době toto schéma či jeho velice obdobnou podobu uvádí mnoho psychologů a pedagogů, proto definice jednotlivých schopností obohacujeme i o některé jejich názory.

- a) **Plynulost/Fluence** – značí plynulost slovní, myšlenkovou, asociační a výrazovou. Zelina a Zelinová (1990) ji definují jako schopnost mít co nejvíce nápadů a myšlenek na daný podnět. Kroupová (2016) navíc dodává, že se jedná o rychlou produkci těchto nápadů.
- b) **Flexibilita** – se týká užití osvojených informací. Zelina a Zelinová (1990) ji popisují jako rozmanitost nápadů či řešení situace a Dacey a Lennon (2000) dodávají, že naznačuje nejen nepřítomnost rigidity, ale i neohrazenou mysl, která jeví zájem o všechny rysy problému se snahou je pochopit.
- c) **Originalita** – je schopnost vidět skutečnost nekonvenčně, nově. Projevuje se neobvyklými odpověďmi, vzdálenými asociacemi a vtipem. Kroupová (2016) tuto schopnost determinuje statistickou jedinečností nového produktu pro populaci.

- d) **Elaborace** – schopnost z daných informací vytvářet nové struktury. Chadt et al. (2009) ji doplňuje o schopnost vypracovat řešení do zajímavých podobností, vytvářet nové struktury a různě je kombinovat, přepracovat nápady do detailů a podrobně připravit návrh plánu.
- e) **Senzitivita** – označuje citlivost pro problémy. Chadt et al. (2009) ještě dodává schopnost vyhledat potencionální problémy a budoucí příležitosti, dokázat problémy včas rozpoznat či umět se orientovat v nepřehledných situacích a problémech.
- f) **Nová interpretace** (redefinice) – je blízká flexibilitě, je schopností předmět či jeho část vyložit jinak, než je doposud zvykem, a nově ho využít k novým účelům.

Tvůrčí činnost ovlivňuje také fantazii a představivost, které s výše zmíněnými schopnostmi souvisejí. Rozdílem mezi těmito dvěma pojmy je, že **fantazie** pracuje s představami, které kombinuje, spojuje a uvádí je do nových souvislostí, ale **představivost** je psychický proces, který pracuje s materiálem smyslovým, nikoli slovním a jehož produktem je vytváření obrazů na základě názorných představ (Chadt et al., 2009).

4.4 Dělení tvořivého myšlení

Zmínili jsme schopnosti, kterými by měl tvořivý člověk disponovat, ale s těmito schopnostmi velice úzce souvisí i způsob myšlení, kterým můžeme tvořivost a její rozvoj ovlivňovat. Jeho ovlivnění si popíšeme v kapitole 6.1. Zde si popíšeme rozdíly v těchto způsobech myšlení, jak ho popsali Zelina a Zelinová (1990), a které dělíme na konvergentní a divergentní:

Konvergentní myšlení je takový způsob myšlení, který vede k jednomu řešení nebo k určité množině správných řešení. K správnému závěru se většinou dochází pomocí logiky. **Divergentní myšlení** je takový způsob myšlení, který požaduje produkci co nejvíce nápadů, řešení, které se nakonec mohou zredukovat na jeden výsledek, ale k řešení vede mnoho alternativ. Nutností je vytvářet různé hypotézy, varianty a postupy a uplatňuje se zde proces rozhodování. K výsledku vede experimentální ověřování návrhů.

4.5 Projev tvořivosti u člověka

Za podstatný rys tvořivosti se obecně pokládá nespokojenost s daností, vnitřní nutkání a potřeby danosti měnit, ochotu experimentovat při řešení problému, nekonvenčnost a originalita v přístupu k jeho řešení (Hazuková a Šamšula, 1991).

4.6 Přínos tvořivosti pro člověka

K prožívání plnohodnotného života je zapotřebí dokázat se přizpůsobovat různým životním situacím a podmínkám. Není možné je vždy řešit pouze na základě předchozích zkušeností nebo podle naučených vzorců chování. Někdy je zapotřebí najít nová řešení a k tomu dopomáhá tvořivost (Fichnová a Szobiová, 2007). Uždil a Šašinková (1980) zmiňují, že tvořiví lidé se vyznačují určitou psychickou pohyblivostí, schopností přizpůsobit se novým situacím, těšit se z náhod, používat to, co nebývá pro danou situaci obvyklé.

5 DĚTSKÁ TVOŘIVOST

Než začneme tvořivost u dětí rozvíjet, je třeba znát, jakým způsobem a v jaké míře se u dětí předškolního věku (tj. 5 – 6 let) tvořivost projevuje.

Hazuková (2014) dělí vývoj tvořivých schopností do tří stádií. Děti od 0 do 6 let zahrnuje do prvního ze tří stádií, psychology nazývaným, **stádiem prekreativním**. Toto stádium začíná tvořivostí náhodnou, nezralou a nerozlišující od reality a vrcholí 5. rokem věku dítěte. Do tří let vše poznává prostřednictvím senzomotorické hry, vždy přes smyslovou zkušenost. Poté přejde do období hry napodobivé, kdy prostředkem nacházení správných odpovědí je představitivost. Ta vychází ze zobecnění smyslové zkušenosti. Hazuková též zdůrazňuje, jak je toto předškolní období klíčové pro rozvoj kreativity ve starším školním věku i dospělosti.

5.1 Charakteristika tvořivého dítěte

Dle Hazukové (2014) je u dětí významným znakem tvořivosti **chuť objevovat a vynalézat**. Tyto dvě činnosti odlišuje to, že objevujeme něco již existujícího, ale vynalézáme věci, které dosud neexistovali, a vzniká tak nový produkt. Tvořivost

je uplatňována také v každodenním jednání a řešení problémů, které se projevují schopností **pružně reagovat na změnu**, tvořivě **improvizovat**, přizpůsobovat a aplikovat i **pozitivně prožívat** skutečnost a radovat se (Křivohlavý, 2004; Königová, 2006 cit. podle Štěpánková, 2013).

Mějme na paměti, že tvořivost se neprojevuje ve výsledcích uměleckých, technických či vědeckých, ale týká se především procesu, který výsledku předchází. Specifické projevy tvořivosti lze zaznamenat ve všech činnostech dítěte, kde dominuje vlastní tvorba nad reprodukcí. Obvykle jsou nejvýraznější v činnostech výtvarných a dramatických, ale i ve výrazových pohybových činnostech (výrazový tanec), literárních pokusech (hra se slovy, vymýšlení příběhů a rýmujících se veršů) nebo hudebních aktivitách (Hazuková, 2014). Intervenční projekt čerpající z výtvarného umění se zaměří na činnosti výtvarné, ale pro působení i na další složky tvořivosti tyto aktivity proložíme i činnostmi dramatickými, pohybovými a literárními. Mimo jiné, cílem předškolního vzdělávání je rozvíjet dítě po všech stránkách, proto se budeme snažit o co nejrozmanitější nabídku činností i z tohoto důvodu.

5.1.1 Charakteristika tvořivého dítěte z pohledu učitelů

Filip (2016) zveřejnil výsledky výzkumu z roku 2011, při kterém oslovil 255 učitelů výtvarné výchovy, aby zjistil, jakými vlastnostmi, by podle jejich názoru, měl disponovat tvořivý žák. Zjistil, že učitelé výtvarné výchovy vnímají tvořivého žáka podle **originality, samostatnosti v myšlení, spontánnosti, nezávislosti a odvážnosti**. Vlastnosti nejméně vypovídající o tvořivosti u dítěte jsou dle učitelů zodpovědnost, přátelskost, přizpůsobivost, skromnost a milé chování.

Tento výzkum je důležitý pro přehled o tom, jaké vlastnosti učitelé přisuzují tvořivým dětem. To i z toho důvodu, že tvořivost dětí, na které budeme působit, je ovlivňována i předchozím působením jiných osob (rodiči, učitelkami v MŠ). S nejčastěji zmiňovanými vlastnostmi můžeme souhlasit, ale oproti dotazovaným učitelům bychom dle našeho názoru a na základě předchozích zkušeností do prokazujících vlastností tvořivého dítěte zařadili také přizpůsobivost. To proto, že tvořivá osobnost je schopna se lépe vyrovnávat s problémy, se kterými se potýká. Když je dokáže přijmout a vyřešit,

snáze se novým či problémovým situacím přizpůsobí. Tento fakt potvrzují i Fichnová a Szobiová (2007) nebo Uždil a Šašinková (1980).

5.2 Přínos tvořivosti pro dítě

Tvořivost nese mnoho užitečných vlastností a pozitivních kvalit velice potřebných pro život každého jedince a je důležité, aby tvořivost byla podporována a rozvíjena od nejtútlejšího věku dítěte. Z tohoto důvodu do výzkumu zařazujeme aktivity podporující tvořivost už do mateřské školy, kdy je dítě zvědavé, senzitivní k předkládaným podnětům, je otevřené novým poznatkům a upevňuje si návyky a vzorce chování, které bude uplatňovat po celý život. Proto bychom měli děti předškolního věku rozvíjet podněty, které budou pozitivně ovlivňovat jeho vývoj a osobnost.

Fichnová a Szobiová (2007) uvádí, že tvořivost pozitivně ovlivňuje **sebevědomí** dítěte, proto jsou tvořivé děti zvyšováním sebevědomí sebevědomější, průbojnější a snáze se prosazují. Též podporuje **socializaci** a ochotu dětí **spolupracovat**. Zvyšuje chuť **poznávat** a tím i schopnost **chápatosti** a roste **zájem o učení**. Tvořivost v dětech formuje **citové hodnoty**, rozvíjí vztahy k sobě i ke světu. Také nese velký význam ve **snižování anxiety** (strachu, obav, úzkostí a ustrašenosti), který byl prokázán v mnoha výzkumech, stejně tak jako ve výzkumu u předškolních dětí Fichnové (2002 cit. podle Fichnová a Szobiová, 2007).

6 CÍLENÉ OVLIVNĚNÍ TVOŘIVOSTI

V předchozích kapitolách jsme zmínili dříve převažující názor, že tvořivost je pouze výsadou některých jedinců. V naší práci však pracujeme s dnes převažujícím názorem, že tvořivost je vrozená u každého člověka, a i když je obsažena v rozdílné míře, je ji možné probouzet a postupně rozvíjet.

6.1 Rozvoj tvořivého myšlení

Podle Zeliny a Zelinové (1990) je k rozvíjení tvořivosti v oblasti myšlení třeba přistupovat ve 3 krocích. Nejprve v rozvíjení konvergentního myšlení, přes rozvoj divergentního myšlení až po heuristické postupy. Rozdíl mezi konvergentním

a divergentním myšlením je objasněn v kapitole 4.4. Dále zmíníme, jak tyto druhy myšlení u dětí rozvíjet:

Konvergentní úkoly využívají mentální procesy, které vyžadují vnímání, poznávání nových věcí, paměť, analýzu a syntézu nebo aplikaci dané poučky či poznatku v praxi. Příkladem takové úlohy pro děti předškolního věku může být otázka: *Jaké máme dnes počasí?* nebo *Je vyšší Zuzka nebo Tonda?* Toto jsou otázky, které mají jednu správnou odpověď a děti na ni mohou přijít buď prostřednictvím toho, co si pamatují, logickou analýzou nebo mechanickým výpočtem. **Divergentní úkoly** rozvíjejí i další psychické funkce, u nich je třeba vymýšlet hypotézy, různé alternativy, způsoby řešení a rozvažovat důsledky. Důležitou roli hraje proces rozhodování, který celý proces provází. Řešení úloh často vede k experimentům. Příkladem takové úlohy pro děti předškolního věku může být úkol: *Vymysli co nejvíce využití pro starou pneumatiku.* nebo *Jak bys vylepšil autobus, který nás vozí na bruslení?* Takové otázky začínají nejčastěji slovy: vymyslete, vytvořte, povyprávějte, co jste cítili, co se stane, když ..., co tě napadne při slově ..., obrazu ..., zvuku ..., pokus se vylepšit, uprav, vymyslete co nejvíce nejrozmanitějších, nejfantastičtějších, neobvyklých ..., nakreslete, znázorněte pohybem, co by se stalo, kdyby ..., vyzkoumejte, vytvořte pokusy, vymyslete argumenty pro a proti a další. Těmito úlohami se rozvíjí bohatost asociací, představitivost, fantazie, obrazotvornost, pružnost myšlení, flexibilita a spojování neobvyklých částí. Požadujeme, aby nápady byly co nejméně konvenční a co nejvíce originální. Učíme děti na těchto úlohách komunikovat, odůvodňovat a hodnotit klady i zápory. Poslední oblastí je **oblast tvořivého myšlení**, která zahrnuje heuristické postupy. Tato oblast kloubí konvergentní i divergentní myšlení, dále hodnocení, práci s informací a experimenty. Vrcholí až v heuristice, kde vypomáhá informatika a počítače. Oblast tvořivého myšlení je pro předškolní děti složitá a náročná, protože vyžaduje dřívější zkušenosti a z tohoto důvodu ji primárně u předškolních dětí nebudeme rozvíjet. Budeme cílit zejména na rozvoj konvergentního a divergentního myšlení.

To pro naši experimentální intervenci znamená, že nejprve využijeme konvergentní úlohy k seznámení s fakty, které si děti ukotví, ověří a pochopí, a následně jim můžeme předkládat úkoly divergentního charakteru, které tvořivé myšlení rozvíjí.

6.2 Rozvoj tvořivých schopností

Abychom v dětech podpořili tvořivost, předkládáme jim úkoly rozvíjející představivost, podněcující fantazii a posilující odvalu ke změně. Špačková (1998) potvrzuje, že činnost, která vyžaduje fantazii a vlastní nápady děti vždy zaujme. Pro snahu o zvýšení tvořivosti v souladu s cílem práce a působením na děti předškolního věku budeme působit pomocí tvořivých her či úkolů, které by měly odpovídat vývojovému stupni dítěte a neměly by být mimo hranici dětských zájmů. Nejlepší je využít toho, co děti zažily. (Pausewangová, 1992). Štěpánková (2013) doplňuje, že „*žádáme-li po učitelích, aby tvořivost rozvíjeli, je nezbytné je učit tvořivost nejprve rozpoznat a odlišit od nápodoby, opakování prázdné, byť vizuálně působivé formy*“.

Zelina a Zelinová (1990) také zmiňují důležitost fantazie, představivosti, produkci originálních nápadů a řešení problémů. Uvádějí proto následující tvořivé schopnosti, které je zapotřebí k rozvoji tvořivosti kultivovat:

Rozvoj tvořivého vnímání a citlivosti cílí na to, aby byl člověk citlivější ke svému okolí, aby vše, co vnímá, nepovažoval za uzavřené, ohraničené, dokončené, ale vnímal podněty komplexněji, neuspořádaně, všímal si detailů, aby vnímal i možné nedostatky, které se pro něho stanou výzvami k myšlení. **Rozvíjení fantazie, představivosti, imaginace** vytváří vjemy, představy, jejich modifikace, hodnocení a ověřování. Umožňuje dítěti tvořivěji vnímat, vidět svět, snadněji vytvářet asociace či alternativy řešení problémů. Rozvíjíme ji především úlohami, které vedou k vytvoření něčeho nového. Důležitý je nácvik asociací, který je potřebný rozvíjet i pro fluenci, flexibilitu a originalitu. **V rozvíjení plynulosti (fluence), rozmanitosti (flexibility), originality** jde zejména o obměny, podobnosti a přeměny daných podnětů jak v obecném měřítku, tak i na jedno téma. Snažíme se, nesetrvávat pouze na jednom možném řešení, ale pokoušíme se o variaci přístupů. Zaměřujeme se též na neobyčejnost a akceptabilitu nápadů. Tyto nápady přicházejí zejména až po vyčerpání těch jednoduchých a banálních s následnou pauzou pro inkubaci, uležení nápadu v hlavě a odklonění se od prvotního problému. Snažme se, aby myšlenky nezůstaly u pouhého vyřčeného slova, ale děti je dokázaly převést i na činy nebo do skutečné podoby. **Řešení problémů** je složitější proces, ale děti předškolního věku mohou rozvíjet alespoň základní kroky tvořivého řešení. Autoři zmiňují pro práci s dětmi a mládeží toto heuristické schéma DITOR:

1) definuj problém; 2) informuj se o problému; 3) tvoř řešení, nápady, hypotézy; 4) ohodnot' nápady, řešení; 5) realizuj vybrané řešení.

6.3 Tvořivé hry

Pokud se zaměřujeme na rozvoj tvořivosti, kde inspirací a tématem práce budou výtvarná díla, je pochopitelně pravděpodobné, že budou převažovat aktivity výtvarné. Nejen z důvodu blízkosti techniky, ale i proto, že výtvarná činnost vytváří přirozený prostor pro rozvoj tvořivosti i její prezentaci (Štěpánková, 2013). Avšak tvořivost není vázána pouze na tvorbu takovýchto uměleckých aktivit, proto v intervenčním projektu nevyužijeme pouze výtvarné, ale také pohybové, dramatické či literární aktivity, které tvořivost rozvíjejí a budou také v návaznosti na prvky výtvarného umění.

Jak uvádí Pausewangová (1992) cílem tvořivých her není stejný výsledek, ale **zvládnutí činnosti**. Můžeme čekat vlastní a originální řešení úkolu, ale nemůžeme výsledek hodnotit jako správný či špatný. Návod spočívá v probuzení nápadů a představ, v motivaci a v technické pomoci při realizaci. *„Tvořivá práce se nevyznačuje ustáleným postupem a úhledným výsledkem. Je spíš charakterizována nutkavou potřebou dojít k cíli „po svém“ (Uždil a Šašinková, 1980, s. 12).*

Uždil a Šašinková (1980) jsou přesvědčeni, že ve výtvarné práci jsou motivace a prožitek prvním předpokladem tvořivého přístupu, a že jeho přítomnost v „hotovém“ díle lze snadno rozeznat. Vážíme si vnitřní pravdivosti výtvaru více než jeho formální stránky (např. vnější vzhled, technická správnost či mechanická shoda výtvaru s objektivní skutečností).

6.4 Zásady pro podporu tvořivosti

Je důležité dodržovat zásady a podmínky pro to, aby u dětí mohla být tvořivost podporována a rozvíjena správným způsobem. Následující zásady pro podporu tvořivosti při tvořivých činnostech jsou definovány mnoha autory (Fichnová a Szobiová, 2007; Hazuková, 2014; Hazuková a Šamšula, 1991; Špačková, 1998; Štěpánková, 2013). Častokrát se ve svých názorech shodují, proto shrneme sedm důležitých zásad Fichnové a Szobiové (2007), které byly ověřeny odborným průzkumem a doplníme je o názory dalších autorů.

- 1) **Nehodnotit** – ve smyslu negativního a záporného hodnocení. Například nepoužívat věty typu: „To jsi řekl špatně“, „To není dobře“, „Neumíš nic vymyslet?“ a podobně. Naopak je nutné pozitivní povzbuzení „Vidím, že nad tím přemýšlíš“, „I takhle by to mohlo být“. Podle Hazukové a Šamšuly (1991) by hodnocení mělo mít svou roli, avšak tím způsobem, že učitel vede, aby se děti zhodnotily samy.
- 2) **Dobrovolnost** – úlohy a cvičení nejsou soutěž. Všechny děti nemusí odpovědět na všechny otázky. Některé mohou chtít být pouze pozorovateli a taková role by jim měla být umožněna. Ze zkušeností autorek vyplývá, že po čase tyto děti ve většině případů samy zvýší zájem a chuť se zapojit. S tímto výrokem souhlasí i Špačková (1998), která zastává názor, že zajímavé náměty, vhodně volené pomůcky a motivace však většinou přiláká děti všechny. Hazuková (2014) však dobrovolnost zařazuje do zpracování zkušeností a představ, které se však ve většině případů utváří řízeně. Proto vyzdvihuje význam vhodných a záměrně volených vzdělávacích nabídek.
- 3) **Bezpečí** – děti by se měly cítit bezpečně, neměly by mít pocit zkoušení. Dovolme jim vystupovat před ostatními ve dvojici, pokud se neodvažují vystoupit samy. Neprohlubujme nepříjemné pocity u dítěte, které nemůže přijít na řešení úlohy, a uklidňme ho tím, že není důležité, aby odpovědělo, ale povzbudme ho například pochvalou za to, jak se snažilo, jaké mívá jindy dobré nápady, a že ho určitě něco ještě napadne. Můžeme mu také dopřát část úspěchu od svého kamaráda tím, že si mohou poradit, a pak jeden z nich (pravděpodobně ten smělejší) přednese jejich nápad.
- 4) **Humor** – je velice důležitý. Utváří atmosféru třídy. Zasmějeme se vtipným odpovědím, nesmí ale dojít k zesměšnění. Špačková (1998) dodává, že navození přátelské, radostné a uvolněné atmosféry pomáhá se zapojením se i ostýchavých dětí.
- 5) **Potěšení ze hry** – činnosti mají přinášet radost ze hry, z hledání a objevování řešení. Výsledek není důležitější než proces, jsou stejně důležité.
- 6) **Pochvala** – děti nemusí mít vždycky příliš originální nápady, ale je potřeba ocenit jejich snahu. Holešovský (1975 cit. podle Hazuková a Šamšula, 1991) zdůrazňuje cenění si dětské individuality a je třeba neomezovat a nebránit dětským projevům.
- 7) **Hra** – připravené činnosti a aktivity nejsou učební látkou ale hrou. Dle Štěpánkové (2013) potěšením cílí na proces tvorby, ne výsledku, umožňuje prožít zážitek „flow“ (plné ponoření se) a stejně, jako je tomu u her, je zde nutná důležitost pravidel a vymezení herního pole.

6.5 Podmínky k tvořivé činnosti

Níže zmíněné podmínky jsou konkrétnějšími pokyny, které doprovázejí tvořivé aktivity a probíhají pod záštitou zásad zmíněných v předchozí podkapitole. Proto je musíme při přípravě experimentálního projektu pečlivě promýšlet a následně v jeho průběhu uplatňovat.

- 1) **Čas** – by měl umožňovat dostatečný prostor pro přemýšlení a snění (Holešovský, 1975 cit. podle Hazuková a Šamšula, 1991). Štěpánková (2013) dobu trvání sofistikovaně a výstižně shrnuje, že časový prostor by měl umožňovat, nikoli omezovat.
- 2) **Prostředky** – zhmotňují myšlenku, dostatečné a kvalitní materiální vybavení, rozmanitost užitých technik a postupů jsou vhodné pro stimulaci tvořivých procesů. Vizually efektní prostředky nevybízejí k improvizaci a často ji ani neumožňují (Štěpánková, 2013).
- 3) **Rozhodování a svobodná vůle** – uplatňovaná při volbě způsobu, formy, materiálu, obsahu, místa realizace, výkladu a prezentace díla dítě aktivizuje. Jsou východiskem k hledání vlastních témat či jejich řešení, uplatnění jejich osobitého vidění, budování důvěry ve vlastní schopnosti (Štěpánková, 2013). Dodávání sebedůvěry a odvahy zmiňuje jako důležitý bod i Holešovský (1975 cit. podle Hazuková a Šamšula, 1991).
- 4) **Vyvarování se zbytečně dlouhému poučování** (Špačková, 1998). Königová (1999) uvádí několik zásad k dobrému mluvenému projevu. Nejdůležitější body pro komunikaci s dětmi je nebýt extrémem (ani mluvkou, ani nemlůvkou) a síla hlasu by měla být úměrná (ani tichá ani hlasitá, která působí útočně). Měli bychom se vyjadřovat stručně a přesně. Dlouhým větám je dobré se vyhýbat, protože působí nepochopitelně a monotónně. Gesta neverbální komunikace doplňují řeč, proto je nepřehánějme. Jak z výše zmíněných zásad projevu vyplývá, velice úzce souvisí s udržením pozornosti a s motivací. Proto je dobrý mluvený projev velice důležitý.
- 5) **Podporovat fantazii** a předkládat učivo rozvíjející i představivost je názor, který zastávají Holešovský (1975 cit. podle Hazuková a Šamšula, 1991) i Hazuková (2014).
- 6) **Experiment** – podporuje svobodnou práci s výtvarnými prostředky, možností kombinace, přistupuje k práci bez reprodukce známého postupu, bez sledování konkrétního cíle a bez zaměření na koncový produkt (Štěpánková, 2013).

- 8) **Příležitost k řešení problému** by se měla objevit jako „mezera“ či „bílé místo“ v aktivitě, které dítě musí vlastním úsilím překlenout (Hazuková, 2014). Nebojme se ani **práce s otevřeným koncem**. Ten připouští chyby, které mohou být příležitostmi k tvořivému zpracování (Štěpánková, 2013).
- 7) **Výtvorům zajistit konkrétní uplatnění**, které bude dětem cílem, motivací i zpětnou vazbou (Holešovský, 1975 cit. podle Hazuková a Šamšula, 1991).
- 8) **Tvořivý učitel** je základem pro možnost uplatnění zásad tvořivé činnosti (Holešovský, 1975 cit. podle Hazuková a Šamšula, 1991). Může být buď rádcem nebo přímým účastníkem činnosti (Špačková, 1998).

Tvořivost není možné rozvíjet bez přiměřených podnětů, znalostí, konkrétních představ a dovedností. Děti dokáží zpracovat úkol tvořivě, jen pokud je opravdu zajímá (Uždil a Šašinková, 1980).

6.6 Faktory negativně ovlivňující tvořivou práci při výtvarných činnostech

U výtvarných činností, které budou v intervenčním programu zařazeny, je třeba mít na paměti a vyhýbat se faktorům, které ovlivňují tvořivou práci negativním způsobem a mohou rozvoji tvořivosti bránit. Štěpánková (2013) je ve svém výzkumu definuje následovně:

- a) **Nedostatečný formát** – neposkytuje dostatek prostoru pro hledání, vyjadřování, experimentování, nedovolující „vyprávět“ příběh a nutí redukovat výpověď, zvláště když pohyb dítěte v tomto věku vychází z ramenního kloubu.
- b) **Omezené prostředky, nedostatečné a nevhodné prostředky** – maximální nabídka výtvarných prostředků není zárukou podpory tvořivosti. Chybějící prostor pro experiment a práci s náhodou redukuje výrazovou škálu dítěte, snižuje chuť k tvorbě, způsobuje opadnutí zájmu i motivace a nepřináší možnost vyjádření dětem výtvarně odlišně zaměřeným. Častou chybou je protěžování jednoho výtvarného prostředku či techniky neumožňující střídání výtvarného výrazu. Patří sem i techniky zakládající se na efektu a přitažlivé formě bez obsahu. Ty se podbízejí prvoplánovou formou, nevybízející k uvažování o autentickém způsobu zpracování a hledání tvaru (gelová lepidla, třpytky, vlna, vata, nefunkční vlepované dekorativní prvky apod.).

- c) **Používání šablon a předloh** – zajišťuje jednotné téma, jednotnou vizualitu, výsledek práce je předpokládatelný. Je maximálně omezen experiment, osobní volba, možnost a prostor pro přemýšlení. Z aktivity se stává mechanická činnost – vyplňování barvou nebo dekorem. Výtvarné prostředky jsou použity pouze účelově a bez vize smyslu a cíle.
- d) **Aktivita zaměřená na výrobek a produkt** – směřuje k cíli, je zaměřena na výsledek a popírá proces jako zdroj poznání. Zdůrazňuje formální aspekty – řemeslné provedení, úhlednost, respekt k pravidlu a důraz na jejich dodržení.
- e) **Ploché téma** – vyprázdněná témata nabízejí obecně přijatou normu ztvárnění (např. jaro, léto, podzim, zima a s nimi spojená tematika). Téma je stereotypní, není hledáno, zkoumáno, nenutí přemýšlet, zapojit imaginaci.

7 UMĚNÍ A PROČ S NÍM DĚTI SEZNAMOVAT

Obecně můžeme říci, že „*umění je, podobně jako hra, pro děti jednou z nejpřirozenějších věcí na světě. Když se dítě cítí svobodné, šťastné, nic jeho uměleckému vyjádření nebrání. A platí to i naopak. Umění může do dětského života přinést radost a štěstí, pocit smysluplnosti života*“ (Rochovská, 2016 cit. podle Těthalová, 2016, s. 8-11). Dále je nutné připomenout důležitost umění děti správně motivovat a nadchnout je pro činnost. To není vždy jednoduché a je to čím dál náročnější. Děti projevují velký zájem o netradiční formy a metody. Pokud dokážeme v dětech probudit určité napětí hned na začátku, máme vyhráno (Kroupová, 2016 cit. podle Těthalová, 2016).

Vzbuzováním a prohlubováním estetického citění u dětí vytváříme předpoklady k vytvoření kladného vztahu ke kulturním hodnotám, úctu ke všemu, co bylo vytvořené člověkem, rozvíjíme ho v oblasti duchovní a hmotné kultury. To znamená, že nese nezanedbatelný podíl vlivu na utváření morálního vztahu k okolnímu světu a ochraně kulturních hodnot. Z toho plyne, že citlivým a promyšleným pronikáním do struktury uměleckých děl – výchovou k umění – můžeme ovlivňovat ideové a morální hodnoty dětí (Hazuková a Šamšula, 1991).

Hazuková a Šamšula (1991, s. 5) uvádějí, že „*...výtvarná výchova nemůže být odvozena z výchovy profesionálních umělců. Vědomě požaduje méně než umění, jehož tvůrce je zcela zaměřen k uměleckému dílu jako výsledku své činnosti, přičemž tato činnost –*

umělecká forma – je výsadou nevelkého počtu jedinců, kteří mají tyto mimořádné schopnosti“. Toto tvrzení potvrzuje dřívější názor, že tvořivé schopnosti jsou vrozené pouze u některých jedinců. Hazuková a Šamšula (1991) však v myšlence pokračují novým způsobem vnímání výtvarného umění ve výtvarné výchově. Nový pohled na výtvarnou výchovu by neměl přejímat hotové formy výtvarného umění jako vzor osvojování, nýbrž jako náhled na dynamiku proměn umění, jeho neustálého formování, všímání si stále vyššího tíhnutí po experimentu. Nechápe práci s uměním jako prostředek nutný obdivu a uctívání. Je zvláštní formou odrazu světa, jeho působení a komunikace, jejímuž stylu „řeči“ je třeba se učit. Tím potvrzují dnes více rozšířený názor, že člověk musí využít míru svých tvořivých schopností, aby dílo přijal a rozkódoval myšlenku autora skrze jeho dílo. Souhlasí s tím i Uždil (1988), který už v té době zastával názor, že jde zejména o výchovu mládeže tak, aby na svět nahlížela po způsobu umělcově, než po „vštěpování“ úcty k dílu. Je třeba nezaměřovat pozornost na dílo, ale na realitu samotnou; umění se má stát jedním z klíčů k budově života.

7.1 Přínos výtvarného projevu pro dítě předškolního věku

Hazuková a Šamšula (1991) tvrdí, že existuje blízká souvislost mezi výtvarným projevem a jeho verbálním doprovodem. Rozvoj výtvarného vyjadřování totiž působí kladně nejen na rozvoj senzomotoriky, ale má i pozitivní vliv na rozvoj mluvené řeči a kognitivních schopností. Zároveň je výtvarný projev prostředkem k vytváření vztahu mezi dítětem a světem a k tvorbě vztahu k sobě samému.

Vyváženým spojením emocionálních a racionálních přístupů znásobujeme poznání daného uměleckého díla. Nejvýrazněji dítě vnímá kulturní podněty tehdy, jestliže je dílo námětem a inspirací jeho vlastní činnosti. Vyjadřuje v ní své dojmy, soustředí se na obsah a formu. Sblíží se s dílem natolik, že dílo, se kterým se aktivně sblížilo, pozná i po letech. Žádný jiný způsob vnímání výtvarné kultury v něm nezanechá tak silné stopy (Roeselová, 2000).

7.2 Zprostředkování umění dětem

Pro intervenci čerpající z výtvarného umění je třeba nahlédnout do problematiky takovéto práce s dětmi předškolního věku. Proto si uvedeme možné způsoby přístupu seznamování dětí s uměním.

7.2.1 Výběr uměleckých děl

K výběru uměleckých děl neexistuje žádná příručka ani seznam pro děti vhodných a nevhodných umělců a obrazů. Bezděková (2016) ze svých zkušeností píše o předpokladu, že výtvarný projev, který je svým způsobem dětskému projevu blízký (např. díla Josefa Lady), bude blízký i dětskému pozorovateli, není tak úplně pravdivý. To znamená, že při výběru uměleckého díla hraje největší roli způsobilost učitelky, která daným dílům bude rozumět, pochopí je a citlivě zprostředkuje dětem a dokáže na jejich výpovědi o díle pružně reagovat.

7.2.2 Seznamování s díly výtvarného umění

Interpretace díla by měla začít **verbální interpretací díla**. Je dobré stručně představit autora a zaujmout některou zajímavostí z jeho života. Nechat děti dílo pozorovat a upozornit je, čeho by si měly všimnout. Dáme jim prostor k vyjádření vlastních myšlenek, pocitů a teprve poté je vedeme cílenými otázkami k hlavní podstatě díla, která občas může být určitou hádankou, ke které nás přivádějí indicie v obraze. Nevštěpujeme dětem pouze vlastní názory, ale jejich vlastní nápady respektujeme a pružně na ně reagujeme (Rochovská, 2016 cit. podle Těthalová, 2016). Krupová (2016 cit. podle Těthalová, 2016) upozorňuje na schopnost učitelky přibližovat dětem detaily, protože ty jsou děti schopné samostatně vnímat až na základní škole a poznatky propojovat se zkušenostmi dětí. Zprostředkování výtvarného zážitku by měla posunout za rámec běžného vnímání až k vnitřní poznávací činnosti (výtvarné imaginaci), která přeroste do tvůrčí aktivity (Bezděková, 2016).

Učitelka by měla vždy dítěti **zprostředkovat zážitek**, který upevní nově přicházející poznatky. Tvůrčí aktivitou navazující na předchozí interpretaci díla může být např.: rozhovor, výtvarná aktivita a další (Bezděková, 2016). Rochovská (2016 cit. podle Těthalová, 2016) zmiňuje i netradiční formy jako jsou hudební, taneční i divadelní prvky.

Očekávejme, že výsledek dětské tvorby nemusí být uměleckým dílem, protože výše zmíněná specifika předškolního věku uvedená v kapitole 3 potvrzují, že děti nemají tolik zkušeností k přenesení vlastních představ do tvůrčí činnosti. Proto je nejdůležitější proces tvorby. Ten je ideálním předpokladem k rozvoji tvořivosti, ve kterém je proces důležitější než jeho výsledek.

Nakonec bychom měli dát prostor pro **reakce a sdělení hlubokých zážitků** z činnosti. Reflexe díla by neměla zahrnovat pouze povrchní hodnocení „*Je to pěkné*“ nebo „*To se mi nelíbí*“, ale snažíme se o vyjadřování argumentů a uvědomění si hlubších podstat našich pocitů z děl (Krupová, 2016 cit. podle Těthalová, 2016).

Z tohoto důvodu do našeho intervenčního (experimentálního) projektu volíme třífázový model E-U-R, který zahrnuje kroky evokace, uvědomění a reflexe pro komplexní zážitek z výtvarného díla, a který dodržuje všechny výše zmíněné postupy při seznamování dětí s uměním.

VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

8 DRUH VÝZKUMU, ZVOLENÁ METODOLOGIE

Kvalitativním výzkumem se pokusíme zjistit, zda je možno v mateřské škole rozvíjet tvořivost prostřednictvím výtvarného umění. Výzkumnou metodou bude experiment, prostřednictvím kterého budeme působit na jednu třídu předškolních dětí v mateřské škole. Výsledek intervence bude konfrontován s působením v jiné třídě podobně starých dětí, ve které bude probíhat standardní program podle běžných zvyklostí dané třídy konzultovaných s učitelkami třídy. Každý projekt bude ve třídě probíhat po dobu 2 týdnů (tj. 10 pracovních dnů).

Změna na úrovni tvořivosti dětí bude ověřena Urbanovým figurálním testem tvořivého myšlení (TSD – Z) a budou mezi sebou porovnány změny výsledného skóre obou tříd.

8.1 Procedura

K intervenci byly zvoleny 2 mateřské školy ve stejném městě o rozloze 23 km² a bezmála 10 000 obyvateli. V každé škole budou intervence probíhat ve třídách nejstarších předškolních dětí. Obě školy byly osloveny dne 1. listopadu 2018. Realizace pretestů proběhne v oficiální termíny 12. 11. 2018 v MŠ 1 a 15. 11. 2018 v MŠ 2. Chybějící děti budou testovány později jejich třídními učitelkami dle dodaných instrukcí. Standardní program v MŠ 1 bude probíhat 7. – 18. 1. 2019 a experimentální program v MŠ 2 bude probíhat 21. – 1. 2. 2019. Oba programy trvají po dobu 2 týdnů, tj. 10 pracovních dní po celé dopoledne (od scházení se dětí ve třídě po oběd) dle časových harmonogramů škol. Posttesty jsou plánovány v rámci posledního dne projektu (tj. 18. 1. 2019 v MŠ 1 a 1. 2. 2019 v MŠ 2). Souhlas s realizací testování tvořivosti neposkytli zákonní zástupci pouze jednoho dítěte (ID 144), které není ve výzkumu zahrnuto. Vzhledem k věku dětí bude míra tvořivosti ověřována Urbanovým figurálním testem tvořivého myšlení.

8.2 Popis plánované intervence – projekt

V této kapitole si zmíníme základní stavební prvky obou projektů. Z důvodu obecného nařízení o ochraně osobních údajů (Nařízení evropského parlamentu a Rady (EU), 2016) nejsme oprávněni zveřejnit názvy mateřských škol ani zmínit město, ve kterém se MŠ nachází. Proto si uvedeme následující označení:

MŠ 1 – MŠ s realizovaným standardním programem dle zvyku mateřské školy v kontrolní skupině

MŠ 2 – MŠ s realizovaným intervenčním programem (projekt obsahující prvky odvozené z výtvarných uměleckých děl) v experimentální skupině

Testování pretestem v mateřských školách proběhne v každé třídě během jednoho dopoledne, bude vymezen prostor se stolečky v koutu třídy, k dispozici bude jen testový arch a černý fix. Testování bude provázet maňásek malíře, který přes noc dočista zapomněl, co měl rozmalováno. Maňásek se stane prostředníkem odbourávajícím strach z cizí osoby. Podmínky během testování obou třídách budou co nejpodobnější.

8.2.1 Hlavní myšlenky projektu v kontrolní skupině (MŠ 1)

Cílem je sledování tvořivé aktivity během běžného programu v mateřské škole. Obsahem kontrolního projektu budou činnosti konzultované s vyučujícími učitelkami, které naplní odpovídají běžným aktivitám realizovaných ve třídě od září školního roku. Aktivity jsou s vlastními úpravami čerpány zejména z příprav učitelek této třídy a jsou doplněné o aktivity, které jsou mou vlastní iniciativou.

Na tvořivost budeme působit standardními aktivitami, které v MŠ probíhají. V programu budou zařazeny činnosti, na které jsou děti zvyklé a také činnosti, které budou nové a ponese se v podobném ladění, proto je celý projekt konzultován s třídními učitelkami. Projekt se řídí ŠVP a TVP mateřské školy. Po celou dobu projektu budeme tvořivé projevy u dětí sledovat a zapisovat.

Projekt ponese stejný název jako tematický blok stanovený třídním vzdělávacím plánem *Zvířata a ptáci v zimě*. Budou zde zařazeny vzdělávací i tvořivé činnosti, činnosti zaměřené na rozvoj kognitivních funkcí, sociálních dovedností a další činnosti rozvíjející všestranný rozvoj dítěte inspirující se zimním obdobím, světem zvířat a ptáků a jejich výskytem a přežitím v zimě.

Pozn.: Kompletní projekt kontrolní skupiny je přiložen v *příloze A*. Část fotodokumentace je přiložena v *příloze B*. Kompletní fotodokumentace je přiložena na CD pod názvem *Kompletní příloha B*.

8.2.2 *Hlavní myšlenky projektu v experimentální skupině (MŠ 2)*

Cílem je rozvíjení tvořivosti prostřednictvím různých technik inspirovaných výtvarným uměním. Obsahem experimentálního projektu bude tedy moderní výtvarné umění, ve kterém se prolíná malířství, architektura a experimentální forma moderních a současných výtvarných umělců. Aktivity jsou s vlastními úpravami čerpány zejména z odborných publikací a semináře *Galerie jako inspirace pro tvořivou činnost s dětmi* určeného pro učitelky mateřských škol. Některé aktivity jsou čistě mou vlastní iniciativou.

Na tvořivost budeme působit aktivitami inspirujícími se výtvarným uměním. V programu budou zařazeny činnosti, které cílí na její rozvoj. Budou použity techniky výtvarné, dramatické, pohybové, hudební. Projekt je konzultován s třídní učitelkou. Po celou dobu projektu budeme tvořivé projevy u dětí sledovat a zapisovat.

Projekt nese název *Cestou spleťitou za myšlenkou ukrytou*. Jak název naznačuje, k myšlence uměleckého díla se děti budou muset vlastní snahou probádat. Do projektu budou zařazeny zejména tvořivé činnosti, činnosti zaměřené na rozvoj kognitivních funkcí, sociálních dovedností a další výtvarné, pohybové, dramatické a literární činnosti rozvíjející všestranný rozvoj dítěte inspirující se slavnými uměleckými díly (např. od malíře F. Kupky, V. Kandinského, V. van Gogha), současnými umělci (např. P. Niklem, K. Grosse) a architekty (např. J. Kaplickým, F. L. Wrightem).

Pozn.: Kompletní projekt experimentální skupiny je přiložen v *příloze C*. Část fotodokumentace je přiložena v *příloze D*. Kompletní fotodokumentace je přiložena na CD pod názvem *Kompletní příloha D*.

8.3 **Popis výzkumného vzorku**

Výzkumný soubor tvořily 2 třídy ve 2 různých mateřských školách (dále MŠ) ve stejném městě. Obě třídy byly třídy nejstarších předškolních dětí navštěvující dané mateřské školy. Výzkumný vzorek činil 51 dětí předškolního věku.

8.3.1 Popis vzorku MŠ 1

Třidu, ve které byl realizován standardní program, navštěvuje 27 dětí ve věku 4,5 – 7 let. Pod 5 let bylo staré pouze 1 dítě. A pouze jednomu dítěti bylo 7 let.

Tabulka 1 – Počet respondentů v MŠ 1 rozdělen dle pohlaví: deskriptivní statistiky

	Četnost	Výskyt (%)
chlapci	20	74,1
dívky	7	25,9
celkem	27	100,0

8.3.2 Popis vzorku MŠ 2

Třidu, ve které byl realizován intervenční program, navštěvuje 25 dětí ve věku 5 – 6 let. Jedno dítě se nezúčastnilo intervence, tudíž nemohlo být součástí výzkumného vzorku. To znamená, že dětí zúčastněných intervence bylo 24.

Tabulka 2 – Počet respondentů v MŠ 1 rozdělen dle pohlaví: deskriptivní statistiky

	Četnost	Výskyt (%)
chlapci	12	50,0
dívky	12	50,0
celkem	24	100,0

9 POPIS DOSAŽENÝCH VÝSLEDKŮ

V každé třídě byl s dětmi realizován pretest a posttest. Mezi jednotlivými testy byla minimální prodleva 2 měsíce. K pretestu byl použit arch A, k posttestu arch B. Data byla zpracována v programu SPSS. Nebyla zohledňována kategorie Časový faktor (Zf). Po vyhodnocení všech testů byla přidána kategorie dojem, která eliminovala nedostatky během vyhodnocování a je subjektivním hodnocením hodnotitele. Bodová škála v této kategorii obsahuje 0 – 2 body. *Tabulky 3 – 6* zobrazující jednotlivé bodové ohodnocení v jednotlivých kategoriích jsou přiloženy v příloze F.

9.1 Popis dosažených výsledků u MŠ 1

Níže vyobrazená tabulka 7 nám zobrazuje, že před intervencí děti dosáhly nejvyšších bodových průměrů v kategoriích: Použití předložených prvků (Wf), Dokreslení (Eg), Nových prvcích (Ne) a v Tematickém spojení (Vth). Tyto kategorie bodově převládaly jak v pretestech, tak v posttestech. Naopak nejnižších bodových průměrů dosahovaly kategorie: Překročení hranice nezávislé na figuře (Bfu), Nekonvenčnosti A (Uka), Nekonvenčnost C (Ukc) a Perspektiva (Pe).

Po intervenujícím programu zde vidíme pokrok v maximálních dosažených hodnotách v jednotlivých kategoriích. Zaměříme se na to, v jakých kategoriích děti dosahovaly vyšších dosažených počtů bodů: Použití předložených prvků (Wf), Dokreslení (Eg), Grafickém spojení (Vz), Tematickém spojení (Vth) a Nekonvenčnosti A (Uka). Naopak pokles maximální dosažené hodnoty se projevil u kategorií: Humor (Hu), Nekonvenčnost C (Ukc) a Nekonvenčnost D (Ukd).

Pokrok se projevil i v konečném bodovém hodnocení jednotlivých testů. Minimální dosažený počet bodů stoupl z 1 bodu na 2 a nejvyšší dosažený počet bodů z 28 na 34 bodů.

Tabulka 7 – Jednotlivé proměnné pretestu a posttestu tvořivosti u MŠ 1: deskriptivní statistiky (N=27)

		Průměr	Směrodatná odchylka	Minimum	Maximum
Pair 1	PRE_Wf	2,59	1,309	0	4
	POST_Wf	2,56	1,739	0	5
Pair 2	PRE_Eg	2,33	1,359	0	4
	POST_Eg	2,33	1,494	0	5
Pair 3	PRE_Ne	1,52	1,847	0	6
	POST_Ne	1,81	1,922	0	6
Pair 4	PRE_Vz	0,48	0,893	0	3
	POST_Vz	0,93	1,412	0	4
Pair 5	PRE_Vth	1,37	1,418	0	4
	POST_Vth	1,59	1,760	0	5
Pair 6	PRE_Bfa	0,44	1,601	0	6
	POST_Bfa	0,44	1,601	0	6

Pair 7	PRE_Bfu	0,22	1,155	0	6
	POST_Bfu	0,67	1,922	0	6
Pair 8	PRE_Pe	0,00	0,000	0	0
	POST_Pe	0,00	0,000	0	0
Pair 9	PRE_Hu	1,19	1,272	0	4
	POST_Hu	1,04	1,055	0	3
Pair 10	PRE_Uka	0,00	0,000	0	0
	POST_Uka	0,33	0,961	0	3
Pair 11	PRE_Ukb	0,56	1,188	0	3
	POST_Ukb	0,44	1,086	0	3
Pair 12	PRE_Ukc	0,11	0,577	0	3
	POST_Ukc	0,00	0,000	0	0
Pair 13	PRE_Ukd	1,04	1,506	0	4
	POST_Ukd	0,78	1,340	0	3
Pair 14	PRE_suma	11,85	6,678	1	28
	POST_suma	12,93	7,585	2	34
Pair 15	PRE_dojem	0,78	0,847	0	2
	POST_dojem	0,81	0,921	0	2

9.2 Popis dosažených výsledků u MŠ 2

Níže vyobrazená tabulka 8 nám zobrazuje, že před intervencí děti dosáhly nejvyšších bodových průměrů v kategoriích: Použití předložených prvků (Wf), Dokreslení (Eg), Nových prvcích (Ne), Grafickém spojení (Vz) a v Tematickém spojení (Vth). Tyto kategorie bodově převládaly jak v pretestech, tak v posttestech. Naopak nejnižších bodových průměrů dosahovaly kategorie: Překročení hranice závislé na figuře (Bfa), Překročení hranice nezávislé na figuře (Bfu), Nekonvenčnosti C (Ukc) a Perspektiva (Pe).

Po intervenujícím programu zde vidíme pokrok v maximálních dosažených hodnotách v jednotlivých kategoriích. Zaměříme se na to, v jakých kategoriích děti dosahovaly vyšších dosažených počtů bodů: Použití předložených prvků (Wf), Dokreslení (Eg), Překročení hranice nezávislé na figuře (Bfu). Naopak pokles maximální dosažené hodnoty se projevil u kategorií: Nové prvky (Ne) a Tematickém spojení (Vth). Ostatní maximální hodnoty zůstaly totožné jak u pretestu, tak posttestu.

Pokrok se projevil i v konečném bodovém hodnocení jednotlivých testů. Minimální dosažený počet bodů stoupl z 1 na 4 body a nejvyšší dosažený počet bodů z 26 na 43 bodů.

Tabulka 8 – Jednotlivé proměnné pretestu a posttestu tvořivosti u MŠ 2: deskriptivní statistiky (N=24)

		Průměr	Směrodatná odchylka	Minimum	Maximum
Pair 1	PRE_Wf	2,33	1,685	0	4
	POST_Wf	3,50	0,933	1	5
Pair 2	PRE_Eg	2,17	1,659	0	4
	POST_Eg	3,04	1,233	0	5
Pair 3	PRE_Ne	1,75	1,939	0	6
	POST_Ne	1,33	1,711	0	5
Pair 4	PRE_Vz	1,08	1,742	0	4
	POST_Vz	1,42	1,692	0	4
Pair 5	PRE_Vth	1,92	1,558	0	5
	POST_Vth	2,17	1,579	0	4
Pair 6	PRE_Bfa	0,25	1,225	0	6
	POST_Bfa	0,25	1,225	0	6
Pair 7	PRE_Bfu	0,00	0,000	0	0
	POST_Bfu	0,50	1,694	0	6
Pair 8	PRE_Pe	0,00	0,000	0	0
	POST_Pe	0,00	0,000	0	0
Pair 9	PRE_Hu	0,79	1,318	0	4
	POST_Hu	1,46	1,179	0	4
Pair 10	PRE_Uka	0,13	0,612	0	3
	POST_Uka	1,00	1,445	0	3
Pair 11	PRE_Ukb	0,63	1,245	0	3
	POST_Ukb	0,38	1,013	0	3
Pair 12	PRE_Ukc	0,25	0,847	0	3
	POST_Ukc	0,38	1,013	0	3
Pair 13	PRE_Ukd	0,75	1,327	0	3
	POST_Ukd	2,13	1,393	0	3
Pair 14	PRE_suma	12,04	6,956	1	26
	POST_suma	17,54	8,693	4	43
Pair 15	PRE_dojem	0,50	0,590	0	2
	POST_dojem	0,96	0,806	0	2

10 ANALÝZA VÝSLEDKŮ

Výše vyobrazené tabulky 7 a 8 nám dokazují, že celková míra tvořivosti u dětí měřená před intervenčními programy byla u MŠ 1 i MŠ 2 na podobné úrovni (tj. 11,85 a 12,04). Po minimální prodlevě jednoho a půl měsíce běžného chodu MŠ, běžné práci učitelek v každé třídě a následně dvoutýdenních intervenčních programech se míra tvořivosti u dětí podpořila a zvedla v obou skupinách. Zde však vznikl mezi třídami vyšší konečný rozdíl. U kontrolní skupiny MŠ 1 se zvedla průměrně o 1,07 bodů a u experimentální MŠ 2 o 5,50 bodů (tj. celkově na 12,93 u MŠ 1 a 17,54 bodů u MŠ 2). Výsledky posttestů si podrobněji rozebereme níže.

10.1 Analýza výsledků u kontrolní skupiny (MŠ 1)

K tomu, abychom mohly analyzovat výsledky posttestů, je třeba znát konkrétní číselné rozdíly v jednotlivých kategoriích. V případě MŠ 1 se děti zlepšily v kategoriích Grafického spojení (Vz) i Překročení hranice nezávislé na figuře (Bfu) o 0,45 bodů, Nekonvenčnosti A (Uka) o 0,33 bodů, Nových prvků (Ne) o 0,29 bodů a v kategorii Tematické spojení (Vth) o 0,22 bodů. **Tyto výsledky naznačují, že oproti pretestu mají děti mnohem menší strach v práci s předloženým archem, nebojí se ho více graficky i tematicky propojit a přidat další figury.** Dokazují to zejména kategorie Nekonvenčnost A (Uka), Grafické spojení (Vz) a Překročení hranice nezávislé na figuře (Bfu). Tento fakt je podpořen průkazností kategorií (Uka) a (Vz), kde jejich průkaznost je dokázána v *tabulce 9*. Kategorie, u kterých průměrné výsledky dopadly stejně nebo podobně v pretestu i posttestu byly Použití předložených prvků (Wf), Dokreslení (Eg) a Překročení hranice závislé na figuře (Bfa).

Naopak pokles se projevil u kategorií Humor (Hu), Nekonvenčnosti B (Ukb), Nekonvenčnosti C (Ukc) i u Nekonvenčnosti D (Ukd), kde byl pokles nejvýraznější 0,26 bodů. **Tyto poklesy značí, že zobrazené prvky byly však vážnější s nižším využitím humoru, jsou více stereotypní a méně abstraktní, surrealistické, symbolické s méně častým použitím znaků či symbolů než v pretestech.**

V celkovém bodovém skóru posttesty dopadly v průměru o 1,07 bodů lépe než pretesty. Celkový dojem z posttestů byl mírně vyšší než u pretestů (tj. o 0,03 body).

Tabulka 9 – Pretest a posttest tvořivosti u MŠ 1: párový t-test (N=27)

		Průměrný rozdíl	Směrodatná odchylka	t	Průkaznost
Pair 1	PRE_Wf - POST_Wf	0,037	1,605	0,120	0,905
Pair 2	PRE_Eg - POST_Eg	0,000	1,330	0,000	1,000
Pair 3	PRE_Ne - POST_Ne	-0,296	2,109	-0,730	0,472
Pair 4	PRE_Vz - POST_Vz	-0,444	1,251	-1,847	0,076
Pair 5	PRE_Vth - POST_Vth	-0,222	1,847	-0,625	0,537
Pair 6	PRE_Bfa - POST_Bfa	0,000	1,664	0,000	1,000
Pair 7	PRE_Bfu - POST_Bfu	-0,444	2,309	-1,000	0,327
Pair 9	PRE_Hu - POST_Hu	0,148	1,634	0,471	0,641
Pair 10	PRE_Uka - POST_Uka	-0,333	0,961	-1,803	0,083
Pair 11	PRE_Ukb - POST_Ukb	0,111	1,311	0,440	0,663
Pair 12	PRE_Ukc - POST_Ukc	0,111	0,577	1,000	0,327
Pair 13	PRE_Ukd - POST_Ukd	0,259	2,086	0,646	0,524
Pair 14	PRE_suma - POST_suma	-1,074	7,580	-0,736	0,468
Pair 15	PRE_dojem - POST_dojem	-0,037	1,126	-0,171	0,866

10.2 Analýza výsledků u experimentální skupiny (MŠ 2)

V případě MŠ 2 se děti zlepšily v kategorii Nekonvenčnosti D (Ukd) o 1,38 bodů, Použití předložených prvků (Wf) o 1,17 bodů, Dokreslení (Eg) i Nekonvenčnosti A (Uka) o 0,87 bodů, Humoru (Hu) o 0,67 bodů, Grafickém spojení (Vz) o 0,34 bodů, Tematické spojení (Vth) o 0,25 bodů, Nekonvenčnosti C (Ukc) o 0,13 bodů. **Tyto výsledky naznačují, že oproti pretestu se v posttestech objevují mnohem méně stereotypně dokreslené fragmenty, děti se méně bojí manipulace s archem, více využívají znaky a symboly. Projevilo se tu vyšší využití předložených fragmentů a jejich propojení grafické i tematické a menší strach v oblasti humorných zpracování.** Tento fakt je podpořen téměř naprostou průkazností kategorií (Wf) a (Ukd) a dalšími průkaznými kategoriemi (Uka), (Eg) a (Hu). Průkazný je též rozdíl celkového výsledku a subjektivního dojmu hodnotitele. Průkaznost je dokázána v *tabulce 10*. Kategorie, u které průměrný výsledek dopadl totožně v pretestu i posttestu, byla Překročení hranice závislé na figuře (Bfa).

Naopak pokles se projevilo u kategorií Nových prvků (Ne) o 0,42 bodů a Nekonvenčnosti B (Ukb) o 0,25. **Tyto poklesy značí, že byly využívány spíše předložené fragmenty**

a u dětí byla menší potřeba dokreslovat prvky nové. Méně se vyskytovaly prvky abstraktní, symbolické či surrealistické.

V celkovém bodovém skóru posttesty dopadly v průměru o 5,5 bodů lépe než pretesty. Celkový dojem z posttestů byl o 0,46 bodů vyšší než u pretestů.

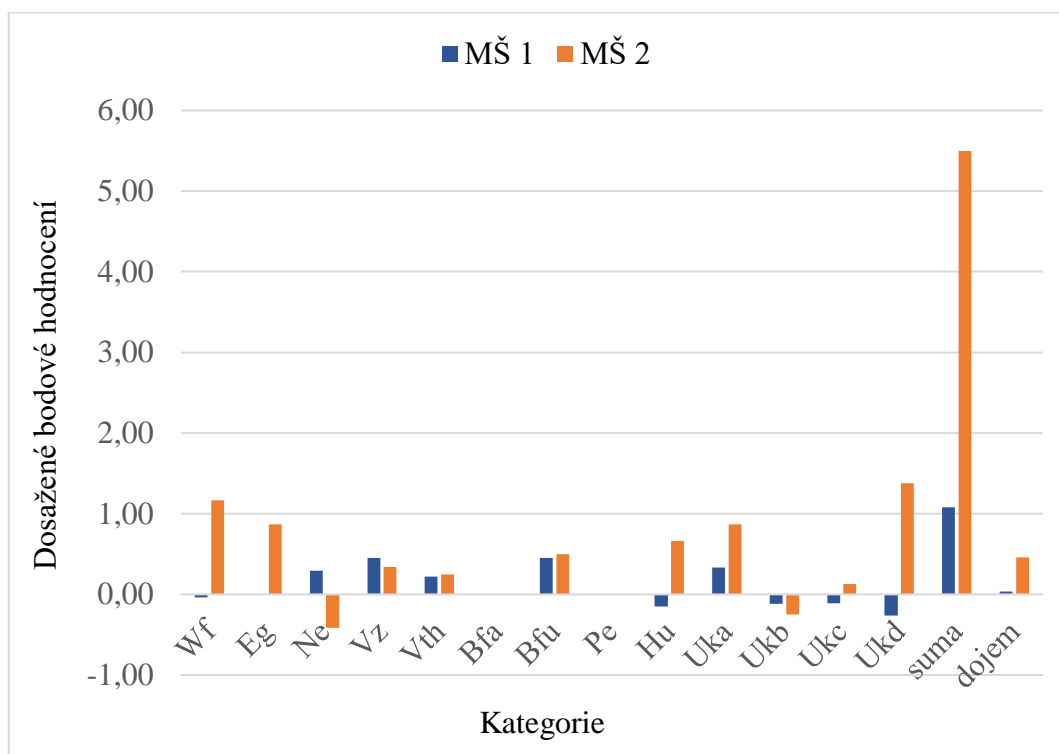
Tabulka 10 – Pretest a posttest tvořivosti u MŠ 2: párový t-test (N=24)

		Průměrný rozdíl	Směrodatná odchylka	t	Průkaznost
Pair 1	PRE_Wf - POST_Wf	-1,167	1,736	-3,292	0,003
Pair 2	PRE_Eg - POST_Eg	-0,875	1,752	-2,446	0,023
Pair 3	PRE_Ne - POST_Ne	0,417	2,320	0,880	0,388
Pair 4	PRE_Vz - POST_Vz	-0,333	1,494	-1,093	0,286
Pair 5	PRE_Vth - POST_Vth	-0,250	1,824	-0,672	0,509
Pair 6	PRE_Bfa - POST_Bfa	0,000	1,769	0,000	1,000
Pair 7	PRE_Bfu - POST_Bfu	-0,500	1,694	-1,446	0,162
Pair 9	PRE_Hu - POST_Hu	-0,667	1,633	-2,000	0,057
Pair 10	PRE_Uka - POST_Uka	-0,875	1,650	-2,598	0,016
Pair 11	PRE_Ukb - POST_Ukb	0,250	0,847	1,446	0,162
Pair 12	PRE_Ukc - POST_Ukc	-0,125	1,076	-0,569	0,575
Pair 13	PRE_Ukd - POST_Ukd	-1,375	1,527	-4,412	0,000
Pair 14	PRE_suma - POST_suma	-5,500	8,267	-3,259	0,003
Pair 15	PRE_dojem - POST_dojem	-0,458	1,021	-2,200	0,038

10.3 Porovnání výsledků

Ve výsledných bodových průměrech kontrolní skupiny MŠ 1 vidíme, že se počet výsledných bodů zvýšil u 5 kategorií a klesl u 4 kategorií (nepočítáme do tohoto výčtu kategorie suma a dojem). U experimentální skupiny MŠ 2 se bodový průměr zvýšil u 9 kategorií a klesl u 2 kategorií (opět bez kategorií suma a dojem). Experimentální skupina v celkovém skóru dosáhla o 4,4 bodů vyššího bodového průměru než skupina kontrolní. Urbanův figurální test prokázal mnohem vyšší rozvoj tvořivosti u experimentální skupiny.

Tabulka 11 – Porovnání rozdílnosti mezi výsledky pretestů a posttestů

11 DISKUSE

Porovnání výsledků posttestů vykázalo rozdíl mezi jednotlivými skupinami v kategoriích Nových prvků (Ne), Humoru (Hu) a Nekonvenčnosti (Ukc, Ukd). Pokles Nových prvků a vzrůst Použitých prvků v experimentální skupině naznačuje, že děti se lépe vyrovnávaly s předloženými „problémy“ v podobě daných fragmentů a měly menší potřebu dokreslovat prvky nové. Potřebu řešení problému pro rozvoj tvořivosti zmiňuje Hazuková (2014) a výsledky testů prokazují zvýšenou potřebu problémy v testovém archu lépe řešit. U kontrolní skupiny se po intervenci naopak zvedl počet nových prvků.

Zvýšení Humoru (resp. afektivity/emocionality/expresivity) u experimentální skupiny pravděpodobně pozitivně ovlivnila možnost ranních experimentálních činností, které podporují svobodné zkoumání a výtvarné vyjádření. Dodaly dětem odvahu, emocionální angažovanost a eliminovaly alespoň část potencionálních obav z vyjádření se, což je dle výzkumu Fichnové a Szobiové (2002 cit. podle Fichnová a Szobiová, 2007) jedním z důležitých projevů tvořivosti u dětí. I když na experimentální skupinu bylo ve velké míře cíleno aktivitami pro rozvoj představivosti a fantazie, v oblasti tematického spojení se projevila podobná míra zlepšení jako v kontrolní skupině. Příčinou by mohla být nízká

míra komplexní hluboké práce. Fichnová a Szobiová (2007) zmiňují, že je mnohem důležitější kvalita nad množstvím zpracovaných námětů a potřebou nespokojit se s jedním nebo dvěma řešeními než zpracování mnoha různých úloh. Možná právě strategie nového tématu každý den mohla být příčinou této nekomplexnosti. Pro vyšší možný rozvoj v oblasti tematického spojení by mohlo být vhodnější strategií volba jednoho díla po delší časový úsek (např. 2 - 3 dny). Perspektiva neprojevená v žádném případě pretestu ani posttestu u obou skupin je přijatelným jevem. Děti předškolního věku stále nejsou schopny tak vyspělého výtvarného projevu s dostatečným množstvím zkušeností, jak potvrzuje Uždil (2002).

Výzkumem jsme zjistili, že děti předškolního věku vnímají výtvarné umění zejména v mezích vlastních zkušeností. Asociace experimentální skupiny nad uměleckými díly se týkají především jejich zážitků, dosud získaných poznatků a fantazírováním nad nimi. To dokazují výroky jejich myšlenek a představ při asociačních rozhovorech nad díly zaznamenané v reflexích dne za každým dnem intervence. Pro přiblížení nového náhledu na dílo a upevnění nové zkušenosti je prokázána důležitost návazných činností, které se děti aktivně účastní, pochopí tak podstatu našeho záměru a uplatňuje se zde působení více smyslů k podpoře zážitku (Bezděková, 2016; Nádvorníková, 2014; Rochovská, 2016; Vágnerová, 2004). Velmi důležitou roli zde hraje reflexe, kterou popisuje Krupová (2016). Ta byla zásadní při shrnutí a upevňování nově získaných poznatků. Děti si po svém zhodnotí zážitky a poznatky, kterými se navzájem inspirují a doplní v rámci vlastních zkušeností a vnímání světa. Tím se pro ně nové poznatky stávají smysluplnými a lépe pochopitelnými.

Uvědomujeme si možnost rozvoje tvořivosti mimo naši intervenci během měsíc a půl dlouhé prodlevy mezi pretesty a výzkumnými programy. Děti se rychle rozvíjí a nabírají mnoho zkušeností a dovedností. Tento fakt byl eliminován prodlevou zahrnující vánoční svátky, kdy probíhá vzdělávání v mateřské škole v omezené míře. Tudíž jsme se snažili o omezení rozvoje tvořivosti alespoň během vzdělávání v mateřské škole. Další eliminací bylo testování ihned po dokončení intervence, aby intervence měla na výsledky co nejvyšší vliv. Vzhledem k tomu, že testování a prodlevy působily na obě skupiny ve stejnou dobu a velice podobně, rozdílnost výsledků můžeme považovat za prokazující.

Testy prokázaly, že se prostřednictvím experimentálního projektu zvýšila míra tvořivosti především skrze výtvarný projev dítěte. Hazuková a Šamšula (1991) zmiňují i pozitivní vliv na rozvoj mluvené řeči a kognitivní schopnosti, které nejsou tímto testem zcela ověřeny. Jako další podnět ke zkoumání může být sledování rozvoje verbální složky tvořivosti prostřednictvím seznamování dětí s výtvarným uměním.

11.1 Srovnání s výsledky obdobných výzkumů

Fichnová a Szobiová (2007) realizovaly výzkum na rozvoj tvořivosti u 147 předškolních dětí, které byly, stejně jako v našem výzkumu, rozdělené na 2 skupiny (kontrolní a experimentální). Autorky navrhly tvořivé aktivity jako doplněk k RVP PV tak, že aktivity aplikovaly na jednotlivé vzdělávací oblasti RVP PV. Aktivity byly aplikovány každý den po dobu jednoho školního roku. Výzkum potvrdil zlepšení ve verbální, figurální i pohybové originalitě. V jejich výzkumu se staly zprostředkovateli činností jiné osoby než autorky projektu (v tomto případě různé učitelky mateřských škol, stejně tak jako u kontrolních skupiny) a realizovaly 1 – 3 aktivity denně a tento fakt považujeme za mírně zkreslující. Proto v našem výzkumu byly použity aktivity sestavené autorem projektu a tou samou osobou byl intervenční projekt realizován. Stejně tak kontrolní skupina byla pod dohledem autora, protože jak říká Nelešovská (2005), osobnost pedagoga ovlivňuje práci žáků, efektivnost práce, ale je i základ pro utváření atmosféry ve třídě, a to je důležitými zásadami při rozvoji tvořivosti. V našem případě byly oba programy realizovány těsně před posttesty s tou samou osobou jako pretesty, abychom eliminovali různé působení osobností učitelů na děti. Výjimku tvořily absenční děti v době realizace testů.

Co se týče realizace činností inspirujícím se výtvarným uměním v mateřské škole, Rochovská a Krupová (2016) realizovaly projekt „Umělci v mateřské škole“. Zastávají názor, že přibližovat výtvarné umění dětem je realizovatelné a dokázaly to vlastními výstupy. Avšak nezaměřovaly se na konkrétní účinek rozvoje tvořivosti. Do našeho projektu jsme zařadili i prvky architektury, které se v jejich výzkumu neobjevovaly.

12 DŮSLEDKY ZJIŠTĚNÍ

Zařazování prvků do vzdělávací nabídky v mateřské škole je vhodným podnětem, který může děti rozvíjet. Klíčovou roli zde hraje osobnost učitele, který musí citlivě k dílům přistupovat tak, aby byl dětský vnímatel schopen dílo přijmout a byl si vědom hlavní myšlenky, kterou chce dětem předat.

Během realizace intervenčního projektu byla zvolena strategie, při které bylo každý den vyhlášeno nové téma a tím bylo během projektu aplikováno více různých přístupů v seznamování se s umělci a jejich díly. Pro intenzivnější míru působení na tvořivost (např. z hlediska tematického propojení) by mohlo být vhodnější zredukovat množství inspirace na méně podnětů a pracovat s nimi po delší časový úsek. Během našeho projektu jsme propojovali poznatky se světem a zkušenostmi dětí, avšak ve vyšší míře podnětů, a proto by se mělo více přemýšlet o díle samotném.

Přínos práce pro praktické využití spočívá ve způsobu práce dosud málo využívaném v prostorách mateřských škol a potvrzení, že výtvarné umění je pro děti pochopitelné, pokud učitel dokáže poznatky o díle citlivě předat dětem. Výtvarné umění se dá do vzdělávací nabídky implementovat mnoha způsoby např.: inspirací tématem, technikami, zajímavostí o díle, vyobrazenými ději nebo poznáváním emocí a tyto způsoby implementace byly ve výzkumu ověřeny zpětnou vazbou aktivní účasti a nenuceným zainteresováním dětí pro činnost.

13 ZÁVĚR

Cílem práce bylo ověření rozvoje tvořivosti prostřednictvím technik spojených s díly výtvarného umění. Ověřili jsme, že děti předškolního věku jsou schopny výtvarná díla vnímat, inspirovat se jimi, poznávat je a aktivně se zúčastnit navazujících činností prostřednictvím technik výtvarných, pohybových, hudebních, verbálních či dramatických. Výtvarné umění se dá do vzdělávací nabídky implementovat mnoha způsoby, které byly ve výzkumu ověřeny (např. inspirací zobrazeným námětem, použitými technikami, zajímavostmi o díle, vyobrazenými ději nebo je využít k poznávání vlastních pocitů, emocí či světa kolem nás). To značí, že prostřednictvím umění lze působit na dětskou tvořivost, ale rozvíjejí se jím i klíčové kompetence a dílčí

cíle RVP PV, proto je vhodným prostředkem ke vzdělávací činnosti v mateřské škole. Ze sledovaných reakcí a výpovědí dětí na umění (zaznamenaných v reflexích jednotlivých dní projektu) jsme zjistili, že na základě jejich omezených zkušeností nejsou schopny umění pochopit samy, ale potřebují citlivé vedení pedagoga, který je, k pro ně smysluplné a rozvíjející myšlence, dovede prostřednictvím návazných aktivit. Zde hraje velmi důležitou roli osobnost pedagoga, který dokáže motivovat, inspirovat, do značné míry je schopen ovlivnit atmosféru ve třídě a dokáže citlivě přistupovat k dílům výtvarného umění, u kterých dovede podnětným způsobem vést dětské myšlenky k hlavní podstatě díla.

Porovnání výsledků posttestů obou skupin prokazují, že experimentální program u dětí rozvinul ve většině případů právě ty kategorie, které u kontrolní skupiny klesly. Těmi byly kategorie Humor a Nekonvenčnosti C a D. Tento fakt naznačuje vyšší sebedůvěru a menší obavy z vyjádření se. Výsledek mohl být podpořen volnou experimentální činností nabízenou během ranních činností, která poskytla možnost volby, využití dětské zvědavosti, zkoumání a volné tvorby k přijímání nových zkušeností. Ranní činnosti v kontrolní skupině, které byly ve většině případů vzdělávací, tento vliv neprojevíly. Vyobrazené figury se u experimentální skupiny staly méně konvenčními. Příčinou může být množství inspirace z uměleckých děl a kvantita dětských asociací, jež vyvolaly velké množství navazujících myšlenek jejich dosavadních zkušeností, přes které si poznatky upevnily a aplikovaly.

Jsme si vědomi možnostmi rozvoje v oblasti tvořivosti dětí i během prodlevy mezi pretesty a intervenčními programy. Avšak vysoká míra podobnosti podmínek a rozdíly ve výsledcích testování obou skupin jsou postačující k tomu, abychom pozitivní vliv seznamování s uměním na rozvoj tvořivosti potvrdili. Dále jsme si vědomi zacílení Urbanova figurálního testu tvořivého myšlení zejména na tvořivost projevenou skrze grafický projev. Byl tedy potvrzen vliv seznamování dětí s uměním na tuto složku tvořivého myšlení. Dalším podnětem ke zkoumání navrhuji ověření, zda seznamování dětí předškolního věku s výtvarným uměním rozvíjí i verbální složku tvořivosti.

14 POUŽITÁ LITERATURA

BABYRÁDOVÁ, Hana (2014). *Výtvarný projev dítěte předškolního věku v jednadvacátém století*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-3818-4.

BEZDĚKOVÁ, Libuše (2016). Zprostředkování kulturních a uměleckých zážitků z výstavy moderního umění. In: *Rozvíjíme výtvarné dovednosti a fantazii dětí*. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s. 87 - 100. ISBN 978-80-7496-274-5.

BIERNÁTOVÁ, Olga a SKŮPA, Jan (2011). *Bibliografické odkazy a citace dokumentů: dle ČSN ISO 690 (01 0197) platné od 1. dubna 2011* [online]. Brno, 2. září 2011 [cit. 5.11.2018]. Dostupné z: <http://www.citace.com/soubory/csniso690-interpretace.pdf>

CARTER, Philip a RUSSELL, Ken (2003). *Trénink paměti a kreativity*. Brno: Computer Press. ISBN 80-7226-704-3.

CRAFT, Anna, JEFFREY, Bob a LEIBLING, Mike (2001). *Creativity in Education* [online]. London: Continuum [cit. 18.4.2019]. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=eJJY8d26kktC&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

DACEY, John S. a LENNON, Kathleen H. (2000). *Kreativita*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-7169-903-9.

EINON, Dorothy (2002). *Rozvoj tvořivosti: naše dítě*. Havlíčkův Brod: Fragment. ISBN 80-7200-614-2.

FICHNOVÁ, Katarína a SZOBIOVÁ, Eva (2007). *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-323-9.

FILIP, M. (2016). Vnímání osobnostních vlastností tvořivého žáka pedagogy výtvarné výchovy. *Výtvarná výchova* [online]. 56(1), 8-10 [cit. 24.11.2018]. Dostupné z: http://pages.pedf.cuni.cz/vytvarnavychova/files/2016/11/vv_1_2016.pdf

FIRSTOVÁ, Zdeňka (2011). *Nová citační norma ČSN ISO 690:2011 – Bibliografické citace* [online]. Plzeň: Univerzitní knihovna Západočeské univerzity v Plzni [cit. 5.11.2018]. Dostupné z: <https://www.iso690.zcu.cz/>

HAZUKOVÁ, Helena (2014). Tvořivost. In: *Rozvíjíme vnímání a tvořivost dětí*. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s. 131 – 158. ISBN 978-80-7496-163-2.

HAZUKOVÁ, Helena a ŠAMŠULA, Pavel (1991). *Didaktika výtvarné výchovy I*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-7066-368-5.

HLAVSA, Jaroslav (1985). *Psychologické základy teorie tvorby*. Praha: Academia.

HOSKOVCOVÁ, Simona (2006). *Psychická odolnost předškolního dítěte*. Praha: Grada. ISBN 80-247-1424-8.

CHADT, Karel, KOUŘIL, Lubomír a PECHOVÁ, Jana (2009). *Art of creativity aneb kreativita jako klíčová kompetence v době změn*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-86723-82-2.

KOHOUTEK, Rudolf (2009). Tvořivost a její poznávání. In: *Psychologie v teorii a praxi* [online]. 4.11.2009 [cit. 13.3.2019]. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0911/tvorivost-z-hlediska-pedagogicke-psychologie>

KÖNIGOVÁ, Marie (1999). *Tvořivost = kreativita*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 80-85899-71-X.

KROUPOVÁ, K. a kol. (2016). *Slovník speciálněpedagogické terminologie: vybrané pojmy*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5264-8.

KUPCOVÁ, Zuzana (2016). Rozvíjení tvořivosti a fantazie pomocí výtvarných činností. In: *Rozvíjíme výtvarné dovednosti a fantazii dětí*. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s. 45 - 86. ISBN 978-80-7496-274-5.

LEWANDOVSKI, Marek, NOVOTNÁ, Jarmila a OLEŚNIEWICZ, Piotr (2014). *Student and teacher creativity in the educating and upbringing process: selected issues*. Wrocław: Edukacja. ISBN 978-83-64389-32-0.

MAŇÁK, Josef (2001). *Stručný nástin metodiky tvořivé práce ve škole*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-002-6.

NÁDVORNÍKOVÁ, Hana (2014). Vnímání. In: *Rozvíjíme vnímání a tvořivost dětí*. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s. 9 – 24. ISBN 978-80-7496-163-2.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=CS>

NELEŠOVSKÁ, Alena (2005). *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0738-1.

PAUSEWANGOVÁ, Elfriede (1992). *100 her k rozvoji tvořivosti v předškolním a mladším školním věku*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-85282-59-3.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. Praha: MŠMT [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>

ROESELOVÁ, Věra (2000). *Proudy ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah. ISBN 80-902267-3-6.

ROCHOVSKÁ, Ivana a KRUPOVÁ, Dagmar (2016). *Umělci v mateřské škole: aktivity zaměřené na interpretaci výtvarného umění*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1120-4.

ŘÍČAN, Pavel (2007). *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. 5. rozš. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1174-4.

ŠPAČKOVÁ, Renata (1998). *111 námětů pro tvořivou hru dětí*. Praha: Portál. ISBN 90-7178-222-X.

ŠTĚPÁNKOVÁ, Kateřina (2013). Jak „zabít“ tvořivost ve výtvarné výchově. *Kultura, umění a výchova*, 1(1) [cit. 25.11.2018]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=3&clanek=21

TĚTHALOVÁ, Marie (2016). Výtvarné umění děti fascinuje. *Informatorium: časopis pro mateřské školy a školní družiny*. 23(3), 8-11. ISSN 1210-7506.

URBAN, Klaus K., JELLEN, Hans G. a KOVÁČ Tomáš (2003). *Urbanův figurální test tvořivého myšlení (TSD-Z): příručka*. Brno: Psychodiagnostika s. r. o.

UŽDIL, Jaromír (1988). *Mezi uměním a výchovou*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

UŽDIL, Jaromír (2002). *Čáry, klikyháky, paňáci a auta*. 5. přeprac. a doplněné vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-599-7.

UŽDIL, Jaromír a ŠAŠINKOVÁ, Emilie (1980). *Výtvarná výchova v předškolním věku*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

VÁGNEROVÁ, Marie (2004). *Základy psychologie*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0841-3.

ZELINA, Miron & ZELINOVÁ, Milota (1990). *Rozvoj tvorivosti dětí a mládeže*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo. ISBN 80-08-00442-8.

15 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Projekt kontrolní skupiny	1
Příloha B: Ukázka fotodokumentace projektu kontrolní skupiny	27
Příloha C: Projekt experimentální skupiny	30
Příloha D: Ukázka fotodokumentace projektu experimentální skupiny	67
Příloha E: Obrazový materiál k intepretaci výtvarného umění.....	72
Příloha F: Dosažené bodové hodnocení respondentů	75

Příloha A: Projekt kontrolní skupiny

Téma projektu:

ZVÍŘATA A PTÁCI V ZIMĚ

1. krok projektu - ZÁMĚR

Délka projektu: 2 týdny (10 dní)

Věková skupina dětí: 5 – 7 let (předškoláci)

Oblast, která tvoří jádro projektu: Dítě a svět, dítě a jeho psychika

Další integrované oblasti: Dítě a jeho tělo, dítě a ten druhý, dítě a společnost

Integrované předměty nebo činnosti: kognitivní, výtvarné, experimentální,
hudební, dramatické, pohybové činnosti,
činnosti environmentální

2. krok projektu - PLÁNOVÁNÍ

Hlavní cíl projektu:

Osvojit si přirozeně i zprostředkovaně elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi. Poznávat přírodní okolí, vnímat jeho rozmanitost a změny, zejména v zimě (živá i neživá příroda, živočichové, krajina a její ráz, počasí, roční období).

Další cíle:

- Být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem.
- Práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií.
- Prožívat a dětským způsobem projevovat, co cítí (soucit, radost, náklonnost), snažit se ovládat své afektivní chování (odložit splnění svých osobních přání, zklidnit se, tlumit vztek, zlost, agresivitu apod.).
- Nové poznatky získávat různými způsoby práce – prací výtvarnou, dramatickou, pohybovou, hudební, literární, experimentální.

Bloky:

1. Zimní sporty - bruslení
2. Zimní sporty - bruslení
3. Seznamujeme se
4. Filharmonie Hradec Králové – hudební pohádka
5. Jak se zvířátka v zimě zahřívají?
6. Zimní sporty – bruslení
7. Jak víme, že tu jsou přes zimu zvířátka, když je nevidíme?
8. Jak zvířatům a ptáčkům v zimě pomoci?
9. Jak se zvířátka schovávají před zimou – hibernace, odlet
10. Opakujeme si znalosti

3. krok projektu – PROVEDENÍ (realizace projektu)

POZNÁMKA:

Ukázka fotodokumentace je přiložena v *příloze B*. Kompletní fotodokumentace realizace projektu je přiložena na CD v *kompletní příloze B*.

POPIS TŘÍDY:

Třídu navštěvuje 27 dětí. Mezi samými chlapci je zde 7 dívek. Navštěvují ji děti ve věku 4,5 – 7 let. Pod 5 let bylo staré pouze 1 dítě. A pouze jednomu dítěti bylo 7 let. Je zde 7 chlapců, kteří mají OŠD. Třídu vedou 2 paní učitelky s dlouholetou praxí.

Kontrolní projekt v mateřské škole bude probíhat po dobu 2 týdnů od 7.30 do 11.30. Intervence bude vedena autorem práce. Harmonogram dne se řídí běžným provozem MŠ. Obsah projektu je vytvořen na námět tematického bloku ŠVP dané školy. Tématem jsou Ptáci a zvířata v zimě. Obsah je sestaven na základě nahlédnutí do příprav učitelek a byl doplněn o vlastní zdroje aktivit. Každý nadcházející den je konzultován s učitelkami a mohou korigovat úpravy.

Cílem kontrolního projektu je sledování rozvoje tvořivosti během běžné intervence v mateřské škole. Postřehy zaznamenávající tvořivé momenty jsou popsány v reflexi dne.

DENNÍ ŘÁD MŠ

6.30 – 7.30

- scházení se dětí ve třídě Píšťalek – volná hra, případně centrum u stolečku s dobrovolnou aktivitou
- 7.30 odchod do vlastní třídy

7.30 – 8.30

- ranní kruh, volná hra, scházení dětí (do 8.15)
- 8.00 svačinka

8.30 – 8.45

- úklid
- evidence: docházka, obědy, spinkání
- losování služby: vycházka, chystání příborů na oběd

8.45 – 9.30

- řízená činnost
- vylosování služby – vycházka, chystání příborů na oběd

9.30 – 11.30

- převlékání, pobyt venku

11.30 – 12.00

- hygiena, oběd, hygiena, přestrojování

12.00 – 13.30

- hygiena, převlékání, odpočinek dle individuální potřeby spánku, čtení pohádky
- zájmové činnosti, individuální logopedická péče, cílené činnosti dětí před zahájením povinné školní docházky

13.30 – 14.00

- hygiena, svačina

14.00 – 16.00

- odpolední zájmové činnosti, volná hra

MYŠLENKOVÁ MAPA

LEGENDA:

- SLOVNÍ VÝKLAD, DISKUSE, PROJEKCE

- EXPERIMENT

- VÝTVARNÁ AKTIVITA, PRACOVNÍ ČINNOSTI

- HUDEBNÍ AKTIVITA, ZVUKOVÉ VYJÁDŘENÍ

- POHYBOVÁ AKTIVITA, DRAMATIZACE

- IMAGINACE

- SMYSLOVÁ HRA

PROJEKT
**ZVÍŘATA A PTÁCI
V ZIMĚ**

1. DEN – PONDĚLÍ
ZIMNÍ SPORTY – BRUSLENÍ

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
	<p>7.30 – 8.30 <u>EVOKACE</u></p> <p>činnost směřující k ochraně osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků</p> <p>8.40 – 9.00</p>	<ul style="list-style-type: none"> • RANNÍ KRUH Seznámení se s chodem školky následující týden, oznámení o nové paní učitelce na 2 týdny (mě), přivítání dětí, které přišly poprvé do MŠ po Vánocích, rozhovor o Vánocích a sdělování zážitků. • 8.00 svačina <ul style="list-style-type: none"> - 8.15 převlékání se, kontrola vybavení (rukavice, helmy) na zimní stadion - 8.30 odjezd autobusu od MŠ k zimnímu stadionu (společně s dalšími 2 odděleními) • OBLÉKÁME SE S dopomocí učitelek a ochotných rodičů oblékáme brusle, čepice, helmy, rukavice. 	
	<p>9.00 – 10.00 <u>UVĚDOMĚNÍ</u></p> <p>rozvoj pohybových dovedností</p> <p><u>REFLEXE</u></p> <p>diskuse</p>	<ul style="list-style-type: none"> • VÝUKA BRUSLENÍ Vyučují zkušení lektori zimního stadionu. Výuka je rozdělena do 2 skupin: bruslaři a začátečníci. • ODSTROJOVÁNÍ <ul style="list-style-type: none"> - 10.20 Odjezd autobusu ze ZS do MŠ - 10.30 – 11.30 volná hra, odpočinek <p><i>Koho na bruslích bavilos jezdit? Kdo si bruslení užil? Kdo si myslí, že se zlepšil? Kdo se těší na příště?</i></p>	
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE (co učitel u dítěte podporuje)</p>		<p>Dítě a jeho tělo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí • rozvoj fyzické i psychické zdatnosti • osvojení si věku přiměřených praktických dovedností • vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu 	

	<p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti) <p>Dítě a společnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí
--	--

HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:

<p>Počet dětí: 26</p> <p>Chyběl: ID 121</p>	<p>Příprava na led a obouvání bruslí: Děti si sundají bundy – teplo, boty a navléknou si další ponožky, pokud mají. Učitelky a ochotní rodiče pomáhají nasadit a zašněrovat brusle. Poté opět obléknou bundy, rukavice, čepici/kuklu a na ní helmu.</p> <p>Bruslaři začali rozcvičením, později se rozjezdili ze strany na stranu a pak zkoušeli různé typy jízdy, trénovali podřep i padání tělem na led, dále rozvíjeli obratnost – objíždění, podjíždění, hod na cíl při jízdě, rozkročování... na konec si zahráli hru „Ovečky, ovečky pojdte domů“</p> <p>Začátečníci začali na zemi a učili se vstávat. Po nacvičení této dovednosti se snažili chodit po ledě jako medvědi (nepodjíždění nohou vzad, pouze „tupat“). Později se snažili kroky prodlužovat, ne směrem dopředu a dozadu, ale stranou, aby vznikl tzv. stromeček. Dále zkoušeli zvedat balonek z ledu a nakonec ve dvojici tlačili jeden druhého.</p> <p>Účast na výuce bruslení předškolních dětí byla pro mne velikou a cennou zkušeností. Nejprve nastávaly z této činnosti obavy (ohledně bezpečnosti, věku dětí, jejich vysokého počtu...), ale viděná skutečnost mě přesvědčila o tom, že správná výbava, připravenost vybavení, učitelek, dopomoci a správná organizace zajistí klidný průběh činnosti a tato činnost je realizovatelná.</p> <p>Příležitost k cílenému tvořivému vyjádření zde byla omezena, převažoval zde proces učení.</p>
---	---

**2. DEN – ÚTERÝ
ZIMNÍ SPORTY - BRUSLENÍ**

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
	<p>7.30 – 8.15 <u>EVOKACE</u></p> <p>komentování zážitků</p>	<ul style="list-style-type: none"> • RANNÍ KRUH Vzpomínání na bruslení, zpracování pocitů, povídání o zimních sportech na ledu, volná hra. 	
  	<p>8.45 – 9.30 <u>UVĚDOMĚNÍ</u></p> <p>jemná motorika, zraková syntéza</p> <p>koordinace, zdravotně zaměřená činnost</p>	<ul style="list-style-type: none"> • JÍZDA NA BRUSLÍCH <ul style="list-style-type: none"> - Vybarvi krasobruslaře/krasobruslařku - nastříhej - sestav a nalep zpět - dokreslení bruslařské dráhy ve tvaru 8 nebo • CHŮZE PO LANĚ Chůze po laně jako linka zůstávající na ledě po bruslaři v ledu. 	<p><i>Pomůcky:</i> <i>papíry A4,</i> <i>pastelky, nůžky,</i> <i>lepidlo</i></p> <p><i>lano</i></p>

	REFLEXE:	Upozornění: chůze palcem a patou na laně! Cvičení proti vtočeným špičkám. <i>Každý na svém výtvaru bruslaře nebo krasobruslařky ukáže, jedno místo, které je potřeba příště zdokonalit a jedno místo, které se mu podařilo.</i>	
DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE (co učitel u dítěte podporuje)		Dítě a jeho tělo: <ul style="list-style-type: none"> osvojení si dovedností důležitých k podpoře zdraví – cvičení nožní klenby, hlubokého stabilizačního systému, rovnováhy, koordinace Zdokonalování jemné motoriky Dítě a jeho psychika: <ul style="list-style-type: none"> rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, rozvoj paměti a pozornosti, rozvoj a kultivace představivosti 	
HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:			
Počet dětí: 27 Chyběl: -	Den probíhal pod vedením učitelky třídy. Výtvarné aktivity se zúčastnily všechny přítomné děti. Zhruba 5 z nich neoplyvalo sebevědomím, že zvládnou sestavit rozstříhaný obrázek. Třem nejmladším dětem bylo potřeba obrázek rozstříhat – nemají dovednosti k tomu, aby ho rozstříhaly tak, aby ho byly schopné následně složit. Sledujeme u každého dítěte jeho sebereflexi – povedené a méně povedené místo. Tato reflexe dětem nedělala velké problémy. Až na 3 děti všechny ukázaly téměř okamžitě, kde jsou jejich slabá a silná místa. Nejčastěji se zaměřovaly na hodnocení v oblasti skládání obrázku než na jeho vybarvování.		
3. DEN – STŘEDA SEZNAMOVÁNÍ SE			
ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
  	7.30 – 8.15 <u>EVOKACE</u> volná, spontánní hra	<ul style="list-style-type: none"> Ranní centra aktivit: <ol style="list-style-type: none"> MOLITANOVÉ KOSTKY Skládání z kostek ve tvaru „L“. VOLNÁ KRESBA Kreslicí potřeby dle dispozic MŠ. 	<i>Pomůcky:</i> <i>molitanové kostky</i> <i>pastelky, papíry, lepidlo, nůžky</i>
	8.45 – 9.30 <u>EVOKACE</u> společná diskuse	<ul style="list-style-type: none"> SEZNAMOVÁNÍ SE <ul style="list-style-type: none"> Sdělování jmen po kruhu (po směru hodinových ručiček, pak proti směru). Koulení míče a posílání si mezi sebou. Nejprve vyvoláme jméno a pak dotyčný chytá. 	<i>Pomůcky:</i> <i>míč</i>

	<p>UVĚDOMĚNÍ rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové paměti</p> <p>rozhovor, samostatný slovní projev na určité téma</p> <p>REFLEXE:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • KDO CHYBÍ? Děti zavřou oči, zakryjí si je rukama a položí se hlavou na zem. Pak některé dítě (pak i 2-5) pohladíme po zádech a ty se schovají pod padák. • SDĚLENÍ PLATNÝCH PRAVIDEL „Milé děti, všimla jsem si, že tu ve školce máte nějaká pravidla, ale moc jim nerozumím a neznám je. Pomůžete mi s nimi a povíte mi, jaká pravidla u vás fungují?“ • OPAKOVÁNÍ PRAVIDEL PŘI BĚŽNÝCH AKTIVITÁCH Aplikace pravidel na procházce, při chůzi sněhem, chůzi ve dvojici... Uplatňování pravidel i po celý průběh projektu. 	<p><i>padák</i></p>
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE (co učitel u dítěte podporuje)</p>		<p>Dítě a jeho tělo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí <p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) <p>Dítě a ten druhý:</p> <ul style="list-style-type: none"> • seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému • osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem • posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské herní skupině apod.) <p>Dítě a společnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se) 	
<p>HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:</p>			
<p>Počet dětí: 25</p> <p>Chyběl: ID 103 ID 111</p>	<p>Děti byly celý den aktivní, spolupracující. Všechny přítomné děti se aktivit zúčastnily.</p> <p>Aktivitami během řízených činností jsme se odklonili od původního plánu, kdy jsme měli připraveno mnohem více aktivit. V průběhu bylo zřejmé, že nejsou všechny časově realizovatelné, proto jsme rozhodli aktuální rozpoložení dětí a vybrali právě tuto seznamovací aktivitu, která byla aktivizující s dostatkem pro alespoň částečný pohyb, který byl dětmi vyžadován. Hru s padákem snadno pochopily, hrály dle pravidel, hlídali jsme podvádění, které se vyskytovalo pouze výjimečně. Při sdělování platných pravidel děti zmiňovaly hlavně dobré chování k hračkám a dětem ve třídě.</p> <p>Možnost k tvořivému vyjádření měly zejména v ranní spontánní hře:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skupina 4 dívek pracovala s molitany ve tvaru „L“. • 2 chlapci stavěli hrad z kostek. Stavěli i mimo základní prostor (krabici), stavěli i kolem ní – vodní příkop a věže. • 3 chlapci si volně kreslili na dlouhý pruh papíru cca 150 x 20 cm (téma Minecraft, Piráti). 		

4. DEN – ČTVRTEK
POHÁDKOVÉ FILHARMONICKÉ KVINTETO - HK

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
	<p>7.30 – 8.00 <u>EVOKACE</u></p> <p>zrková diferenciacie</p> <p>grafomotorika</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ranní kruh – Seznámení dětí s 2 centry aktivit: 1) VYKRÝVACÍ HÁDANKA Přiřazování stejné dvojice ptáků. 2) GRAFOMOTORICKÉ LISTY Obtahování klikatých tras letu ptáků (příloha A1). Bludiště s veverkou a oříškem (příloha A2). 	<p><i>Pomůcky:</i> <i>listy s obrázky ptáků a zvířat, kartičky s ptáky a zvířaty</i></p> <p><i>grafomotorické listy v příloze</i></p>
	<p>8.30 – 8.50 <u>EVOKACE</u></p> <p>rozvoj spolupráce</p> <p>8.50 – 9.35 <u>UVĚDOMĚNÍ</u></p> <p>poslech vyprávěné hudební pohádky</p> <p><u>REFLEXE:</u></p> <p>9.35 – 11.30</p>	<ul style="list-style-type: none"> Příprava prostoru pro FHK Příchod všech oddělení MŠ do naší třídy. FILHARMONIE HRADEC KRÁLOVÉ – HUDEBNÍ POHÁDKA Pohádka byla vyprávěna samotnými filharmoniky. Do příběhu jsou zařazeny zvukové ukázky nástrojů – klarinet, příčná flétna, fagot, hoboj a lesní roh a jejich souhry. Zaměřili se na poznávání nástrojů a rozeznávání nálad hudby. Uklízení prostoru <p><i>Které nástroje si z představení pamatujete? Který byl nový? Který vás překvapil svým zvukem? Který hudební nástroj se vám nejvíce líbil?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Pobyt venku Pobyt na školní zahradě, hra se sněhem 	
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE (co učitel u dítěte podporuje)</p>	<p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozvoj dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) osvojení si dovedností, které předcházejí čtení, rozvoj zájmu o sdělení verbální i neverbální (hudební, dramatické) rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, citění a prožívání <p>Dítě a společnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické či hudební představení a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo) <p>Dítě a svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije 		

HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:

<p>Počet dětí: 24</p> <p>Chyběl: ID 103 ID 111 ID 121</p>	<p>Při ranních činnostech byly dětem nabídnuty pracovní listy na rozvoj grafomotoriky a prostorového vidění. Ty děti velice bavily, splnily je všechny děti. U bludiště se vyskytl drobný problém se správným vyústěním cesty. Zhruba polovina dětí nezohledňovala její uzavření a byly přesvědčeny, že úkol splnily správně. Bylo by třeba dětem předem a důrazněji cíl práce vysvětlit. Jinak při práci nebyl náznak odporu či jeho nezvládnutí.</p> <p>Pohádka připravená Královéhradeckou filharmonií děti velmi zaujala. Nejzajímavějším nástrojem byl pro děti lední roh a fagot (jeho velikost). Nejvíce se dětem líbil zvuk klarinetu a příčné flétny.</p> <p>Pobyt venku na školní zahradě:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 5 chlapců házelo koule na cíl - 2 dívky stavěly sněhuláka - 9 dětí koulelo sněhové koule
---	--

5. DEN – PÁTEK JAK SE ZVÍŘÁTKA V ZIMĚ ZAHŘÍVAJÍ

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
	<p>7.30 – 8.00 <u>EVOKACE</u></p> <p>sluchová a pohybová paměť</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ranní kruh: BÁSEŇ S POHYBEM (PRSTY/DLANĚ): Cílem básně je děti ztišit a zaměřit jejich pozornost na další instrukce učitelky. <i>Kuře zobe: zob, zob, zob, vrabec skáče: hop, hop, hop, datel ťuká: ťuk, ťuk, ťuk, a už tiše – ani muk.</i> Zdroj: www.vytvarna-vychova.cz 	<p><i>Pomůcky: bee-bot, kartičky, pracovní plocha</i></p>
	<p>rozvoj představivosti a logického myšlení</p> <p>tvořivost a fantazie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zadání center aktivit: 1) PROPOJOVÁNÍ DVOJIC BEE-BOTEM Spojování kartiček pexeso se zvířátky, které můžeme v zimě potkat z předchozího dne. 2) MODELOVÁNÍ HNÍZD PRO PTÁČKY Pouze skupinka děti – z modelíny je necháme vytvořit hnízdo pro ptáčky vlastním způsobem – ať je co nejvíce netradiční. 	<p><i>modelína, ubrus, podložka</i></p>
	<p>prohlížení a „čtení“ knížek</p> <p>zraková paměť</p>	<ul style="list-style-type: none"> 3) PROHLÍŽENÍ KNÍŽEK Předložíme dětem knihy a encyklopedie s ptáky. 4) PTAČÍ PEXESO Máme připravené pexeso s obrázky ptáků <p>!!! Každý musí splnit alespoň 1 úkol.</p>	<p><i>knihy, encyklopedie</i></p> <p><i>pexeso</i></p>

   	<p>8.45 – 9.30 UVĚDOMĚNÍ</p> <p>společná diskuse</p> <p>smyslové vnímání</p> <p>tvořivost a fantazie, technická tvořivost – práce dle postupu</p> <p>REFLEXE:</p> <p>teploměr</p>	<ul style="list-style-type: none"> • PROČ SI PTÁČCI STAVÍ HNÍZDA? Je to zdroj <u>tepla</u>, bezpečí, na jaře tam snesou vajíčka, ze kterých se vyklubou mláděta (ale teď je nesnáší, je zima). • ZKOUŠÍME VLASTNOSTI TEPLA Jsme v kruhu daleko od sebe – zavřít oči a jak se cítíme? Teď zkusíme se přiblížit a na sebe nalepit – zavřít oči a jak se cítíme? Kde bylo tepleji? • MODELUJEME HNÍZDO A VYRÁBÍME PTÁČKY Hnízdo z modelíny na různé způsoby, pak ptáček z muchlaného papíru, přilepit peříčko jako ocásek, nalepit zobák a doplnit oči. - mladší děti (cca 10) staví hnízda z modelíny nebo hraček - starší děti vyrábí ptáčka • V případě časového dostatku děti vytvoří hnízdo pro sebe – z hraček ve školce. • PROHLÉDNEME SI VÝTVORY OSTATNÍCH DĚTÍ Naučily jste něco nového? Co se vám podařilo? Kdo chce mluvit, dostane do ruky ptáčka. TEPLOMĚR – kdo se dnes cítil příjemně / nepříjemně, postavíme se k danému smajlíkovi. Kouty označíme usměvákem a mračounem. • VÝSTAVA Pod podmínkou, že si věci pak uklidí – experiment, zda se děti polepší (ze zkušenosti učitelek). 	<p><i>Pomůcky:</i> <i>modelína, ubrus, podložka, barevné papíry, nůžky, lepidlo, peříčko, oči (fix)</i></p> <p><i>ptáček, smajlíci</i></p>
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE (co učitel u dítěte podporuje)</p>	<p>Dítě a jeho tělo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj a užívání všech smyslů <p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování) • rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) • příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti • cvičení organizačních dovedností • učit se z paměti krátké texty (reprodukovat říkanku) <p>Dítě a svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vytvoření povědomí o vlastní souměřitelnosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí • praktické užívání technických hraček • přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě (přírodní jevy a děje, živočichové, roční období) 		

HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:

<p>Počet dětí: 22</p> <p>Chyběl: ID 103 ID 106 ID 111 ID 121 ID 127</p>	<p>Ranních aktivit se zúčastnily všechny děti. Aktivitami byly zaujaté a každé dítě splnilo alespoň 1 úkol. Nejžádanějšími aktivitami bylo prohlížení si knížek a práce s Beebotem.</p> <p>Stavbu hnízda a výrobu ptáčka musely splnit všechny děti. Cílem bylo vytvořit ho co nejoriginálněji. Kdo nestíhal, zůstal se mnou trochu déle a musel ptáčka dodělat – důslednost, organizace času, zodpovědnost (vše děti musí splnit, neodbíhat od práce a zdržovat se, učit se nést odpovědnost za své chování – požadavek učitelek). Tyto 4 děti se šly strojit o chvíli později a rychleji se strojily na ven.</p> <p>Během výroby se chodila pochlubit se svými výrobky alespoň polovina dětí. Čtvrtina dětí často opakovala, že činnost nezvládne, že jim nejde. Nepolevili jsme, nepomáhali, dokud jsme si byli jisti, že s problémem jsou schopny se vypořádat. Nakonec hnízda i ptáčky stihly všechny děti a pracovaly samostatně.</p> <p>Venku volná hra se sněhem (stavba sněhuláků, stavění koulí, hod na cíl koulí).</p>
---	---

6. DEN – PONDĚLÍ ZIMNÍ SPOR TY – BRUSLENÍ

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
	<p>7.30 – 8.30 <u>EVOKACE</u> zraková paměť</p> <p>činnost směřující k ochraně osobního bezpečí</p> <p>8.40 – 9.00</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ranní kruh: Seznámení se s informacemi následujícího týdne, povídání o zážitcích z víkendu, seznámení se s rozvrhem dne, volná činnost, zadání ranních dobrovolných center: 1) PEXESO SE ZVÍŘÁTKY 2) POKRÝVAČKY • 8.00 SVAČINA <ul style="list-style-type: none"> - 8:15 převlékání se, kontrola, zda děti mají helmy a rukavice s sebou na zimní stadion - 8.30 odjezd autobusu od MŠ k zimnímu stadionu (společně s dalšími 2 odděleními) • OBOUVÁME SI BRUSLE 	<p><i>Pomůcky: pexeso, listy se zvířátky, kartičky</i></p>
	<p>9.00 – 10.00 <u>UVĚDOMĚNÍ</u> rozvoj pohybových dovedností</p> <p><u>REFLEXE</u> teploměr</p>	<ul style="list-style-type: none"> • VÝUKA BRUSLENÍ Opět pod výukou zkušených lektorů zimního stadionu. Výuka je rozdělena do 2 skupin – bruslaři a začátečníci. • ODSTROJOVÁNÍ <ul style="list-style-type: none"> - 10.20 Odjezd autobusu k MŠ - 10.30 – 11.30 volná hra, odpočinek <p><i>Kdo se cítí plný energie a kdo unaveně? Máte pocit, že jste se zase o něco zlepšili? Koho bruslení baví? Kdo chodí bruslit i s rodiči, sourozenci nebo babičkou a dědou?</i></p>	<p><i>Pomůcky smajlíci: usměváček, mračoun</i></p>

<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE (co učitel u dítěte podporuje)</p>	<p>Dítě a jeho tělo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí • rozvoj fyzické i psychické zdatnosti • osvojení si věku přiměřených praktických dovedností • vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu <p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebevědomí, osobní spokojenosti) • rozvoj schopnosti sebeovládání <p>Dítě a společnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí
--	---

HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:

<p>Počet dětí: 24</p> <p>Chyběl: ID 102 ID 121 ID 126</p>	<p>Příprava na led a obouvání bruslí: Děti si sundají bundy – teplo, boty a navléknou si další ponožky, pokud mají. Učitelky a ochotní rodiče pomáhají nasadit a zašněrovat brusle. Poté opět obléknou bundy, rukavice, čepici/kuklu a na ní helmu.</p> <p>Bruslaři zdokonalovali obratnostní dovednosti na bruslích. Bylo využito mnohem více pomůcek ke stavění objížďkových tras. Jeden chlapec musel být přeřazen do kategorie začátečnicků, protože nestíhal skupinu, nedával pozor, myšlenkami se neúčastnil vedeného programu.</p> <p>Začátečníci si opakovali správné zvedání se z ledu, učili se ledu nebát a padat na něj. Poté zkoušeli různé typy chůze a jízdy po ledu, na konci lekce se zkoušeli po ledu pohybovat ve dvojicích držení se za ruce nebo vzájemným tlačení.</p> <p>Příležitost k cílenému tvořivému vyjádření zde byla omezena, převažoval zde proces učení.</p> <p>Při odpoledních činnostech děti vytvářely s jejich třídní učitelkou postavu bruslaře v pohybu. Pomocí jednoduchých geometrických tvarů sestavily tělo tak, že v místě kloubů vznikly mezery mezi tvary. Končetiny díky tomu mohly pokračovat jiným směrem, než předešlá jejich část. Průběh této aktivity byl pro nás pouze zprostředkovaný na základě popisu učitelky a prohlížení výsledných prací dětí.</p>
---	--

**7. DEN – ÚTERÝ
JAK VÍME, ŽE TU JSOU PŘES ZIMU ZVÍŘÁTKA, KDYŽ JE NEVIDÍME?**

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
	<p>7.30 – 8.15 <u>EVOKACE</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ranní kruh: Zopakování Ztišovacích básničky, seznámení se s ranními aktivitami: 	

  	<p>grafomotorika</p> <p>smyslová hra</p> <p>zraková paměť</p>	<p>1) LET PTÁČKŮ Grafomotorické cvičení – uvolnění paže, kresba na velký formát papíru</p> <p>2) OTISKY V PÍSKU Do bedny s pískem dáme zvířátka či jiné předměty se zajímavým vzorkem/stopou a sledujeme zanechávání stop.</p> <p>3) ZVÍŘECÍ PEXESO Děti hrají pexeso s motivy ptáků a zvířat, které můžeme v zimě ve volné přírodě potkat.</p>	<p><i>Pomůcky: balící papír, voskovky</i></p> <p><i>bedna s pískem, předměty</i></p> <p><i>pexeso</i></p>
   	<p>8.45 – 9.30 EVOKACE rozvoj sluchu, představivosti</p> <p>UVĚDOMĚNÍ zraková diferenciace</p> <p>REFLEXE</p> <p>Jemná motorika</p>	<ul style="list-style-type: none"> IMAGINATIVNÍ CESTA SNĚHOVOU KRAJINOU Představa krajiny se zavřenýma očima, poslech dupotu jednotlivých zvířátek (učitelka klepe do země). STOPY Hledání dvojic, přiřazování stop ke zvířeti: <ol style="list-style-type: none"> třídění ptáci x zvířata; v jednotlivých kategoriích hledáme dvojice a dáváme je na sebe; jedna skupina vezme ptáky a přiřadí ke stopám, druhá zvířata a přiřadí ke stopám; společná kontrola – nic není špatně, všichni jsme jen odhadovali a zkoušeli. Pokud bude něco jinak, povíme si proč, a přiřadíme to znovu lépe. <p>Která aktivita vám dnes přišla zajímavá? Postavme se k předmětu zastupujícímu danou aktivitu Kdo se dneska dozvěděl, nebo jste přišly, na něco nového? Přistoupí k aktivitě, kde se to dozvěděl. Kdo si všiml zajímavého otisku v písku? Zvedne obě ruce. Komu přišlo dnes něco těžké, že se to nedalo zvládnout – hledání stop, překreslení obrázku, strastiplná cesta? Ten si sedne. Kdo si dnešní den užil? Vyskočí.</p> <p>Pozn.: Připravíme sádro na odlitky na procházce.</p> <p>Na procházce/pobytu venku</p> <ul style="list-style-type: none"> ODLITKY STOP Do sněhu přiložíme šablonu a vytlačíme ji do sněhu. Pak zalijeme sádrou. 	<p><i>Pomůcky: z podložek vytvoříme kruh</i></p> <p><i>obrázky stop, obrázky zvířat</i></p> <p><i>demonstrující předměty aktivit</i></p> <p><i>sádra, studená voda do pet lahve, špachtle, miska, mističky na odlitky</i></p>
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE (co učitel u dítěte podporuje)</p>		<p>Dítě a jeho tělo:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozvoj a užívání smyslů <p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozlišovat některé obrazné symboly rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) 	

	<ul style="list-style-type: none"> • posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) • vytváření pozitivního vztahu k učení <p>Dítě a ten druhý:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem během pohybových her <p>Dítě a svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých prostředí • osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi • pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, chránit živé tvory)
--	---

HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:

<p>Počet dětí: 24</p> <p>Chyběl: ID 106 ID 111 ID 116</p>	<p>Během ranních činností nebyl jediný problém, všechny děti se zúčastnily alespoň 2 ranních center. Nejvíce frekventovaná centra byla s otisky v písku a pexesem (zejména dívkami).</p> <p>Řízené činnosti se zúčastnilo 12 dětí (zbytek odešel na sboreček). Ve třídě zbyli sami chlapci. Imaginativní činnost je moc bavila, ponořili se do ní tolik, že zvuky (rytmy) chůze zvířat vydávali také. Poznávání stop jim přišlo zajímavé a byli velice aktivní. Při třídění jsme rozdělili děti do skupinek – modrá, bílá a žlutá kostička a každá skupinka měla svůj úkol. Děti zvládly úkol velice dobře, správně odhadovaly a přiřazovaly stopy ke zvířeti. Pokud někde byly nesprávně přiřazené stopy, vysvětlili jsme si rozdíl a děti samy uznaly opravu na správné řešení. Chybovaly pouze ve stopách podobných.</p> <p>Odpolední činnosti si děti volí samy. Pět chlapců si samo zvolilo volnou kresbu. Kreslili karty s postavičkami. Po chvíli však vytáhli i šablony, které dle fantazie dokreslovali a vybarvovali. Poté začali v encyklopediích listovat vlajky světa a kreslili je podle vzoru. Dívky si stavěly domečky v herně (informace dle výpovědi učitelky a ukázky výsledků práce následující den).</p>
---	--

8. DEN – STŘEDA JAK ZVÍŘATŮM I PTÁČKŮM V ZIMĚ POMOCI?

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
	<p>7.30 – 8.15 <u>EVOKACE</u></p> <p>grafomotorika</p> <p>zraková percepce</p> <p>smyslová hra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ranní kruh se zadáním ranních činností: 1) LET PTÁČKŮ Grafomotorické cvičení – uvolnění paže, kresba na velký formát papíru. 2) PROPOJOVÁNÍ DVOJIC BEE-BOTEM Spojování kartiček pexesa se zvířátky, které můžeme v zimě potkat z předchozího dne. 3) ODLÉVÁNÍ STOP Tvorba formy v písku a vylévání sádrou. 	<p><i>Pomůcky:</i> <i>balicí papír,</i> <i>voskovky</i></p> <p><i>bee-bot, pexeso,</i> <i>podložka</i></p> <p><i>sádra, písek</i></p>

	<p>sluchová a zraková percepce</p>	<ul style="list-style-type: none"> • INDIVIDUÁLNÍ PRÁCE – sluchová hra (Bim Bam) Aktivita zaměřená na holčičku s podezřením na snížený sluch. Vybereme 3 děti včetně cílené holčičky. Pustíme nahrávku s náhodnými zvuky a děti budou hledat žetony podle zvuku. Verze 2: na obrázky umístíme žetony, dáme je vedle obrázku a každé dítě čeká, až zazní zvuk z jeho obrázku. 	<p><i>přehrávač, hra Bim Bam</i></p>
    	<p>8.35 – 9.10 <u>EVOKACE</u> dramatizace, rytmická hra, lokomoční pohybová činnost</p> <p><u>UVĚDOMĚNÍ</u> jemná motorika, koordinace oko-pohyb-dech, práce s dechem</p> <p><u>REFLEXE</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • PTÁČCI V ZIMĚ NA DVORKU Využíváme především představivost – nejprve necháme pohyby vymyslet děti, případně poradíme: <ul style="list-style-type: none"> ▪ hladoví ptáčci = turecký sed, pípáme, otvíráme pusinky a zavíráme; ▪ vrabčák = skáče a pohyb doprovázíme čím-čarára, skoky do rytmu; ▪ sýkorka = kroky na místě; ▪ čáp = stoj na jedné noze. <p>Dřívky určujeme tempo, trianglem měníme druh pohybu.</p> • ZOBÁK A PTAČÍ STRAVA Brčkem pomocí dechu třídíme potravu na kartičkách a zařazujeme do kruhu, který naznačuje ptačí břicho: <ol style="list-style-type: none"> 1) Čím se ptáci živí? – dáme do kruhu. Čím se neživí, necháme mimo kruh. 2) Co v zimě pod sněhem mohou jíst? Vyřadíme z kruhu to, co v zimě ptáci nenaleznou. <p>! Lanem vymezíme prostor pro správnou a nesprávnou potravu a označíme ji smajlíkem</p> <p>ZVEDACÍ <i>Postavte se tak vysoko, jak moc jste se dneska pohybem zahřáli?</i> <i>můžete až na špičky.</i> <i>Kdo se dozvěděl něco nového,</i> <i>ať se postaví na špičky, ostatní si sednou.</i> <i>Komu se dařilo chytat potravu zobáčkem,</i> <i>ať zvedne pravou ruku.</i> <i>Komu to šlo zobáčkem těžko zvedat,</i> <i>ať zvedne jednu nohu.</i> <i>Kdo si zapamatoval, co ptáčci jedí?</i> <i>ať se přihlásí.</i> <i>Kdo má dobrou náladu,</i> <i>ať vyskočí a zůstane na špičkách.</i></p>	<p><i>Pomůcky:</i> <i>dřívka, triangl</i></p> <p><i>kartičky s ptačí stravou, krátká brčka, 2x lano</i></p>
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE (co učitel u dítěte podporuje)</p>		<p>Dítě a jeho tělo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí • koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem • vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny) • ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku 	

	<p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní <p>Dítě a svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje) a že s těmito změnami je třeba v životě počítat, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.)
--	---

HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:

<p>Počet dětí: 22</p> <p>Chyběl: ID 102 ID 106 ID 107 ID 111 ID 116</p>	<p>Ranní hry děti dnes nadmíru zaujaly. Ani jedno nemělo tendence jít si volně hrát. Každý musel splnit ze 3 činností alespoň 2. Největší zájem byl o bee-bota a odlévání stop. Experimentem jsme došli k tomu, že z modelíny a sněhu jsou odlitky nejlepší. Do písku nejde snadno odlévat, sádra obtížně prosychá, láme se, protože písek udržuje vlhkost a zabraňuje rychlému schnutí sádry.</p> <p>Při řízené činnosti jsme dramatizovali ptáčky. To se dětem dařilo. Každé dítě většinou skákalo na každého ptáčka jinak – případně jsme jim slovně pomohli, jaký by mohl v nich být rozdíl. Hru s třízením ptačí potraviny děti snadno a rychle pochopily. Velice je bavila. Avšak i po opakující instrukci (co je na kterém obrázku nakresleno, čím se ptáci živí a čím ne), nedokázaly rozeznat, co do ptačího břicha (kruhu) zařadit a co nechat ležet mimo něj. Tak jsme nakonec z břicha vyřazovaly, co tam nepatří. Tento úkol byl pro děti náročnější, méně snadno rozeznávaly, které kartičky vyřadit.</p> <p>Reflexe děti bavila. Velice zaujala moji vedoucí učitelku.</p> <p>Celý den byl jedním z nejvydařenějších z dosud konané intervence. Panovala zde dobrá a přátelská atmosféra plná nadšení a zápalu do práce. Řízenou činnost velice oceňovala i bývalá paní ředitelka, která se během ní tajně mihla třídou.</p>
---	---

9. DEN – ČTVRTEK

JAK SE ZVÍŘÁTKA SCHOVÁVAJÍ PŘED ZIMOU – HIBERNACE, ODLET

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
	<p>7.30 – 8.15 <u>EVOKACE</u></p> <p>grafomotorika</p> <p>zraková paměť</p> <p>jemná motorika</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ranní kruh, seznámení dětí s centry aktivit: <ol style="list-style-type: none"> 1) LET PTÁČKŮ Grafomotorické cvičení – drobné grafomotorické listy. 2) ZVÍŘECÍ PEXESO Děti hrají pexeso s motivy ptáků a zvířat, které můžeme v zimě ve volné přírodě potkat. 3) ODLITKY SÁDRY Vytvoříme si formu z modelíny a dle fantazie, paměti nebo případně i vzoru špejlí kreslí a vytlačují stopy. Sádru míchá učitel a zaléváme formu. 	<p><i>Pomůcky:</i> <i>grafomotorické listy, tužky</i></p> <p><i>pexeso</i></p> <p><i>modelína, špejle, sádra, miska, voda</i></p>

    	<p>8.45 – 9.30 <u>EVOKACE</u></p> <p>poslech a porozumění písni</p> <p>společná diskuse</p> <p><u>UVĚDOMĚNÍ</u></p> <p>tvořivá činnost, řešení problémů</p> <p>narativní pantomima, dramatizace</p> <p><u>REFLEXE:</u></p> <p>teploměr</p>	<ul style="list-style-type: none"> • POSLECH HUDBY Leh, jak je komu příjemný, vnímat dech. Pustíme skladbu „Bude zima“ od skupiny Hradišťan. Hudba: Hradišťan: Jiří Pavlica, děti – Bude zima, bude mráz (CD z knihy Hrajeme si u maminky) • VYSVĚTLENÍ OBSAHU PÍSNĚ O čem skladba byla? Kam se ptáček schoval? Víte, co je hruda, javor, mez a Řím? - vysvětlíme si. • ZNÁZORNĚNÍ PTÁČKOVÝCH ÚKRYTŮ hračkami z herny. Děti rozdělíme na 4 skupiny a každá skupina vytvoří jednu skrýš. Využijeme kostky, molitany, stavebnice, papíry... dle nápadu dětí a dostupných hraček. • DRAMATIZACE Připomeneme si koutky s předměty evokujícími hrudu, javor, mez a Řím. Děti jsou ptáčci a poletují. Jakmile se v písni ptáček někde schová, i ony se schovají do daného úkrytu. <p><i>Postavte se děti k takovému smajlkovi podle toho, jak se dneska cítíte a jak se vám to dneska líbilo.</i></p>	<p><i>Pomůcky: nahrávka, přehráváč</i></p> <p><i>demonstrující předměty hrudy, javora, mezi a Říma</i></p> <p><i>smajlíci</i></p>
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE (co učitel u dítěte podporuje)</p>		<p>Dítě a jeho tělo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí • koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou <p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porozumění textu • rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování) • rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání • řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“ <p>Dítě a ten druhý:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj kooperativních dovedností <p>Dítě a společnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> • seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije • vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností <p>Dítě a svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu • osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi 	

HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:

<p>Počet dětí: 22</p> <p>Chyběl: ID 102 ID 106 ID 111 ID 116 ID 120</p>	<p>Ranních činností se aktivně zúčastnily všechny děti. Každý splnil 2 centra a mohl si jít hrát do herny. Nejčastěji navštěvované centrum bylo tvoření forem s odléváním stop do modelíny.</p> <p>Při poslechu hudby byly děti klidné a soustředěné. Objasnily jsme si všechny 4 neznámé úkryty ptáčka. Neznaly ani jeden. U Říma byly blízko výpovědí, že „Řím je dovolená“, ovšem že je to město, to nevěděly. U slova hruda jim napovědělo slovo hrouda a malými nápovědami a vedením k významu slova došly samy. Ani javor a mez netušily a významy slov jsme jim vysvětlili. Nejzábnější pro ně byla aktivní část dramatizace. Původně byl do programu zařazen i nácvik písně s hudebními nástroji, ale po zhodnocení situace a rozpoložení dětí jsme zvolili aktivnější činnost – dramatizaci. Tu zvládaly bez problémů, kdo se ze začátku nemohl chytit, pracoval dle ostatních. Celou píseň jsme zdramatizovali celkem třikrát, děti nechtěly přestat.</p> <p>Při reflexi bylo 18 dětí pro veselého, šťastného smajlíka. Po diskusi, proč jsou u smutného smajlíka 4 děti nešťastné, dostalo se nám velice překvapivě odpovědi: Jedna z dívek odpověděla, že ke smutnému smajlíkovi přišla proto, aby mu nebylo smutno, protože u něj nikdo nebude, aby ho tedy rozveselila a potěšila. Další chlapec je nešťastný, kvůli srážce při dramatizaci kvůli nepozornosti. Ostatní děti nedokázaly důvod pojmenovat.</p>
---	---

10. DEN – PÁTEK OPAKUJEME SI ZNALOSTI

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
  	<p>7.30 – 8.15 <u>EVOKACE</u></p> <p>zraková percepce</p> <p>grafomotorika</p> <p>prostorová představivost</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ranní kruh, vysvětlení ranních center: 1) NÁPODOBA NOTOVÉ OSNOVY – zpěv ptáků Vzor s nalepenými notami připravený učitelkou děti napodobují. Mají notovou osnovu prázdnou a přikládají noty. 2) LET PTÁČKŮ Grafomotorické cvičení – uvolnění paže, kresba na velký formát papíru. 3) PROPOJOVÁNÍ DVOJIC BEE-BOTEM Spojování kartiček pexesa se stopami, které můžeme ve sněhu zahlédnout. 4) PRŮBĚŽNÉ TESTOVÁNÍ Urbanův test figurálního myšlení (arch B). 	<p><i>Pomůcky:</i> <i>zalamovaná notová osnova, lepicí guma, noty, pomlky</i></p> <p><i>velký formát papíru, voskovky</i></p> <p><i>bee-bot, hrací podložka, stopy</i></p> <p><i>testové archy</i></p>
	<p>8.45 – 9.30 <u>UVĚDOMĚNÍ</u></p> <p>testování</p> <p><u>REFLEXE:</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pokračování ranních center • Rezerva na testování dětí Urbanův figurální test tvořivého myšlení (arch B) <p>Kruh:</p> <ul style="list-style-type: none"> • OPAKOVÁNÍ BÁSNIČKY „Kuře zobe“ 	<p><i>Pomůcky:</i> <i>testové archy</i></p>

		<ul style="list-style-type: none"> • SHRNUTÍ 2 TÝDNŮ „Co jsme spolu zažily a co jsme si zahráli?“ Na koberec rozmístíme předměty demonstrující dané aktivity. Postavte se k aktivitě, která vás moc bavila. Postavit se k demonstrujícímu předmětu. Při které jste se něco dozvěděli nového. Postavit se k demonstrujícímu předmětu. Vzpomeňte si na informaci, kterou jste se nově dozvěděli? Vyvoláme dítě. Postavte se k aktivitě, kterou byste si rádi někdy s paní učitelkou zopakovali. Postavit se k demonstrujícímu předmětu. Zkamarádili jste se s nějakým kamarádem více než dříve? Kdo ano, zvedne ruku – popř. se s ním pak chytí za ruku, nebo se ho jen dotkne. • LOUČENÍ + OBDAROVÁNÍ Obdarujeme děti ptáčky složenými z origami, ochutnávka slunečnicových semínek. 	<p>předměty demonstrující stěžejní proběhlé aktivity celého projektu</p> <p>dárky, semínka</p>
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE (co učitel u dítěte podporuje)</p>		<p>Dítě a jeho tělo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat hmatem apod.) • ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku <p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • těšit se z hezkých a příjemných zážitků • záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost • vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o učení <p>Dítě a svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi 	
<p>HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:</p>			
<p>Počet dětí: 22</p> <p>Chyběl: ID 102 ID 104 ID 106 ID 111 ID 121</p>	<p>Ranní činnosti probíhaly pod vedením učitelky třídy. Pečlivě hlídala volnou hru dětí i splňování center aktivit. Během splňování center jsme si zavolali 2 – 3 děti k testování do herny s připraveným tichým prostorem.</p> <p>Řízená činnost proběhla během příjemné atmosféry. Děti aktivně vzpomínaly na hry a aktivity. Vzpomněly si na hru vycházející z jejich iniciativy – <i>Obr a paleček</i>, dále na hru <i>Kdo chybí</i>, <i>Bude zima bude mráz</i>, <i>Stopy ve sněhu</i>, <i>Odlévání stop</i>, <i>Sbírání ptačí potraviny zobákem</i>, <i>Výroba hnízd a ptáčků z papíru</i>.</p> <p>Mezi nejzábavnější aktivity patřily: <i>Sbírání ptačí potraviny a Bude zima</i>. Nové informace ve hře: <i>Bude zima, sbírání ptačí potraviny</i>. Nová informace: ptáci nejedí maso a kuře, javor je strom, orel se schovává ve skále (informace z volné diskuse nad tříděním stop). Zkamarádění se, pomoc ve hře: <i>Odlitky, Sbírání ptačí potraviny</i>. Aktivita, kterou by si rády zopakovaly: <i>Odlitky, Sbírání ptačí potraviny, Bude zima, Obr a paleček</i>.</p> <p>Odpovědi dětí během zpětné vazby jsme poměrně přesně odhadovali. Zpětná vazba, která byla překvapivá, byla na otázku “Postavte se k aktivitě, kterou byste si rády</p>		

	někdy s paní učitelkou zopakovali.“ – zde jsme předpokládali jednoznačnou odpověď a boj mezi zhruba 2 aktivitami. Opak byl pravdou. Byl to nejvyrovnanější souboj mezi aktivitami z celé reflexe. To nás potěšilo, protože to značí, že žádnou připravenou aktivitu by se nedalo vypustit. Ve třídě by se vždy našlo dítě, které by přišlo o skvělý zážitek, o který by ho byla škoda ochudit.
PODMÍNKY TESTOVÁNÍ:	Děti předchozí den dostaly zákaz jít ráno do herny. V pracovní části třídy bylo tudíž velice rušno a plno. Do herny jsme si proto přistěhovali 3 stolečky a zatáhli zatahovací dveře. Byl zde klid na práci. Testování dětí proběhlo bez problému. Překvapilo mě, že ani jedno z dětí nezareagovalo na to, že už test někdy dělalo. Opravdu zapoměly. Tři z dětí dokonce chtěly dělat test dvakrát. ATMOSFÉRA: aktivní, přátelská, práce v klidném prostředí; REAKCE: Děti byly spolupracující, aktivní

4. krok projektu – HODNOCENÍ (evaluace projektu)

Po celou dobu projektu děti byly aktivní a otevřené novým zkušenostem. Velice dobře se jim dařilo plnit zadané ranní činnosti, při řízených aktivitách neměly děti problémy s jejich řešením. Protože jsme se snažili o standardní průběh intervence a program byl vytvářen ve spolupráci s učitelkami, nevyskytl se zde problém s prvotním nezvládnutím nových činností. Byly použity dětem známé techniky a způsoby práce s výjimkou výtvarných činností. Ve většině z nich se tvořily nové, dosud dětmi nerealizované, produkty. Zhruba čtvrtina dětí při těchto nových výtvarných činnostech měla nízké sebevědomí k zvládnutí práce a vyžadovala podporu či uvolnění z činnosti. Jejich požadavku nemohlo být vyhověno a bylo vyžadováno činnost realizovat a dokončit. K tomu bylo potřeba dodat dětem větší odvalu a dále je motivovat. Aktivity ranních činností se opakovaly vícekrát po dobu projektu na přání učitelek a se snahou, aby si děti vyzkoušely centra, kterých se v předchozích dnech nestihly zúčastnit. Drobné potíže se objevovaly v oblasti chování. Občas bylo potřeba výchovného působení na vyrušující děti. Při správné organizaci a výchovném působení byl tento problém eliminován. Děti zvládaly všechny způsoby práce a nevyskytl se jediný náznak, kdy by se některé dítě nechtělo aktivit zúčastnit.

ZDROJE

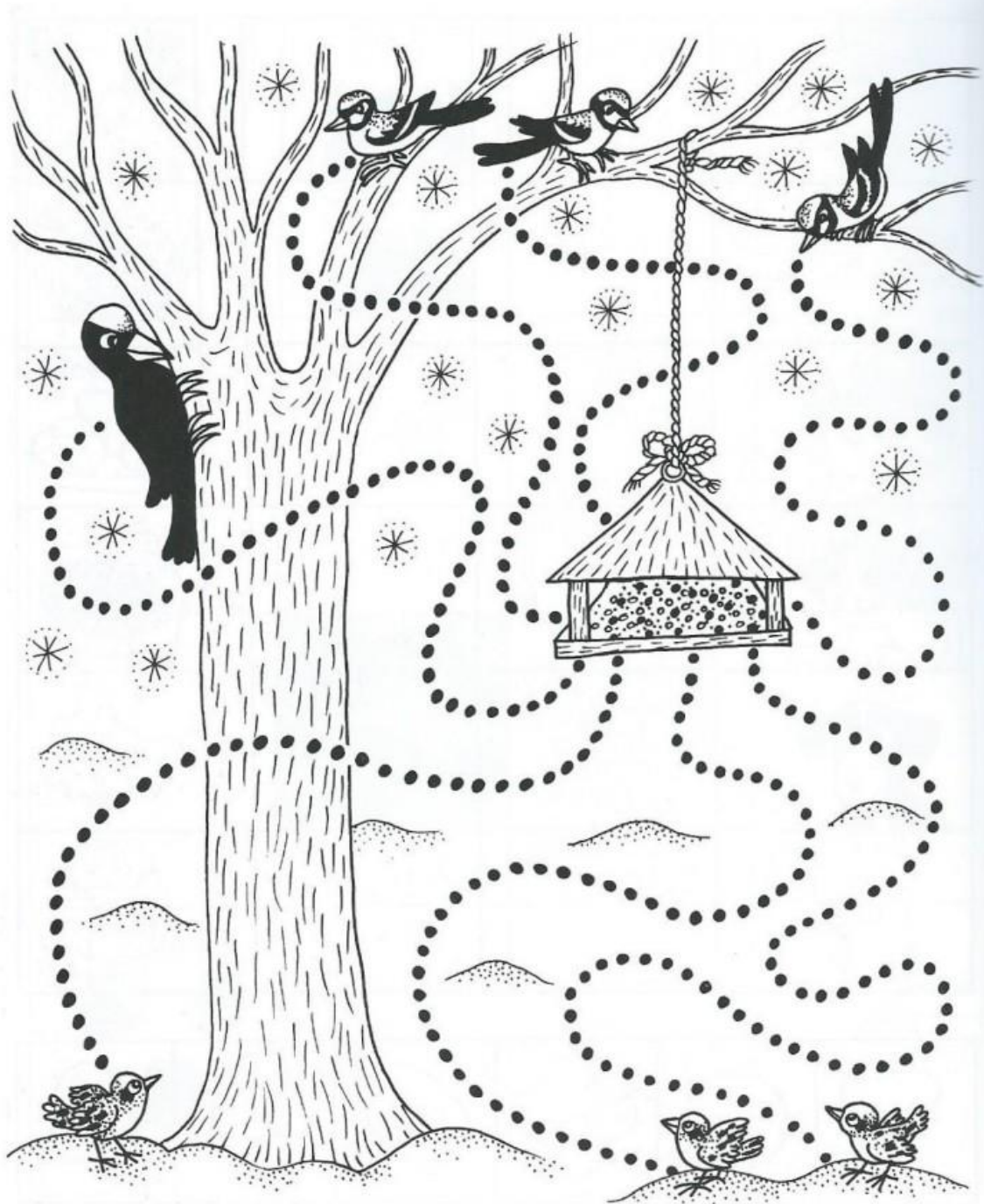
Anon. Krmítko a ptáci. In: *Výtvarná výchova* [online]. [cit. 2.1.2019]. Dostupné z: <http://vytvarna-vychova.cz/krmitko-a-ptaci/>

MUSE PRINTABLES. Squirrel maze (2018). In: *Muse printables* [online]. [cit. 2.1.2019]. Dostupné z: <https://museprintables.com/download/maze/squirrel/>

PAVLICA, Jiří (2005). *Hrajeme si u maminky* [CD]. Děti. In: RÁKOSNÍKOVÁ, Jiřina (2005). *Hrajeme si u maminky*. 2. vyd. Praha: Vyšehrad, ISBN 80-7021-803-7. Dostupné také z: <http://www.hradistan.cz/diskografie/hrajeme-si-u-maminky>

Přivítání, školka, kamarádi: Ztišováci (2014) [online]. *Výtvarná výchova* [cit. 10. 1. 2019]. Dostupné z: <http://vytvarna-vychova.cz/privitani-skolka-kamaradi/>

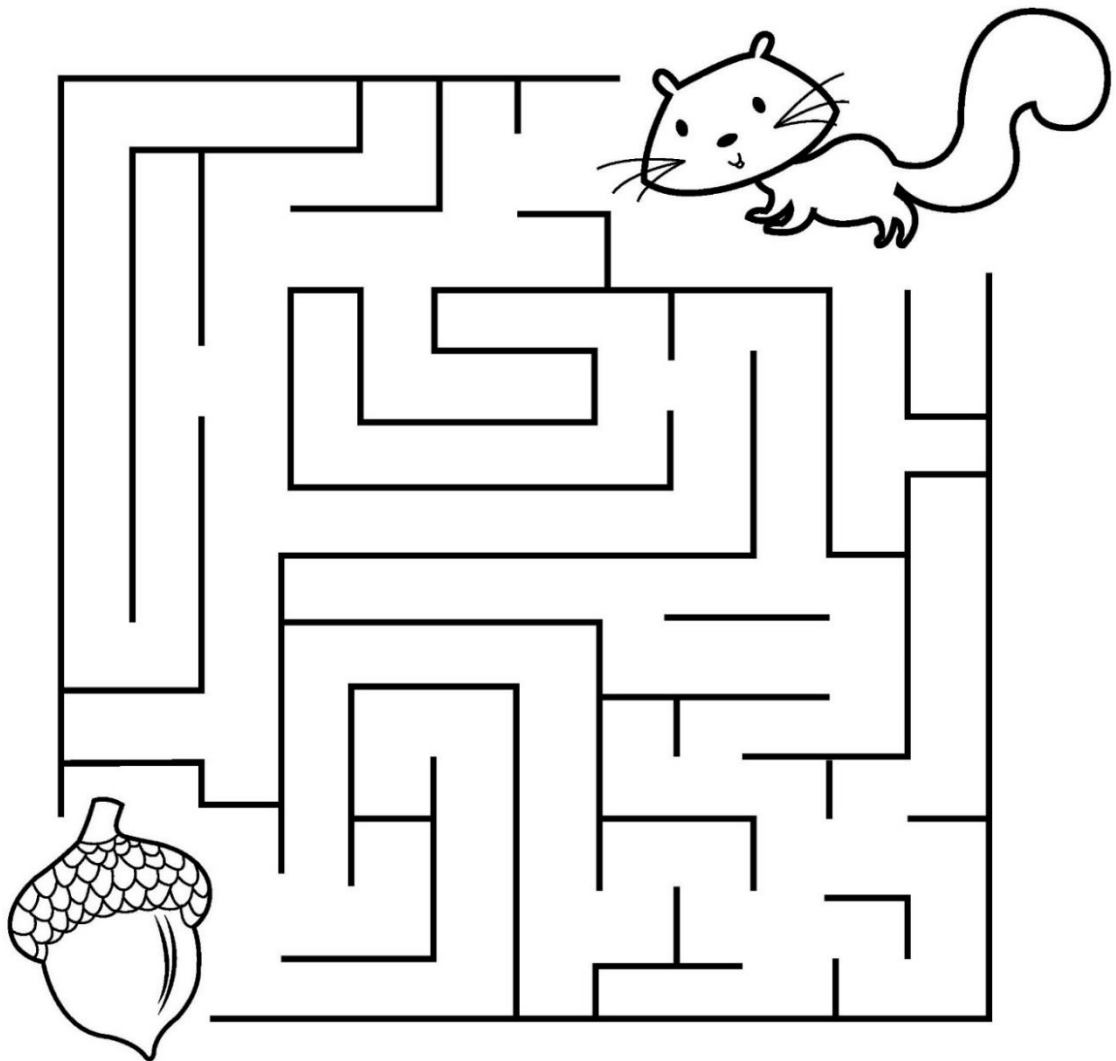
Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělání [online]. Praha: MŠMT, 2008 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>

Obrázkový úkol k příběhu *Jak dělali užitečné věci: Krmítko a ptáci*

Squirrel Maze

Help the squirrel find his acorn.

Příloha B: Ukázka fotodokumentace projektu kontrolní skupiny

Výuka bruslení

Jízda na bruslích

Hudební pohádka

Modelování hnízd

Tvorba ptáčka

Modelování hnízd

Ptačí pexeso

Vykrývací hádanka

Propojování dvojic

Otisky v písku

Odlitky stop ve sněhu

Odlitky stop v modelíně a písku

Let ptáků

Bude zima

Výstava

Závěrečné shrnutí projektu

Příloha C: Projekt experimentální skupiny

Téma projektu:

CESTOU SPLETITOU ZA MYŠLENKOU UKRYTOU

1. krok projektu - ZÁMĚR

Délka projektu: 2 týdny (10 dní)

Věková skupina dětí: 5 – 7 let (předškoláci)

Oblast, která tvoří jádro projektu: Dítě a jeho psychika

Další integrované oblasti: Dítě a jeho tělo, dítě a ten druhý, dítě a společnost, dítě a svět

Integrované předměty nebo činnosti: kognitivní, imaginativní, výtvarné, experimentální,
konstruktivní, hudební, dramatické, pohybové
činnosti, činnosti environmentální

2. krok projektu - PLÁNOVÁNÍ

Hlavní cíl projektu:

Rozvoj tvořivosti, představivosti a fantazie prostřednictvím kognitivních, imaginativních, výtvarných, konstruktivních, hudebních a dramatických aktivit inspirovaných se výtvarným uměním. Záznam tvořivých momentů je uveden v reflexi dne.

Další cíle:

- Seznámení dětí s výtvarným uměním, kultury a vnímáním světa kolem nás.
- Těšit se z hezkých a příjemných zážitků, z přírodních i kulturních krás i setkávání se s uměním.
- Zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací apod.)
- Posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)
- Vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat je se zájmem a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo)

Bloky:

1. Seznámení, K čemu sloužilo umění v historii a k čemu dnes?
2. Krajinou nekrytou
3. Uchování vzpomínek z cest
4. Relaxujeme po náročné cestě kouzly s barvami
5. Struktury v krajině
6. Poklidu v neklidu
7. Záblesk, akce – abstrakce
8. Domy jako z pohádky a všední motivy uměním
9. Výstava
10. Náhradní den: Malíř chodí do školy

3. krok projektu – PROVEDENÍ (realizace projektu)

POZNÁMKA:

Během projektu byly dětem promítány prezentace s uměleckými díly. Jejich seznam je přiložen v příloze E. Část fotodokumentace je přiložena v příloze D. Kompletní fotodokumentace z realizace projektu a výsledných prací dětí jsou na CD v kompletní příloze D.

POPIS TŘÍDY:

Třídu navštěvuje 25 dětí. Jedna dívka je nezúčastněna intervence, tudíž není zahrnuta ve výzkumném vzorku. To znamená, že dětí zúčastněných intervence je 24. Počet je vyvážený na 12 chlapců a 12 dívek. Navštěvují ji děti ve věku 5 – 6 let. Je zde 1 chlapec s OŠD. Třídu vedou 2 paní učitelky s dlouholetou praxí.

Intervenční (experimentální) projekt v mateřské škole bude probíhat po dobu 2 týdnů od 7.15 do 11.30. Intervence bude vedena autorem práce. Harmonogram dne se řídí běžným provozem MŠ. Obsah projektu je vytvořen autorem práce a je inspirován odborníky, upraven dle potřeb autora a doplněn o vlastní aktivity. Téma zní Cestou spleťitou za myšlenkou ukrytou. Obsahem je, jak název naznačuje, evokačními a navazujícími aktivitami dospět k hlavním myšlenkám výtvarných děl. V projektu se uplatňují pohybové, dramatické, výtvarné, experimentální a verbální aktivity čerpající inspiraci v uměleckých dílech malířů i architektů. Každý nadcházející den je konzultován s učitelkami, které mohou korigovat úpravy, ale za předpokladu, že se úpravy neodkloní od cíle práce.

Cílem intervenčního projektu je rozvoj tvořivosti dětí předškolního věku prostřednictvím technik spojených s díly výtvarného umění. Postřehy zaznamenávající tvořivé momenty jsou popsány v reflexi dne.

DENNÍ ŘÁD PRO MŠ

7.15 – 8.30

- scházení dětí, ranní hry dle volby dětí
- individuální práce s dětmi s odkladem školní docházky
- didakticky zacílené činnosti ve skupinách

8.30 – 9.00

- průběžná hygiena, přesnídávka
- postupné dokončování činností

8.45 – 9.30

- didakticky zacílené činnosti frontální, skupinové i individuální
- ranní cvičení, relaxační chvílky, pohybové hry

9.30 – 11.30

- převlékání, pobyt venku

11.30 – 12.00

- hygiena, oběd

12.00 – 14.00

- hygiena, odpočinek dle individuální potřeby spánku
- zájmové činnosti, individuální logopedická péče, cílené činnosti dětí před zahájením povinné školní docházky

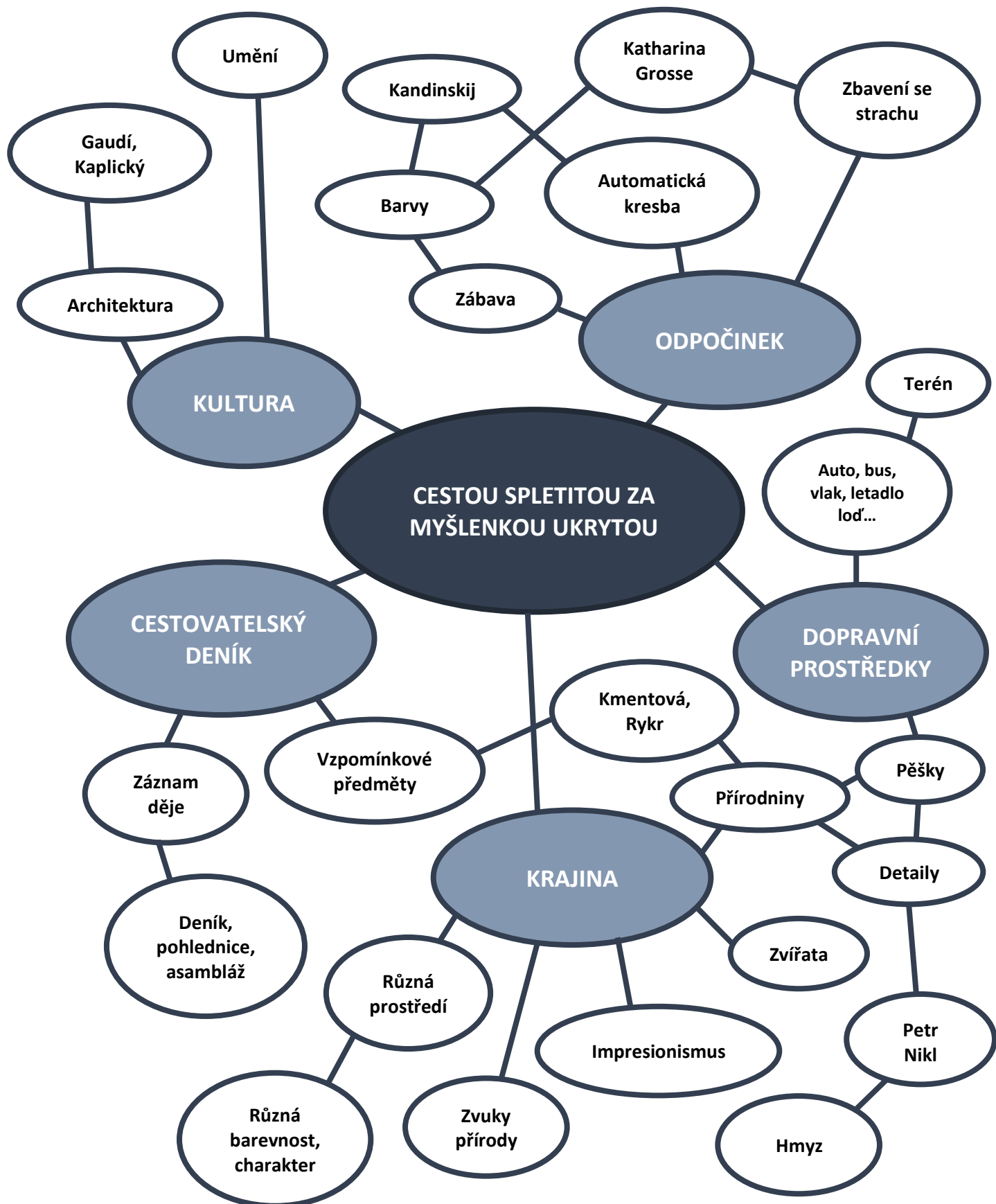
14.00 – 14.30

- hygiena, svačina

14.30 – 16.30

- odpolední zájmové činnosti

MYŠLENKOVÁ MAPA

LEGENDA:

- SLOVNÍ VÝKLAD, DISKUSE, PROJEKCE

- EXPERIMENT

- VÝTVARNÁ AKTIVITA, PRACOVNÍ ČINNOSTI

- HUDEBNÍ AKTIVITA, ZVUKOVÉ VYJÁDŘENÍ

- POHYBOVÁ AKTIVITA, DRAMATIZACE

- IMAGINACE

- SMYSLOVÁ HRA

PROJEKT

CESTOU SPLETITOU ZA MYŠLENKOU UKRYTOU

1. DEN – PONDĚLÍ
K ČEMU SLOUŽILO UMĚNÍ V HISTORII A K ČEMU DNES?

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
	<p>7.15 – 8.30 <u>EVOKACE:</u></p> <p>motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností</p>	<p>Centra aktivit pro evokaci účelu umění v minulosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • PRAVĚKÉ JESKYNNÍ MALBY Malba pomocí tuše (žlutá, černá, červená) a klacíků, máme zde připravené ukázky jeskynních maleb. • VITRÁŽE V OKNECH CHRÁMŮ Na světelném boxu děti skládají vitráže do oken. Sledují světelné míchání barev. • VÝROBA JMENOVEK 	<p>Pomůcky: <i>ukázky jeskynních maleb, tuš, klacíky, papíry, světelný box, obrys gotického okna, vitráže ze zalaminovaného hedvábného papíru, papíry, fixy</i></p>
	<p>8.45 – 9.30 <u>UVĚDOMĚNÍ:</u></p> <p>zpěv</p> <p>dramatizace</p> <p>aktivita přibližující dětem svět kultury a umění, umožňující poznat rozmanitost kultur</p>	<ul style="list-style-type: none"> • SVOLÁNÍ NA PÍSNÍČKU Pastelky - Marie Kružíková (viz příloha C1). • SEZNAMOVÁNÍ Děti prozradí jméno a pohybem bez slov a zvuků znázorní to, co mají rády nebo rády dělají. • PREZENTACE S VÝKLADEM K čemu sloužilo výtvarné umění dříve a k čemu dnes? V minulosti sloužilo umění zejména k zobrazování reality. Jeskynní malby k uchování vzpomínek, chloubě úlovků či k magickým účelům, aby zajistily dobrý lov (bizonů, koní, mamutů, jelenů, sobů, medvědů, kočkovitých šelem, ptáků, ryb...), k zobrazování reality – krajinomalby, podobizny lidí, území, obyvatel zámků, panovníků, zachování rodokmenu. Umění také bylo k vidění v oblasti architektury – chrámy, vitrážová okna, fresky. Záznamy ze života vládců (Egypt) nebo později jako ilustrace knih, iniciály a písmo. <p>Dnes v době, kdy už máme k zobrazování reality fotoaparát a moderní technologie jako jsou PC, TV apod., umění složí jako prostředek dorozumívání. Slouží k vyjádření něčeho, co nelze popsat slovy či k vyvolání fantazijních představ. Dále vidíme určitou formu umění</p>	<p><i>Pomůcky: klavír, noty Pastelky - Marie Kružíková</i></p> <p><i>prezentace, projektor, plátno,</i></p>

	<p>REFLEXE:</p>	<p>v knihách ve formě ilustrace, ve filmech, plakátech. Velká umělecká díla se vystavují v galeriích.</p> <p>„K čemu sloužilo umění dříve? K čemu dnes?“ „Co jste se dozvěděly nového a dříve jste to neznali?“</p> <p>UKRYTÁ MYŠLENKA DNE: Proč dnes v galeriích nacházíme hlavně nekonkrétní výjevy? <i>Umění dříve zobrazovalo realitu, protože neexistovali fotoaparáty. Moderní umění má vyvolat nějaké fantazijní představy nebo ukrývají hádanky, pocity či myšlenky, protože realitu můžeme snadno zaznamenat.</i></p>	
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE, OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (co učitel u dítěte podporuje)</p>	<p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) osvojení si formy sdělení verbální i neverbální (hudební) <p>Dítě a společnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije <p>Dítě a svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách 		
<p>CÍLENĚ ROZVÍJENÉ SLOŽKY TVOŘIVOSTI</p>	<p>Flexibilita</p>		
<p>HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:</p>			
<p>Počet dětí: 20</p> <p>Chyběl: ID 130 ID 136 ID 144 ID 152 ID 150</p>	<p>Pravěké jeskynní malby děti velice zaujaly. Kresba klacíky pro ně byla atraktivní a nová zkušenost. Jedno dítě překreslovalo přesně jednu z předloh, některé děti překreslovaly a inspirovaly se motivy z předloh. Zhruba čtvrtina kreslila vlastní motiv – např. domy a jeskyně. Práce se světelným boxem tolik dětí neoslovila – box přilákal zhruba polovinu přítomných dětí.</p> <p>Při řízené činnosti jsme se seznámili. Děti řekly své jméno a pantomimicky předvedly své záliby, koníčky a vyvolávaly si ostatní z dětí, které hádaly. Poté mě seznámily s jejich nejdůležitějšími pravidly. Většina z nich se týkala správného chování se k hračkám a ke kamarádům. Pak bylo zavedeno jedno pravidlo námi – pravidlo kouzelné písničky Pastelky, které když zazní, děti přistoupí do herny a předvedou na ní daný taneček, který zakončí velkým kruhem. Zahráli jsme si ji a pověděli jsme si, o čem písnička je. Nový pohyb (taneček) pochopily rychle.</p> <p>Nakonec jsme si pověděli o tom, zda vědí, kdo je umělec. Tipovaly správně malíře a sochaře. A pak jsme si pověděli o umění dříve a dnes prostřednictvím obrázků v prezentaci, kdy hádaly, co na obrázku je. Děti byly zaujaté a aktivní. Dle obrázků odhadovaly správně mé záměry. Žádné nevyrušovalo.</p>		

		„K čemu sloužilo umění dříve? K čemu dnes?“ – děti se doplňovaly ve správných odpovědích zmíněných výše. „Co jste se dozvěděly nového a dříve jste to neznali?“ – že pravěcí lidé museli malovat klacíky a prsty na zeď.	
2. DEN – ÚTERÝ KRAJINOU NEKRYTOU			
ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
  	7.15 – 8.30 EVOKACE: lokomoční pohybová činnost rozvoj jemné motoriky, grafomotoriky	<ul style="list-style-type: none"> • HMATOVÝ CHODNÍČEK, OPIČÍ DRÁHA Na koberci připravíme pytlíky s fazolemi, rýží, čočkou, lana, obruče jako kameny, kameny, pивní tácky, pet víčka a vytvoříme dráhu. • GRAFOMOTORICKÉ LISTY Bludiště - Srna hledá cestu ke krmelci (viz příloha C2). Obtahovací list – slunce s paprsky ve tvaru vlnovek (viz příloha C3). 	<i>Pomůcky:</i> pytlíky s fazolemi, rýží, čočkou, lana, obruče jako kameny, kameny, pивní tácky, pet víčka <i>grafomotorické listy, tužky</i>
    	8.45 – 9.30 UVĚDOMĚNÍ: činnosti zaměřené na rozvoj vnímání, sluchové a hmatové paměti, koncentrace pozornosti, představivosti diskuse, rozvoj představivosti	<ul style="list-style-type: none"> • LEŽÍME V PŘÍRODĚ „Máte nějaké oblíbené místo v přírodě? A poznali byste ho i se zavřenými očima? Jsou tam slyšet nějaké zvuky (voda, listí, vítr, ptáci, praskání větviček...)? Někdy slyšíme zvuk, ale nevíme, kdo nebo co ho vydává. Zvu vás tedy do přírody. Můžeme si přestavit, jak jen ležíme uprostřed krajiny se zavřenými očima“ Děti leží a poslouchají, učitelka popisuje fantazijní krajinu, kterou doprovází zvuky přírodnin a dalších zástupných předmětů. Zdroj: Tvořivá dramatika - Ve střežhu • HMATOVÁ HÁDANKA „Kolem nás běhá laň a kolem ní malí králíčky, abychom je nevyplašili, potichu si sedneme do tureckého sedu do kruhu. Opět zavřeme oči a poznáváme přírodu hmatem. Kolem nás je také plno přírodnin.“ Každé dítě dostane do ruky přírodninu a na lusknutí si pošlou předmět doprava a zleva si vezmou nový. Zdroj: Tvořivá dramatika - Ve střežhu • KRAJINOMALBY Povídáme si, jak malíři zaznamenali jejich oblíbené místo v přírodě, poznáváme, co na obrazech vidíme, sledujeme emoce, pocity, které vyvolávají (Slaviček, Monet, Manet, Mařák, Gogh ...). 	<i>Pomůcky:</i> v pet: voda, písek, kamení o sebe i v pet, jehličí, větévkvy, folie (vítr), hedvábný papír, trubky, dešťová hůl, dřívka, špejle, sáček papírový i igelitový, krabička s rýží <i>kaštiny, klacíky, oblázkvy, kameny,</i> <i>prezentace s ukázkami krajinomaleb</i>

	<p>tvůrčí hudební aktivita, rozvoj sluchové percepce, představivosti</p> <p>REFLEXE:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ZVUČÍME OBRAZY KRAJINY Promítneme poslední 3 obrazy v prezentaci, které jsou rozdílného charakteru a pomocí nástrojů použitých v aktivitě „Ležíme v přírodě“ je děti dle své fantazie ozvučí. Ostatní děti rozpoznávají, co slyší a slovním doprovodem může s popisem pomoci. <i>NÁVAZNOST NA DÍLA:</i> Antonín Slavíček – Na podzim v mlze; Julius Mařák – Krajina s bažinou; Antonín Slavíček – název nedohledán. • NA PROCHÁZCE Děti si nasbírají přírodniny (detaily přírody) na zítřejší práci autorů Zdeňka Rykra a Evu Kmentovou. <p><i>Jak jste se cítili, když jste leželi v krajině? Kde jste se ocitli? Co jste slyšeli? Představil jste si někdo nějaké zvíře? Byla v té vaší představě i jiná další osoba?</i></p> <p><i>Které přírodniny bylo snadné poznat? Obtížné poznat?</i></p> <p><i>Snažili jste se někdy přidat obrazu zvuk? Bylo to pro vás nové? U kterého obrazu vám přišlo ozvučení nejmýstižnější?</i></p> <p>UKRYTÁ MYŠLENKA DNE: <i>Malíři se snažili o zaznamenání krajiny tak, aby vyvolala emoce, pocity. My jsme ty emoce rozkryli a zaznamenali prostřednictvím zvuků. Použili jsme takové zvuky, které nám obraz evokuje – vyvolává.</i></p>	<p><i>pomůcky použité při ležení v přírodě</i></p>
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE, OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (co učitel u dítěte podporuje)</p>	<p>Dítě a jeho tělo</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu • rozvoj a užívání všech smyslů <p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení) • rozvoj a kultivace představivosti a fantazie • rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování) • rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit 		
<p>CÍLENĚ ROZVÍJENÉ SLOŽKY TVOŘIVOSTI</p>	<p>Flexibilita Elaborace</p>		

HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:

Počet dětí:
21

Chyběl:
ID 130
ID 131
ID 144
ID 151

Hmatového chodníčku (překážkové dráhy) se zúčastnily všechny děti většinou hned po příchodu do třídy. Grafomotorické činnosti jim byly nabídnuty jako odpočinková činnost k vydýchání. Opět je splnily všechny děti. Nikdo z nich neodmítl žádnou z aktivit.

Zajímavost:

*Zhruba polovina dětí v listu (příloha C2) neodhadla správné pokračování cesty v místě křížení se čar. Místo pokračování po cestě rovně pokračovali ostrou zatáčkou ke krmelci.

U svačinky jsme si s dětmi připomněli novou svolávací písničku (reakce na neklid ve třídě, protože se čekalo na poslední děti). Zopakovali jsme si, kdo jsou výtvarní umělci a seznámili s novými informacemi 2 dětí, které v pondělí chyběly.

Před aktivitou **Ležíme v přírodě** si každé dítě našlo místo na koberci, lehlo si na záda a dostalo přes oči šátek. Děti si měly představovat nějaké místo v přírodě a nemluvit. Jedno dítě však mluvilo a pojmenovávalo zvuky. Poté se vrátily ke mně do kruhu a divily se, co všechno slyšely a čím byly zvuky vytvořeny. Pak si v kruhu zavázaly oči a posílaly si přírodniny k **hmatové hádance**. Na konci této aktivity mi postupně pověděly, co bylo nejjednodušší (nejčastější výpověď dětí: mušle, klacík) a nejsložitější (nejčastější výpověď dětí: špičatá mušle) k rozpoznání. Výpovědi dětí se často opakovaly, avšak u některých dětí jen proto, že nevěděly, co říci. Ke konci reflexe byly děti neklidné a na opakované napomínání neposlechly. Z výchovných důvodů jsme byli nuceni reflexi těsně před jejím koncem ukončit.

Navázali jsme na to, jak malíři **zaznamenali navštívená a svá oblíbená místa**. Děti poznávaly, co vidí. U Obilného pole od Vincenta van Gogha jsme narazily na střet úhlů pohledů dětí – buď obilné pole s nebem, anebo písčaná pláž s mořem (zde střet úhlů pohledů zapříčinilo i samotné promítání, které bylo méně zřetelné než přes monitor). Nakonec poslední 3 díla od Antonína Slavička a Juliuse Mařáka děti ozvučily. Vybrali jsme 3 ke každému obrazu a ty měly za úkol vybrat nástroje/předměty, které by danou atmosféru vystihovaly. Ostatní děti se měly zaposlouchat a hodnotit, zda zvuk odpovídá. Vždy se atmosféru podařilo vystihnout, případně si zvuk dítě zdůvodnilo nebo jsme jim pomohli se zdůvodněním, pokud nevěděly, jak zvuk pojmenovat. Na otázku „Snažili jste se někdy přidat obrazu zvuk?“ Odpověděly, že ne, že to pro ně bylo opravdu nové. „U kterého obrazu vám přišlo ozvučení nejvýstižnější?“ se shodovaly s největším počtem odpovědí u obrazu Antonína Slavička s neznámým názvem. Tipovaly, že se odehrává v dešti na vesnici.

3. DEN – STŘEDA UCHOVÁVÁNÍ VZPOMÍNEK Z CEST

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
 	<p>7.15 – 8.30 EVOKACE:</p> <p>experiment s materiálem</p> <p>jemná motorika</p>	<p>Centra aktivit pro evokaci další práce a seznámení se s materiálem:</p> <ul style="list-style-type: none"> HRA S PÍSKEM Volná hra s pískem v bedně – suchý, mokrý, sledování otisků v písku. ODLITKY PŘÍRODNIN Tvorba mističek z modelovací hmoty, otisk přírodnin, pozorování otisků a nakonec učitelka zalije sádrou. 	<p><i>Pomůcky:</i> <i>bedýnka s pískem</i></p> <p><i>sádra, míchátko, modelína, přírodniny</i></p>

                    	<p>8.45 – 9.30 UVĚDOMĚNÍ:</p> <p>činnost zaměřená na vytváření pojmů a osvojování poznatků</p> <p>asociační rozhovor</p> <p>tvůrčí aktivita</p> <p>REFLEXE:</p> <p>výstava, zhodnocení práce, diskuse nad prací</p>	<ul style="list-style-type: none"> • VZPOMÍNÁME NA VČEREJŠÍ PUTOVÁNÍ PŘÍRODOU Navazující činnost na včerejší aktivity: Kde jsme se ocitli? Jaké bylo počasí? Co jsme tam slyšeli? • JAK SI MŮŽEME UCHOVAT VZPOMÍNKY Z CEST? Předpokládané odpovědi: deníkem, fotografií, sbíráním předmětů, nebo odlitky předmětů, bychom je mohli ještě v přírodě ponechat ... <i>Zdeněk Rykr používal to, co našel a pak to uschoval v krabici v podobě asambláže tak, aby vytvořil hezkou kompozici, která má výlet připomene.</i> • TVORBA ASAMBLÁŽE Ze vzpomínkových předmětů z cest (naše nasbírané přírodniny z předchozího dne), které doplníme dalšími připravenými doplňujícími předměty a vytvoříme vzpomínkovou asambláž (tj. obraz seskládaný z různých předmětů) na kartičce. <p style="text-align: right;">Zdroj: seminář Galerie jako inspirace</p> <p><i>Zvedne ruku ten, ... kdo se ocitl v teplých krajích. ... kdo v horách, ... na louce, ... v nějaké budově, ... kdo slyšel hukot řeky.</i></p> <p>UKRYTÁ MYŠLENKA DNE: Co je to asambláž? A jak jinak nám slouží než jen jako hezký obrázek na stěnu? <i>Naše asambláže nám skrývají zážitky či připomínají prostředí naší cesty pomocí předmětů, které jsou pro nás nápovědou.</i></p>	<p><i>Pomůcky: karton, Herkules, štětce, korek, provázek, kusy látky, knoflík, dřívka, klacíky, kamínky, pistáciové slupky, žaludové hlavičky</i></p> <p>Pozn.: Otázkami reagujeme na dětské výtvary.</p>
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE, OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (co učitel u dítěte podporuje)</p>	<p>Dítě a jeho tělo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (s drobnými pomůckami, s nástroji, zacházet výtvarným materiálem) apod.) <p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování) • rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit • rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) <p>Dítě a společnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat • zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, 		

	<p>konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.)</p> <p>Dítě a svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu • vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou
<p>CÍLENĚ ROZVÍJENÉ SLOŽKY TVOŘIVOSTI</p>	<p>Plynulost (fluence) Originalita Elaborace Senzibilita Nová interpretace</p>
<p>HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:</p>	
<p>Počet dětí: 20</p> <p>Chyběl: ID 130 ID 131 ID 137 ID 144 ID 151</p>	<p>Ráno si hru s pískem vybralo 7 dětí. Odlitky přírodnin byly mnohem přitažlivější, zatím je vytvořilo 15 dětí, na ostatní nezbyla modelína (dodělají si následující den). Aktivitou byly zaujaté, byly překvapené, jaký otisk jejich předmět vytvořil. Přišly si na to, že je třeba rozvažovat, kterou stranu otisknout (např. u ořechu otiskly dutou stranu a vytvořil se jim pouze obrys skořápky, nikoli její vzorek – učení logickému uvažování a představitivosti). Skoro všechny děti znaly sadru.</p> <p>Řízenou činnost jsme zahájili svolávací písničkou a pokračovali vzpomínáním na včerejší program (cestu přírodou, poznávání přírodnin, ozvučování obrazů) a následnou otázkou, jak by se daly vzpomínky na takovou krajinu uchovat? (Případně, jak to dělají, když jedou někam na výlet). Výpovědi dětí: „Paměť, fotky, namalujeme si ji, nasbíráním šišek a z les, který jsme navštívili, si vytvoříme, sbíráním předmětů na památku“. Poslední výpovědi byly stěžejními hesly, na které jsme navázali nasbíranými předměty ze včerejšího pobytu venku. Pomocí nich děti vytvoří obrázek krajiny.</p> <p>Do tvorby asambláže děti použily vlastní nasbírané přírodniny. K dispozici jim byly poskytnuty i další předměty jako jsou kusy látek, krátké hadičky, žaludové hlavičky, provázky apod., které mohly také využít. Od tvorby nikdo neodbíhal a všichni asambláž vytvořili. Jejich fotografie s popisy dětí jsou přiloženy na CD. Nakonec jsme si výtvořiny vystavili na jednom ze stolů, děti si stůl obešly, aby si prohlédly práce ostatních dětí. Děti jsme vyzvali k tomu, aby nám všem ostatním svoji asambláž představily a vyšly z toho nápadité a promyšlené kompozice. Práce s jejich názvy jsou doloženy na CD v kompletní příloze D.</p> <p>Zajímavosti: *Pouze jedna holčička místo krajiny vytvořila postavu, i když jsme vyžadovali krajinu. Výtvor si obhájlila tím, že je to maminka a že ráda chodí do lesa. *Chlapce, který se rozčiloval, že mu větvička vysoká přes 30 cm nestojí v papíře, učitelka napomenula slovy, že takhle to držet nebude, že to musí zkrátit a položit. On si však trval na svém a hledal způsob, jak mu větev stát bude. Nakonec karton probodl a větev stála.</p>

4. DEN – ČTVRTEK
RELAXUJEME KOUZLY S BARVAMI PO NÁROČNÉ CESTĚ

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
	<p>7.15 – 8.30 EVOKACE:</p> <p>experiment s materiálem</p> <p>jemná motorika</p> <p>zrková percepce</p>	<p>Centra aktivit: Pozn.: Využíváme velké formáty a široké štětce, případně molitanové pomůcky.</p> <ul style="list-style-type: none"> • VPÍJENÍ VODOVÝCH BAREV A SYPÁNÍ SOLI Navlhčíme papír a technikou mokrého do mokrého vpjíme do papíru vodové barvy. Poté tuší dokreslíme, prostředí, které nám barvy připomínají (podmořský svět, louku, les, pláž, deštníky v dešti...). Využíváme barvy podobné. • KOUZLO S KREPOVÝM PAPIREM Kousky krepového papíru položíme na papír. Vedle sebe anebo se mohou překrývat. Poté vezmeme z venku sníh a položíme ho na obrázek a čekáme, než sníh roztaje. Pak krepový papír sundáme. 	<p><i>Pomůcky:</i> <i>papíry, vodové barvy, štětce, sůl, tuš</i></p> <p><i>krepový papír, sníh (nebo rozprašovač s vodou)</i></p>
	<p>8.45 – 9.30 UVĚDOMĚNÍ:</p> <p>pohybová hra</p> <p>diskuse, poslech</p> <p>tvůrčí aktivita</p> <p>REFLEXE:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • HRA NA LEDOVÉ SOCHY Pohybová hra na obdobu Mrazíka. Jeden je mrazík a na koho sáhne, z toho se stane ledová socha a vysvobodí ji jen kamarád, který ho podleze. • SEZNÁMENÍ SE S KATHARINOU GROSSE Promítneme si díla umělkyně. Pohovoříme si, jak na nás díla působí, co nám připomínají a proč asi používala takové pestré barvy. Ze semináře Galerie jako inspirace jsme se dozvěděli, že jako malá se Katharina Grosse bála stínů, proto je barvou zamalovávala přímo na zdech svého pokoje. Tím se budeme v další práci inspirovat. • PROMĚNA STÍNŮ Na stůl položíme další stěnu – např. židličku. Pokryjeme pracovní prostor ubrusem. Na vodorovnou i svislou stěnu půl napůl položíme papír. Před něj postavíme větvičky a posvítíme na větvě baterkou tak, aby hodily na papír stín. Děti pak stín zamalovávají barvou. <p>Až práce zaschne, zadíváme se na barevnou skvrnu a umístíme ji do přírody, kterou kolem ní dokreslíme. Tím přírodu pro Katharinu Grosse rozveselíme. (Barevná skvrna může být opět stromem, ale třeba i řekou, strukturou kůry, chobotnicí v moři...)</p> <p style="text-align: right;">Zdroj inspirace: seminář Galerie jako inspirace</p> <p><i>Zhodnocení výtvorů – co kdo v krajině rozveselil? Jaký jste měli pocit z toho, když jste stín zamalovávali? Zmizí stín tím, že ho zabarvíme? Komu se pracovalo dobře, lehne si na břicho.</i></p>	<p><i>Pomůcky:</i> <i>projektor, prezentace, plátno</i></p> <p><i>vytvořit pracovní prostor, baterku, větvičky, sklenici zatíženou kameny, barvy, štětce</i></p>

		<p><i>Komu to z počátku nešlo, ale zlepšoval se, lehne si taky.</i> <i>Pro koho bylo nové přemalovávat stín?</i> <i>Ať se zatočí kolem dokola.</i></p> <p>UKRYTÁ MYŠLENKA DNE: <i>Proč Katharina Grosse malovala takovými pestrými barvami? Přebíjela jimi strach. Barvy ji rozveselovaly. Z čeho ten strach měla? Ze stínů.</i></p>	
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE, OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (co učitel u dítěte podporuje)</p>	<p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování) posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“ <p>Dítě a ten druhý:</p> <ul style="list-style-type: none"> porozumět projevům vyjádření emocí a nálad, empatie k problémům druhých a respektovat individuálním vyrovnáváním se jedince s problémy <p>Dítě a svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám 		
<p>CÍLENĚ ROZVÍJENÉ SLOŽKY TVOŘIVOSTI</p>	<p>Originalita Elaborace Nová interpretace</p>		
<p>HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:</p>			
<p>Počet dětí: 17</p> <p>Chyběl: ID 129 ID 130 ID 131 ID 138 ID 142 ID 144 ID 146 ID 151</p>	<p>Ráno si děti z vlastní iniciativy tvořily vlaštovky. Ranní centra jsme z časových důvodů zredukovali a spojili kouzlo s krepovým papírem a sypání solí – této aktivity se zúčastnilo 10 dětí. Měly tendenci krepové papíry lepit, ale poté pochopily, že nemusí a krep se jen opravdu namočí a vyjme. Barevné efekty se jim moc líbily, dokonce technika se solí byla pro ně nová a atraktivní zkušenost. Pokračujeme v odličkách přírodnin.</p> <p>Nejprve jsme ze svých těl vytvářely ledové sochy. Pohybové hry děti moc baví, proto hra na Mrazíka-Ledové sochy nebyla výjimkou. Snažily se o různé pozice, avšak velice podobné.</p> <p>Dále jsme si pověděly o Katharině Grosse. Její barevné instalace jsme srovnaly s barvami při ranním experimentu. Děti mi daly za pravdu, že ráno jsme tvořily s opravdu podobnými barvami. Hlavním cílem bylo působení barev na emoce. Jakou náladu nám barvy přinášejí? Výpovědi dětí: veselou, šťastnou, radostnou. Katharině barvy zaháněly smutek také – proto vezmeme obyčejný klacík a jeho stín (obrys, který vytvoříme na papíře) přetvoříme v něco veselého, radostného, prostě v nějaký další konkrétní výjev. Zde proběhla změna programu kvůli jeho náročnosti a časové dotaci. Z obrysů vznikly: stonožky, žirafa, postava, housenka, paroží, meč, vánoční stromek, kapka s beruškou a kapkou, komár, dinosaur, koník a strom, koleje, letadlo a další. Všechny děti výtvar dodělaly. Nakonec jsme si udělali hromadnou výstavu s reflexí – představení své práce ostatním dětem.</p>		

**5. DEN – PÁTEK
STRUKTURY V KRAJINĚ**

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
  	<p>7.15 – 8.30 <u>EVOKACE:</u></p> <p>experiment s materiálem, zraková percepce</p> <p>přímé pozorování</p> <p>jemná motorika</p>	<ul style="list-style-type: none"> • KOULENÍ KULIČEK V PÍSKU Sledujeme stopy, které vytváří kuličky v písku, jak se spojují, rozdělují, vytváří hrbolky a propadliny. • SLEDOVÁNÍ CESTIČEK V KŮŘE PO KŮROVCI, STRUKTURY Máme připravené kusy kůry napadené kůrovcem. Jsou bez živočichů a larev. Sledujeme cestičky, jejich velikost, strukturu. • GRAFOMOTORICKÝ LIST S BLUDIŠTĚM Děti vyplňují grafomotorický list inspirovaný knihou Pohádka o Ipsíkovi – Aneta F. Holasová. List je přiložen v příloze C4. 	<p><i>Pomůcky:</i> <i>skleněnky, písek, bedna</i></p> <p><i>kůra stromu</i></p> <p>list, tužky, kniha k prohlížení</p>
      	<p>8.45 – 9.30 <u>EVOKACE:</u></p> <p>pohybová hra, dramatizace</p> <p><u>UVĚDOMĚNÍ:</u></p> <p>diskuse</p> <p>pozorování</p> <p>divadelní představení s problémovou situací</p>	<ul style="list-style-type: none"> • NAPODOBUJEME HMYZÍ POHYB Motýl, housenka, žížala, komár, beruška, vážka, chrobák, moucha ... nakonec lýkožrout (dle fantazie a představ dětí znázorní lýkožrouta, jak si ho představují). • SEZNÁMENÍ SE S PRACÍ PETRA NIKLA Petr Nikl mimo jiné žasl nad cestičkami, které hmyz vytváří. Proto sestrojil vlastní robošváby, kteří běhají náhodně po papíře a rozhrabují kupičky sypkých barev nebo je sami upouští. <i>Které ranní činnosti vám to připomíná? A proč?</i> • UKÁZKA LÝKOŽROUTÍCH CESTIČEK Ukázka kůry. • POHÁDKA O IPSÍKOVI Divadlo s problémovou situací, kterou se děti snaží svými nápady vyřešit – následně dočteme příběh. Přibližně ve 3/4 příběhu jsme do příběhu zapojili problémovou situaci, kterou řeší děti svými nápady: „Ale jak mají psát, když nikdo z nich nemá kouzelnou nožičku?“ <p style="text-align: center;">Zdroj: HOLASOVÁ (2016) - Pohádka o Ipsíkovi</p> <ul style="list-style-type: none"> • UPOZORNĚNÍ Nakonec upozorníme, že i když jsou cestičky krásné, kůrovec jimi stromu škodí. Strom pak pomalu usychá. 	<p><i>Pomůcky:</i> <i>klavír</i></p> <p><i>video, projektor, prezentace</i></p> <p><i>kůra napadená kůrovcem</i></p> <p><i>rekvizity, loutky, kniha Holasová, A. F. – Pohádka o Ipsíkovi</i></p>

	<p>REFLEXE:</p> <p>dramatizace</p>	<p><i>Jaká zvířátka by v přírodě mohla dělat takové cestičky či se takto volně pohybovat? (ryby plavat, ptáci létat, žížaly, krtek?) Dramaticky si je předvedeme. A navzájem je zkusíme poznávat.</i></p> <p>UKRYTÁ MYŠLENKA DNE: <i>Díla, která vypadají jednoduše, mohou skrývat obrovské nadšení umělce z malých detailů, které nevytváří on, vytváří je sama příroda.</i></p>	
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE, OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (co učitel u dítěte podporuje)</p>		<p>Dítě a jeho tělo:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti jemné a hrubé motoriky <p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“ těšit se z hezkých a příjemných zážitků, z přírodních i kulturních krás i setkávání se s uměním <p>Dítě a společnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění <p>Dítě a svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> vytvářet vztah a pečovat o okolní životní prostředí (starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.) přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí 	
<p>CÍLENĚ ROZVÍJENÉ SLOŽKY TVOŘIVOSTI</p>		<p>Flexibilita Originalita Senzitivita</p>	
<p>HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:</p>			
<p>Počet dětí: 14</p> <p>Chyběl: ID 128 ID 129 ID 130 ID 131 ID 132 ID 136 ID 138 ID 144 ID 146 ID 147 ID 151</p>		<p>V ranních centrech pracovaly všechny děti. Žádné nemělo tendenci hrát si volně. Bludiště s Ipsíkem vyplnilo 13 dětí. S kuličkami v písku si hrálo zhruba 8 dětí. Sledování kůry děti na dlouho nezaujalo, ale při řízené činnosti byl tento nedostatek vynahrazen. Šest dětí si také dokreslilo včerejší experiment s krepovým papírem a náměty byly: u dvou prací mapa, v jedné táborák s ohništěm, jedna byla bez tématu „Jen tak“, poté různé zimní i celoroční motivy dle lokálně barevného podkladu. Ranní aktivity děti bavily, pouze ke konci si 3 chlapci vyráběli a házeli s vlaštovkami a zhruba 5 dětí si vzalo vlastní čisté papíry a volně si kreslilo.</p> <p>Při svolávání na písničku byly děti aktivní a dnes už velice úspěšně zvládly taneček i vytvoření kruhu dříve, než písnička skončila. Ocitly jsme se na paloučku u okraje lesa, kde se prohánělo mnoho drobných živočichů – žížaly, stonožky, berušky, vážky, mouchy ... Děti si pak začaly vymýšlet další zvířátka, která by mohly převést (včelky, šneky, pavouky). Nakonec jsme jim zadali lýkožrouty. Netušily, co to je a jak vypadá – podali jsme jim pouze stručné přiblížení, že je to velmi malý a mlsný brouček, který žije pod kůrou. Většina ho zobrazovala s požívačnou pusou. Každý ho naznačil</p>	

	<p>dle svého uvážení, pocitů a představ. Po dramatizaci lýkožrouta, jim byla přinesena na ukázkou napadená kůra, aby viděly, jaké chodbičky v lýku svou mlsností zanechává. Navázali jsme na Petra Nikla, kterého takové chodbičky přímo okouzly. Velice pozorně sledovaly prezentaci o Niklovi. Na otázku, zda jim tyto cestičky něco nepřipomínají, odpovídaly: Písmo, ornamenty, tvary a my jsme jejich poznatek doplnili a propojili s viděnou kůrou.</p> <p>Nakonec se o lýkožroutech dozvěděly více Pohádkou o Ipsíkovi. Tu jsme dětem zahráli formou divadla. Nejprve jsme si zopakovali pravidla chování v divadle. Při průběhu nikdo ani nemukl. Byly naprosto soustředěné na divadlo. V příběhu děti řešily problémovou situaci na otázku: „Ale jak mají lýkožrouti psát, když nikdo z nich nemá kouzelnou nožičku?“ Odpovědi byly rozmanité: Našly by křídlo, spálily by klacík, který by pak psal, našly by kreslicí kámen, pero a tužku (vysvětlení nízké pravděpodobnosti psaní s tak velkým perem), spálily by kámen na klacíku. Chtěly vědět, jak to vyřešily lýkožrouti v knížce, nápad s prokousáním kůry nikoho nenapadl. Pohádka se jim líbila a v závěrečné reflexi odpovídaly na otázky z příběhu a života lýkožrouta velmi aktivně. Nakonec jsme se poučili, že nejen, že chodbičky jsou krásné, ale hlavně strom ničí.</p> <p>Při reflexi a dramatizaci zvířat děti společně pohybem zobrazily zvíře, které dle jejich názoru za sebou zanechá stopu. Úkol byl pro ně náročnější, hůře pochopitelný, ale nakonec zvládnutelný. Z časových důvodů si je ihned samy pojmenovaly slovně. Nejčastěji se objevovali právě lýkožrouti, psi a kočky dále pak žilaly a jeden tygr. Objevovaly se tedy motivy dětem obecně nejznámější a dnes nejvíce zmiňované.</p>
--	--

6. DEN – PONDĚLÍ POKLIDU V NEKLIDU

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
  	<p>7.15 – 8.30 EVOKACE:</p> <p>experiment s fyzikálními zákony, zraková percepce a jemná motorika</p>	<p>Centra aktivit pro evokaci Kupkových zájmů pro děti zobecňujeme do dvou jim blízkých námětů:</p> <p>TECHNICKÉ MOTIVY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • MAGNETISMUS V Petriho miskách magnetizujeme železné piliny a sledujeme, co se s nimi stane. <i>NÁVAZNOST NA DÍLO:</i> František Kupka – Hudba • KMITÁNÍ – MAŠINISMUS Připravíme předlohy a pruhovanou folii. Děti pomalu projíždí folii po předloze a sledují pohybující se obraz optického klamu. <i>NÁVAZNOST NA DÍLO:</i> František Kupka – Hudba <p>ORGANICKÉ TVARY KOSMU (VESMÍRU):</p> <ul style="list-style-type: none"> • ROTACE Na papíře roztáčíme vyrobené káči na fixe/tužce Tip: mějme balicí papír pod bílými papíry, káča s fixami vyskakují i mimo pracovní prostor. <i>NÁVAZNOST NA DÍLO:</i> Kosmické jaro I • KOSMOS Na papír nanese klovatinu. Na ní ze solničky sypeme potravinářské barvivo. <i>NÁVAZNOST NA DÍLO:</i> Kosmické jaro I <p style="text-align: right;">Zdroj: seminář Galerie jako inspirace</p>	<p><i>Pomůcky:</i> <i>petriho misky,</i> <i>železné piliny,</i> <i>magnet, lupa</i></p> <p><i>předlohy, folie</i> <i>s pruhy</i></p> <p><i>káča, papír</i></p> <p><i>klovatina, solničky,</i> <i>potravinářská</i> <i>barviva, kapátka</i></p>

    	<p>8.45 – 9.30 UVĚDOMĚNÍ:</p> <p>diskuse</p> <p>pohybová činnost</p> <p>problémová situace, dramatizace</p> <p>živý obraz, dramatizace se zvukem</p> <p>REFLEXE:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • SEZNÁMENÍ S FRANTIŠKEM KUPKOU Rodák z okolí. Povíme si o tom, kde se narodil, jak vypadal jeho dům a vysvětlíme si Kupkovu inspiraci na příkladech ranních činností. <p>Navázání tématu na mašinismus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • MAŠINISMUS? STROJE dramatizace dopravních prostředků a krajiny, kterou projíždíme dle pokynů učitelky v prostoru herny (auto, letadlo, vlak, loď, kolo; rovinka, do kopce, z kopce, zatáčky, tunel ...). • PROBLÉMOVÁ SITUACE Rozbilo se nám při jízdě do prudkého kopce auto. Z vlastních těl sestavte originální dopravní prostředek, který vás přes kopec dostane dál. Klidně takový, který nikdo nikdy neviděl. • PŘIDÁME ZVUKY Dodáme našemu novému stroji zvuk. <p><i>Hádáme stroje sestavené těl. Případně skupinka svůj výtvar popíše.</i> <i>Vzpomínáte, čím se František Kupka inspiroval?</i> <i>Kdo si pamatuje, co znamená mašinismus, rotace, kosmos?</i> <i>Která aktivita vás dnes zaujala nejvíce?</i></p> <p>UKRYTÁ MYŠLENKA DNE: <i>Technika, která na první pohled s uměním nesouvisí, ale může být jeho inspirací, jako tomu bylo u Kupky. Dokonce se může stát skoro něčím, jako uměleckým dílem. Víte, jak je to možné? Robošvábi z minulého dne jsou také technický vynález umělce. I nový model auta je dílem některého konstruktéra a designéra.</i></p>	<p><i>Pomůcky:</i> <i>prezentace,</i> <i>projektor, plátno</i></p>
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE, OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (co učitel u dítěte podporuje)</p>	<p>Dítě a jeho tělo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti jemné a hrubé motoriky • koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb se zvukem <p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) • řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“ <p>Dítě a ten druhý:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj kooperativních dovedností • uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikt dohodou <p>Dítě a společnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> • různorodé společné hry a skupinové aktivity (dramatizace) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích • tvůrčí činnosti výtvarné podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické 		

	<p>Dítě a svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poznávání fyzikálních zákonů
<p>CÍLENĚ ROZVÍJENÉ SLOŽKY TVOŘIVOSTI</p>	<p>Plynulost Originalita Senzitivita</p>
<p>HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:</p>	
<p>Počet dětí: 10</p> <p>Chyběl: ID 129 ID 130 ID 131 ID 132 ID 136 ID 138 ID 140 ID 142 ID 144 ID 146 ID 147 ID 148 ID 150 ID 151 ID 152</p>	<p>Experimentu s barvami Kosmos se zúčastnilo 7 dětí. Ostatní děti přišly později, proto si nestačily obraz vytvořit, jevily však zájem. Aktivitou byly zaujaté, ale skoro řádné nápady u aktivity nevznikaly, objevovala se jen radost z experimentu. Pouze v určitých chvílích, kdy se zhruba u 2 dětí podivně rozlila barva v klovatině, jsme s naší pomocí asociovali, jako co to vypadá. U aktivity rotace děti trénovaly hlavně jemnou motoriku, velké zaujetí však nesklidila. U stolečku s magnety a pohyblivými obrázky bylo opět 7 dětí. U hry s magnety Magnetismus jsme dětem dali k dispozici 2 magnety, každý s jiným pólováním. Jeden chytil piliny a tvořil tzv. „sluníčko“ a u druhého se piliny řadily jedním směrem. Děti dostali za úkol rozpoznat rozdíl. Poznal ho málokdo. Jeden chlapec například tvrdil, že jeden je slabší a druhý silnější – po tom, co jsme mu rozdíl vysvětlili, dal nám za pravdu. Původní plán aktivity byl, že se magnety budou přikládat pouze ze spodní strany. Děti však napadlo dávat magnet i z vrchu a sledovat, které se přichytí. U této aktivity však padalo mnoho nápadů, jako co daný útvar vypadá – výpovědi dětí byly: člověk, panimáma, chobotnice, strom, slunce.</p> <p>Při prezentaci o Františku Kupkovi byly děti velmi neklidné, snažili jsme se je co nejvíce aktivizovat otázkami, fyzickými reprodukcemi děl a aktivitami, aby vymysleli název pro obraz, nedařilo se je zcela zklidnit. Program narušovala upovídaná holčička, která sebou strhávala další děvčata. Ostatní děti však reagovaly. Do prezentace byl vložen úkol – nazvat obrazy vlastním názvem a pak jim bylo prozrazeno, jak ho nazval František Kupka. Na Obraz Křišťálový zámek v moři hádaly velmi podobné názvy – výpovědi dětí: ledové království, diamant, kus ledu ve vodě. Obraz Tvar modré nazývaly – výpovědi dětí: modré trojúhelníky, modrý obraz nebo nevěděly, jak to pojmenovat.</p> <p>Mašinismus? Stroje. Dramatizace dopravních prostředků sklídila u dětí úspěch. Velice dobře a aktivně rozlišovaly rozdíly v způsobech jízdy i intenzitě pohybu. Bavilo je dopravní prostředky předvádět a dokonce i vymýšlet. Mimo motorické schopnosti jsme trénovali i jazykovou stránku – zvuky lokomotivy ššššš, brrrr brrrrm u autobusu a auta.</p> <p>Práci ve skupině při řešení problémové situace se dětem nedařilo pochopit, aby ze 4 těl vytvořily 1 dopravní prostředek. Pouze se shodly na tom, co předvedou, a každý sám za sebe předváděl domluvený prvek. Například všechny 4 děti jely jako 4 auta za sebou. Snažili jsme se jim to lépe vysvětlit, ale nebyly otevřené tomu se to snažit pochopit. Usoudili jsme, že takovéto úroveň dramatizace by bylo třeba děti nejprve učít. Dle dětí i reakce učitelky s dramatizací nepracují. Proto jsme dětem nechaly prostor pracovat dle jejich schopností a představ. Většinou ostatní skupinky správně uhodly, jaký dopravní prostředek skupina předváděla. Skupina chlapců dokonce používala i prostředky, které nezazněly v mých instrukcích v předchozí pohybové hře. Předvedli například motorku a formuli. Jedna ze skupiny holčiček vymyslela skok po jedné noze, který se nedařil nikomu uhodnout (hádky koloběžku). Tento způsob chůze není dopravním prostředkem, proto jsme si to vysvětlili.</p> <p>Pozn.: Tento den jsme vyzkoušeli, jak děti budou reagovat na více ranních činností. Na reflexi „Vzpomínáte, čím se František Kupka inspiroval?“ a „Kdo si pamatuje, co znamenají pojmy mašinismus, rotace, kosmos?“ děti stěželi reagovaly, nevybavovaly</p>

si množství podnětů. Tudíž usuzujeme, že velké množství nabídky děti rozptýluje od plné pozornosti. Možnou variantou je i složitost Kupkových témat.

7. DEN – ÚTERÝ ZÁBLESK, AKCE - ABSTRAKCE

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
    	<p>7.15 – 8.30 EVOKACE:</p> <p>aktivity na rozvoj jemné a hrubé motoriky,</p> <p>zrakové percepcce,</p> <p>zrakové percepcce,</p> <p>a představivosti</p>	<p>Centra aktivit pro evokaci abstraktních výjevů s podmínkou splnit 2 centra z nabídky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • KRESBA TĚLEM Na zem rozložíme balící papír a malujeme tělem. Jakými všemi způsoby můžeme kruhy tělem vytvořit? <i>NÁVAZNOST NA DÍLO:</i> Vasilij Kandinskij - Několik kruhů 1926 • HLEDÁNÍ PRVKŮ Vyřezané části díla hledáme v předloze a položíme na správné místo – všímání si detailů. <i>NÁVAZNOST NA DÍLO:</i> Vasilij Kandinskij - Žlutá, červená, modrá • ABSTRAKCE NA SVĚTELNÉM BOXU Zalaminované figury z děl Kandinského sestavujeme na světelném boxu, děti sestavují daný obraz dle předlohy – všímání si detailů a světelného míchání barev. Sledujeme rozdíly v míchání reálných figur a figur v díle. <i>NÁVAZNOST NA DÍLO:</i> Několik kruhů 1926 – Kandinskij • OBRAZ ZE 3 FOLIÍ Překrývání 3 folií s natištěnými či namalovanými formami. Děti je skládají na sebe a hledají nové figuře název. 	<p><i>Pomůcky:</i> <i>balící papír,</i> <i>voskovky, lepicí páska na uchycení papíru,</i></p> <p><i>předloha díla,</i> <i>zalaminované prvky z díla,</i></p> <p><i>předloha díla Kandinského,</i> <i>zalaminované prvky z díla,</i></p> <p><i>fólie</i> <i>s předkreslenými náhodnými prvky</i></p>
    	<p>8.45 – 9.30 UVĚDOMĚNÍ:</p> <p>pohybová hra</p> <p>aktivní diskuse</p> <p>poslech čteného textu, převyprávění</p>	<ul style="list-style-type: none"> • PŘEKÁŽKOVÁ DRÁHA Děti si samy postaví překážkovou dráhu z pomůcek v herně. • ROZBOR DĚL KANDINSKÉHO Volné asociace na jeho díla a návaznost na ranní hry. Ukažme pouze na jeden objekt a chtějme od dětí co nejvíce nápadů, jako co to vypadá. • PŘÍBĚH Z KNIHY Lehneme si na zem, odpočíváme a posloucháme čtený příběh č. 54 o manželích Kandinských z knihy Van Goghova hvězdná noc na straně 259 – 261. Příběh mírně upravíme a zkrátíme kvůli omezené pozornosti dětí. Cílem příběhu je informace, že Kandinskij viděl v barvách zvuky hudby. Cítil z nich něco, co není viditelné a to byl zrod abstraktního umění. <p style="text-align: right;">Zdroj: BIRD, Michael (2017)</p>	<p><i>Pomůcky:</i> <i>kniha, prezentace,</i> <i>projektor, plátno</i></p>

  	<p>aktivita na rozvoj jemné motoriky, představivosti, fantazie, zrakové diferenciacie</p> <p>REFLEXE:</p> <p>společná diskuse</p>	<ul style="list-style-type: none"> • AUTOMATICKÁ KRESBA Hudební nahrávku posloucháme zhruba 5 minut dle potřeby a citu. <ol style="list-style-type: none"> 1) Na hudbu uvolněně se zavřenýma očima kreslíme na papír – intuitivně. 2) Hledáme tvary, figury, postavy a vyznačíme je – vybarvením, vytažením obrysů, dokreslením. 3) Vymyslíme k figurám příběh – dobrovolné (pro některé děti může být obtížné). <p style="text-align: right;">Zdroj: TIKALOVÁ, Lucie (2017)</p> <p><i>Kdo se cítil příjemně při kresbě poslepu? Kdo nejistě, nepříjemně a nebylo mu dobře při kresbě poslepu? Komu se líbila hudba? Komu se nelíbila? Co ve svém obraze něco našel? A co to bylo? Přidal někdo k výtvoru příběh nebo mu vytvořil název?</i></p> <p>UKRYTÁ MYŠLENKA DNE: Musí být všechno zřetelné hned na první pohled? <i>Na první pohled není vše takové, jak se zdá. Něco je vidět až po pečlivějších zkoumání. Musíme se déle dívat a přemýšlet, stejně jako u té naší kresby. Po chvíli zjistíme, že obraz opravdu skrývá nám dobře známé prvky.</i></p> 	<p><i>papír A3, tužku, hudební nahrávka, škrabošky/šátky</i></p>
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE, OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (co učitel u dítěte podporuje)</p>	<p>Dítě a jeho tělo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti jemné i hrubé motoriky • koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla <p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) a kultivovaného projevu • záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost • postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí • rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) • řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“ • uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky • vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých výtvarných činnostech i ve slovních výpovědích k nim <p>Dítě a ten druhý:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo) <p>Dítě a svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> • upevňování povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí 		
<p>CÍLENĚ ROZVÍJENÉ SLOŽKY TVOŘIVOSTI</p>	<p>Plynulost (fluence) Originalita Elaborace Senzitivita Nová interpretace</p>		

HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:

Počet dětí:
10

Chyběl:

ID 129
ID 130
ID 131
ID 132
ID 136
ID 137
ID 138
ID 140
ID 141
ID 142
ID 144
ID 146
ID 148
ID 150
ID 151

Malby tělem se zúčastnily všechny přítomné děti. Podílet se chtěly všechny. Aktivita byla krátká přitažlivá velkým formátem. Při způsobu malby kruhů tělem nejčastěji vymýšlely kresbu rukama. Při kresbě nohama jsme narazili na problém s uchopením voskovky a vzniku pouhého půlkruhu. Za reálné způsoby děti uznaly pouze kresbu rukama v leže na břiše a v leže na zádech. **Hledání tvarů** se dařilo poměrně úspěšně. Někomu to šlo rychleji, někomu pomaleji. K aktivitě přišlo 6 dětí. **Dílo na světelném boxu** a jeho napodobování bylo pro děti obtížnější. Začaly se totiž v množství kruhů ztrácet. Proto si začaly vzájemně pomáhat a pracovat ve skupinkách. Zjistily tak samy na to, že překrývání barev, jak je namaloval Kandinskij, není dle skutečnosti. **Skládání z folií** byla pro mnoho dětí odrazující proto, že musely něco vymýšlet. Nejvíce protestující holčička nakonec k aktivitě usedla na popud své kamarádky a vymyslela dokonce celý příběh, nejenom jeden určitý objekt. Nápady vznikaly různorodé: Pan tráva; Housenky požírají banán a další velká housenka chce sníst ty malé, proto jde na ně zezadu, aby jí neviděly; Loďka; Šnek; Tohle jsou mraky a prší, proto padají banány na zem a jeden spadl někomu do stanu; Velryba v moři; Slunce. Některé výtvořiny jsou zdokumentovány ve fotogalerii přiložené na CD.

Překážková dráha vznikla za iniciace 2 chlapců, kteří si ráno stavěli vlastní dráhu. Poprosili jsme je o vymyšlení dráhy pro všechny děti. Byla převážně na skákání. S radostí se účastnila celá skupina dětí. Při **promítání Kandinského** děl, kterými jsme se ráno inspirovali, vzniklo mnoho asociací. U díla Několik kruhů zazněly výpovědi: vesmír, bubliny, kuličky, barevné kruhy. U díla Žlutá, červená, modrá viděli: hlavu osla, hlavu pána, dveře, kliku, zvonek nade dveřmi, šachy, dětskou hru, hada, žížalu, provázek, drápy, stopy po drápech, slunce a další. Zeptali jsme se dětí i na pouhý konkrétní jeden výjev, na klikatý černý tvar v pravé straně obrazu, a dostalo se nám těchto výpovědí: had, cestička, kouř od komína, provázek, žížala. **Poslouchání příběhu** z knihy Van Goghova hvězdná noc proběhlo v leže, děti s podivem dokázaly udržet pozornost a poslouchat celý příběh. Nakonec u stolu se zavřenýma očima a hlavou položenou v dlaních na stole poslouchaly **instrumentální hudbu**. Pak si vzaly do ruky tužky a nechaly tužku tančit po papíře podle toho, jak to cítily. Někomu se to moc nedařilo a snažil se o konkrétní výjevy skrze podvádění a tajného koukání. Později s pomocí učitelky se nám podařilo uvolnit všechny děti. Nakonec 7 dětí našlo aspoň 1 výjev v kresbě, 3 děti úkol nepochopily zcela přesně, ale i tak ho dokreslily. Jedno z nich dokreslilo alespoň noty, jakože je to hudba – souvislost s aktivitou. Výsledky kresby jsou zdokumentovány na přiloženém CD.

8. DEN – STŘEDA

DOMY JAKO Z POHÁDKY, VŠEDNÍ MOTIVY UMĚNÍM

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
	<p>7.15 – 8.30 <u>EVOKACE:</u></p> <p>aktivita zaměřená na představivost, paměť, jemnou motoriku, sounáležitost se světem a společností</p> <p>konstrukční činnost</p>	<p>Centra aktivit:</p> <ul style="list-style-type: none"> DOKRESLENÍ DOMU Do archu s obrysem domu (viz příloha C5) děti dokreslují dům i jeho okolí. Nezapomeneme je nabádat k vnímání celého prostoru, který se na papíře nachází, využít ho jako příležitost nakreslit i zahradu, okolí domu (město, řeku, les...). TVORBA DOMEČKŮ Z HRAČEK V MŠ Volná tvorba úkrytů a domečků z hraček v MŠ dle chuti a fantazie dětí 	<p><i>Pomůcky:</i> <i>předloha domu, pastelky, voskovky</i></p> <p><i>můžeme dodat provázky, prostěradla, deky</i></p>

 <p>pohybová hra, narativní pantomima</p> <p>asociační diskuse</p> <p>výtvarná aktivita zaměřená na představivost, jemnou motoriku, sounáležitost s okolním světem a společností</p> <p>REFLEXE:</p> <p>hromadná diskuse, zrakový vjem</p>	<p>8.45 – 9.30 UVĚDOMĚNÍ:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • HRAJEME SI NA DOPRAVNÍ PROSTŘEDEK Projíždíme městem. Řídíme činnost kudy děti jezdí a jaké značky mívají. K nim děti zajedou. Necháme činnosti provozující dle pokynu značky vymyslet děti. Např. kolem značky <i>hlavní silnice</i> krouží, u značky <i>Stop</i> zastaví. Končíme na parkovišti. • PROMÍTÁME SI STAVBY „JAKO Z POHÁDKY“ Auto nás zavezlo až úplně do jiného města. Podívejte se, jaké stavby kolem sebe míváme. Stavby zejména od Gaudiho, Kaplického, Hadid a další secesní a postmoderní stavby. Asociujeme, co nám jednotlivé stavby nebo jejich části připomínají. • STALI JSME SE ARCHITEKTY Postavíme úplně celé město z domů, které něco připomínají a mají velmi nezvyklý tvar. Podaří se vám vymyslet co nejvíce neobvyklý dům? Pak je vystřihneme a nalepíme na společný papír s předkreslenými silnicemi z ranních činností. <p style="text-align: right;">ZDROJ: VONDROVÁ, Petra (2007)</p> <p><i>Na hotový výtvar se podíváme, vymyslíme městu název. Děti nám mohou svůj výtvar představit.</i></p> <p>UKRYTÁ MYŠLENKA DNE: <i>Výtvarné umění nejsou jen obrazy. Je jimi architektura (domy) a dokonce i jejich vybavení – nábytek, vázy, zábradlí u schodiště.</i></p>	<p>Pomůcky: <i>dopravní značky</i></p> <p><i>prezentace, projektor, plátno</i></p> <p>papír, pastelky, fixy, nůžky, lepidlo, velký A0 arch, tuš</p>
<p>DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE, OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (co učitel u dítěte podporuje)</p>	<p>Dítě a jeho tělo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti jemné motoriky <p>Dítě a jeho psychika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení • učit se nová slova a aktivně je používat (ptát se na slova, kterým nerozumí) • vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, postřehovat, všimnout si (nového, změněného) • rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) • rozvoj a kultivace estetického vnímání <p>Dítě a ten druhý:</p> <ul style="list-style-type: none"> • respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky, rozdělit si úkol s jiným dítětem apod. <p>Dítě a společnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> • seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije • vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat • rozvoj společenského i estetického vkusu 		

	<p>Dítě a svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám mít povědomí o širším věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte
<p>CÍLENĚ ROZVÍJENÉ SLOŽKY TVOŘIVOSTI</p>	<p>Plynulost (fluence) Flexibilita Originalita Elaborace</p>
<p>HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:</p>	
<p>Počet dětí: 13</p> <p>Chyběl: ID 129 ID 131 ID 132 ID 136 ID 137 ID 138 ID 141 ID 142 ID 144 ID 146 ID 148 ID 150</p>	<p>Kresby domu se ráno zúčastnily všechny děti. Většina z nich svůj výtvar komentovala a diskutovala se sedícím dítětem vedle. Všechny děti až na jedno kreslily vnitřek domu. Jedno z nich nakreslilo dům z vnějšího pohledu. Některé děti (cca 4-5) něco nakreslilo i jeho okolí – zahradu, louku, garáž, oblohu ... Tvorby domečků se účastnili zejména chlapci, kteří nebyli zcela zaujatí dokreslením domu. Celkem 7 dětí postavilo úkryt.</p> <p>Zajímavost: *Jeden chlapec vyráběl dokonce i vlastní prostorový objekt – Ohradu se stromem z vlastnoručně vyrobených ruliček papíru a lepicí pásky. Později do nich nalepil i zvířátka, která nakreslil.</p> <p>Hra na dopravní prostředek děti velice bavila. Všechny pochopily princip ježdění dle pokynů, naslouchaly. Vymyslely, že kolem značky <i>hlavní silnice</i> opravdu krouží a u značky <i>Stop</i> zastaví, jak jsme předpokládali. U značky <i>dej přednost v jízdě</i> zastaví a abychom jim pomohli s rozlišením od značky <i>stop</i>, rozhlíží se u toho. Na <i>parkovišti</i> vystupují z auta. Při prezentaci jsme několikrát napomenuli dvojici holčiček, poté jsme si jednu z nich posadili k sobě. Druhá se urazila, otočila se zády a do konce řízené činnosti trucovala mimo dění. Připojila se až na tvorbu domu. Proto prezentace probíhala bez ní, probíhala soustředěně a děti byly nadprůměrně aktivní. Těžko jsme je zastavovali v asociacích, každý chtěl něco říct. Nápady byly rozmanité a pokaždé měly souvislost s danou budovou. Příkladné výpovědi dětí: Tančící dům – vlna, moře (zobrazení tančícího páru Freda a Ginger jsme jim představili my, samostatně na to nepřišly); Guggenheimovo muzeum v NY – miska, ulita, zakroucený had; Guggenheimovo muzeum v Bilbao – loď, rozbouřené moře; Stavba Zahy Hadid dětem připomínala skluzavku, vodopády v pravé části fotografie ... Do role architektů se děti pustily s radostí. Až na trucující dívku všechny děti začaly hned pracovat. Později i ona. Vypracovaly dům Jednička, Kladivo, Dva tančící domy, Vánoční vlna, Dům medúzy, Chobotnice, Vlnící dům, Tančící pán a Tančící paní. Výsledná fotografie města je přiložena na CD.</p> <p>Zajímavost: *Jeden chlapec nakreslil dokonce 2 domy + chtěl kreslit ještě jeden ranní obrys domu.</p> <p>Při reflexi byly děti ze společného výtvaru nadšené. Hned město pojmenovaly Město architektů.</p>

9. DEN – ČTVRTEK
VÝSTAVA

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
   	<p>7.15 – 8.30 <u>EVOKACE:</u></p> <p>zraková percepce, jemná motorika, grafomotorika, fyzikální experiment</p> <p>testování</p>	<p><i>Nabídka oblíbených ranních center z celého projektu:</i></p> <p>Stolečky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • SKLÁDÁNÍ KANDINSKÉHO ŽLUTÉ, ČERVENÉ A MODRÉ • NAVRHOVÁNÍ VITRÁŽÍ • SKLÁDÁNÍ OBRAZCE ZE 3 FOLIÍ • EXPERIMENTY S MAGNETY A POHYBLIVÝMI OBRÁZKY <p>Výtvarný stůl:</p> <ul style="list-style-type: none"> • IPSÍKOVO BLUDIŠTĚ • BLUDIŠTĚ SRNKY DO LESA • GRAFOMOTORICKÝ LIST SLUNCE <p>Herna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ROTACE (KÁČA) <ul style="list-style-type: none"> • TESTOVÁNÍ – URBANŮV FIGURÁLNÍ TEST TVOŘIVÉHO MYŠLENÍ Během aktivit probíhá testování Urbanovým testem figurálního myšlení (arch B). 	<p>Pomůcky: <i>potřebné pomůcky k jednotlivým aktivitám jsou vypsaný výše</i></p> <p><i>testový arch, černý fix</i></p>
 	<p>8.45 – 9.30 <u>UVĚDOMĚNÍ:</u></p> <p>živý obraz</p> <p>pohybová hra</p> <p>hra v roli</p> <p><u>REFLEXE:</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • SLAVENÍ NAROZENIN JEDNÉ Z DÍVEK Dostane na výběr pohybovou hru. • VYTVÁŘÍME LEDOVÉ SOUSOŠÍ Děti vytváří nejprve sochy ze svých těl. Připomínáme různorodost pozic těla. Následně tvoříme sousoší o zadaném počtu dětí a pohlaví. • HRA MRAŽÍK Při relaxaci vyprávíme, co jsme za poslední 2 týdny zažili, a co jsme stihly vytvořit. • VÝSTAVA Rozmístíme všechny práce po třídě a s učitelkou hrajeme, že jsme návštěvníky výstavy – seznámení s chodem výstav a jejich pravidly v chování. Vše si projdeme, prohlédneme, popovídáme o svých dílech, jak to dělají autoři na vernisážích. <p><i>Děti se postaví k dané aktivitě podle zadaného kritéria:</i> <i>Co bylo nejzábavnější?</i> <i>Co bylo nejobtížnější?</i> <i>S čím se nesetkaly a bylo to pro vás úplně nové?</i></p>	<p><i>práce dětí, provázky, kolíčky</i></p>

<p>CÍLENĚ ROZVÍJENÉ SLOŽKY TVOŘIVOSTI</p>	<p>Flexibilita Originalita</p>
<p>HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:</p>	
<p>Počet dětí: 12</p> <p>Chyběl: ID 129 ID 131 ID 132 ID 136 ID 137 ID 138 ID 141 ID 142 ID 144 ID 146 ID 148 ID 149 ID 150</p>	<p>Ráno jsme dětem nabídli některá oblíbená ranní centra z celého projektu. Vyzkoušely si to, co nestihly, čeho se z důvodu nepřítomnosti nezučastnily, anebo si zopakovaly, co je bavilo. Děti byly aktivitami zaujaté, každé si vyzkoušelo, co chtělo samo. Každé dítě si prošlo alespoň jednu aktivitu. Během aktivit probíhalo testování pomocí Urbanova testu figurálního myšlení - arch B.</p> <p>Zajímavosti: *Místo skládání vitráží si 2 chlapci skládali jen pomocí nich různé objekty a postavy. Postavili čerta, Mikuláše, dům, okno. * Grafomotorické listy děti také nevyužily, místo toho si vzaly vlastní prázdné papíry a kreslily vlastní motivy nebo převážně vyráběly prostorové objekty pomocí papíru, kancelářských svorek a papírové lepicí pásky. Tato aktivita byla nejžádanější.</p> <p>Po svačině jsme oslavily 6. narozeniny jedné z dívek. Poté jsme si připomenuli, jak vytvoříme ledovou sochu. Nejprve každý sám za sebe, poté jsme zkusili vytvořit sousoší o zadaném počtu dětí a pohlaví. Dětem se to dařilo. Už využívaly i nízké polohy, dokonce i leh. Výhodou byl počet dětí – 6 chlapců a 6 dívek. Hru Na ledové sochy (Mrazíka) jsme zařadili na přání dětí. Děti jsme nechaly hodně vyběhat, samy nechtěly přestat a aktivita je bavila. Relaxaci jsme realizovali v leže na zemi. Při odpočívání jim bylo vyprávěno, co jsme za poslední 2 týdny společně zažili a co jsme stihli vytvořit. Občas jsme do monologu k poslouchání vložili otázku k aktivizaci, abychom si ověřili, zda dávají pozor.</p> <p>Rozmístili jsme společně všechny práce po třídě a učitelka zahrála, že přišla na výstavu. Následovalo seznámení s chodem výstav a jejich pravidly. Vše jsme si prošli a prohlédli. Ze všech děl si děti nejméně vybavovaly aktivity 6. a 7. dne. Pravděpodobně proto, že oproti jiným dnům byla témata více abstraktní (neuměly si je představit a pochopit) a bylo jim předloženo mnohem více aktivit než jiné dny.</p> <p>Následovala reflexe: Co bylo nejzábavnější? <i>Architekti – obrys i vlastní dům, jeskynní malby a odlitky, skládání z tvarů vitráží</i> Co bylo nejobtížnější? <i>Automatická kresba, Jeskynní malby</i> S čím se nesetkaly a bylo to pro ně úplně nové? <i>Odlitky, Jeskynní malby, Architekti, Abstrakce v automatické kresbě, Kresba tělem, Skládání krajiny z přírodnin. Toto hodnocení bylo nejvyrovnanější.</i></p>
<p>PODMÍNKY TESTOVÁNÍ:</p>	<p>Během rána, kdy se děti scházely ve třídě, chodily si k připraveným aktivitám. Během jejich volné činnosti jsme si v rohu místnosti vymezili 2 stoly přisunuté ke každé stěně tak, aby na sebe děti neviděly. Vybírali jsme si je po dvojicích a lákali jsme je na další aktivitu, kterou byl Urbanův test.</p> <p>ATMOSFÉRA: ponurá, nízký počet dětí, nadprůměrný klid ve třídě. REAKCE: Do aktivity se s nadšením nehrnuly, vyplňovaly z povinnosti.</p> <p><i>POZNÁMKA: jedno velice vnímavé dítě si vzpomnělo, že arch už byl vyplňován při návštěvě malíře. Tento fakt jsme nemohli zatajit, ale snažili jsme se, aby tuto informaci nepřipomněl i dalším dětem.</i></p>

**10. DEN – ČTVRTEK (PŘÍDAVNÝ DEN ZA NEMOCNOST DĚTÍ)
MALÍŘ CHODÍ DO ŠKOLY**

ČINNOSTI	VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA	NÁPLŇ	POZNÁMKY
  	<p>7.15 – 8.30 <u>EVOKACE:</u></p>	<p>Aktivity z celého projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • SESTAVOVÁNÍ OBRAZU ŽLUTÁ, ČERVENÁ, MODRÁ • SKLÁDÁNÍ OBRAZČŮ Z GEOMETRICKÝCH TVARŮ • OZVUČOVÁNÍ OBRAZŮ • POHYBLIVÉ OBRÁZKY • VOLNÝ VÝTVARNÝ STOLEK 	<p>Pomůcky: <i>potřebné pomůcky k jednotlivým aktivitám jsou vypsány výše</i></p>
   	<p>8.45 – 9.30 <u>UVĚDOMĚNÍ</u></p> <p>pohybová hra</p> <p>divadlo</p> <p>vzpomínání na předešlé dny</p> <p>tvůrčí aktivita</p>	<ul style="list-style-type: none"> • SLAVENÍ SVÁTKU Včetně hry <i>Na ledové sochy</i>. Aktivita probíhala na přání oslavenkyně, dle zvyku MŠ. • RELAXACE A PŘÍCHOD MALÍŘE DO MŠ Malíř byl reakcí na vzpomínku na malíře při 1. vyplňování Urbanových testů. Při lehu na zemi a odpočinku, dorazí do MŠ malíř, kterého děti poznali při vyplňování pretestů. Chválí je, jak mu pomohly s výstavou a jak velký úspěch sklídila! Doslechli se, že děti jsou velmi šikovné a talentované, proto by rád viděl, co v poslední době vytvořily. • PROMÍTÁNÍ NAFOCENÝCH DĚTSKÝCH PRACÍ Připomínka tvoření během projektu z předešlých 2 týdnů, seznámení malíře (a chybějících dětí) s pracemi promítanými přes projektor. • MALÍŘ NASTOUPIL DO ŠKOLY Ve škole je plno zajímavých předmětů – psaní, čtení, počítání, povídání o přírodě, o zvířatech, o různých lidech na celé planetě, dokonce se tam i cvičí nebo kreslí. Představte si, že ono se kreslí i jindy než o výtvarné chvíle. I při takovém čtení a počítání si kreslíme. Jenže to mě, jako malíře nebaví. A víte proč? Musím tužkou po papíře jezdit, tak jak musí a chce paní učitelka místo toho, abych si kreslil, jak chci. Podívejte, co musíme kreslit! (Ukazujeme psané číslice, písmena a geometrické tvary) → POJĎME JE PROMĚNIT V NĚCO VÍC ZÁBAVNĚHO, COKOLI VÁS NAPADNE. VYTVOŘTE Z TOHO COKOLI, PROTOŽE ÚPLNĚ VŠECHNO JE SPRÁVNĚ. <p>2 skupiny: V herně na velké papíry:</p> <ul style="list-style-type: none"> • DOKRESLUJEME ČÍSLOVKY, PÍSMENA A TVARY 	<p><i>Pomůcky: maňásek malíře</i></p> <p><i>projektor, plátno, fotografie prací</i></p> <p><i>archy s písmeny a číslicemi, archy pro individuální práci u stolečku, testové archy B</i></p>

	<p><u>REFLEXE:</u></p>	<p>Skupinová práce. Písmena a číslovky přetváříme a děláme je mnohem zajímavější. Vymyslíme z nich něco, co nikdo jiný ještě nevymyslel.</p> <p>Ve třídě na A4 papíry:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ARCH B URBANOVA FIGURÁLNÍHO TESTU <p>Dětem chybějícím na testování minulý týden předložíme test. Máme také připravené podobné motivy jako na velkých papírech z herny pro případ, že dítě, které už test vyplňovalo, bude chtít být u stolečku.</p> <p>Každý okomentuje svůj výtvar a představí ho tak ostatním.</p>	
<p>CÍLENĚ ROZVÍJENÉ SLOŽKY TVOŘIVOSTI</p>		<p>Flexibilita Originalita Elaborace Nová interpretace</p>	
<p>HODNOCENÍ A REFLEXE DNE:</p>			
<p>Počet dětí: 17</p> <p>Chyběl: ID 128 ID 133 ID 137 ID 138 ID 139 ID 142 ID 144 ID 152</p>		<p>Ranní hry probíhaly v poklidu. Od 7.00 do 7.50 bylo ve třídě pouze 6 dětí. Ty měly možnost vyzkoušet si všechna centra v klidu a této možnosti využily. Zejména ID 29 a ID 50 využily center, které neměly možnost si vyzkoušet, protože byli nemocní. Nejvíce dětí se zastavilo u volného výtvarného stolečku. Byla tam nabídka Dokresli dům, ale tu využily jen ID 29 a ID 50, kteří aktivitu nedělaly. Další frekventovanou aktivitou byl stůl se Sestavováním obrazu žlutá, červená, modrá a skládání obrazců z geometrických tvarů. Při skládání z geometrických tvarů si děti dokonce vymyslely vlastní pravidla hry: já něco postavím a ty budeš hádat, co to je. U této hry vydržely ve skupině vždy poměrně dlouhou dobu. Ke hře přistoupilo 9 dětí. Překvapivé bylo nadšení pro ozvučování obrazů. Aktivitu jsme sice museli mírně vést, ale 4 děti u ní aktivně setrvaly po dlouhou dobu a zkoušely různé kombinace zvuků. Postupně přicházející děti do třídy si hledaly zábavu samy, k připraveným aktivitám jsme se je snažili podnítit.</p> <p>Slavení svátku proběhlo jako obvykle. Přání učitelkou, 1 chlapcem a 1 dívkou. Pak se zpívala vybraná písnička oslavenkyní. Nakonec rozdala bonbony. Dostala možnost vybrat pohybovou hru dle jejího přání. Vybrala Mrazíka. Nechali jsme vyměnit 6 mrazíků (3 chlapci a 3 dívky), dokud nebyly děti zadýchané. Při relaxaci, kdy ležely na zemi, je navštívil malíř z posledního setkání při vyplňování minulých testů. Vzpomněly si na něho. Malíře jsme využili k následujícímu vzpomínání a reflexi aktivit ze společného projektu. Děti zaujal a rády mu odpovídaly. Promítli jsme fotografie skoro všech prací, co jsme za 2 týdny vytvořily (připomenutí a informace pro chybějící děti). Pověděl jim o jeho nástupu do školy, a co ho tam nebaví – psát čísla a písmena tak, jak ho nutí paní učitelka. Na zem v herně jsme položili dva archy A1 s písmeny a číslicemi. A děti je dokreslovaly a přetvářely. Většinou dokreslovaly pouze v rámci jedné figury (číslivky, písmene, tvaru), ale občas někdo využil na A4 archu více figur pro jeden obraz anebo ze všech figur vytvořil tematický celek. Děti, které chyběly 31.1., jsme zavolali zvlášť ke stolečkům, zde byl klid k vyplňování testů TSD-Z.</p> <p>Nakonec jsme všechna díla reflektovali a zhodnotili.</p>	

PODMÍNKY TESTOVÁNÍ II:	<p>Aby podmínky byly podobné kontrolní skupině a testování proběhlo ihned po realizaci projektu, zvolili jsme jako vhodnou strategii připomenutí projektu. Z tohoto důvodu jsme testy vyplňovali až v čas řízené činnosti, nikoli během ranních činností. Jelikož ve třídě byly děti testované i dosud netestované, zvolili jsme aktivitu pro všechny děti podobnou s podobným zadáním, při kterém můžeme děti vyvolávat k vyplňování testu, aniž bychom vyvolali rozruch s rozdílnými aktivitami. Ke stolečkům jsme si tedy pozvali netestované děti a ostatní děti zvědavé, které testované byly a přistupovaly ke stolečkům, obdržely papíry obdobné aktivitě v herně i testům. Děti vyplňující test seděly vždy odděleně, podobně, jako při vyplňování 31. 1. 2019.</p> <p>ATMOSFÉRA: aktivní, přátelská, vyšší počet dětí než při prvním testování, mírně vyšší hluk;</p> <p>REAKCE: do aktivity se vrhly s nadšením, vyplňovaly bez známky nechuti, dotazy na rozdílnost papíru oproti zadané aktivitě nenastaly.</p> <p><i>POZNÁMKA: Jedno dítě si při minulém testování vzpomnělo na malíře, proto jsme ho nemohli zatajovat a přiznali jsme ho. Stal se prostředníkem ke vzpomínání na proběhlý projekt. Žádné jiné dítě si na testování (a stejný styl testu) nevzpomnělo.</i></p>
-------------------------------	--

4. krok projektu – HODNOCENÍ (evaluace projektu)

Po celou dobu projektu děti byly aktivní, otevřené novým zkušenostem. Velice dobře se jim dařilo asociovat na umělecká díla a rády se zapojovaly do výtvarných aktivit. Samy je při ranních činnostech vyhledávaly ve formě skládání vlaštovek, prostorových výrobků z papíru, kreslení, ale i tvorbou vlastních jednoduchých knížek. Rády se zapojovaly i do nabízených ranních experimentálních činností. Na přání učitelky a dětí jsme každý den řízenou činnost zahájili pohybovou hrou. Tyto hry byly do projektu před jeho realizováním doplňovány. Postupem dní se děti lépe a lépe zapojovaly do interpretací výtvarného umění, ztrácely počáteční strach a nejistotu. Osmý den jsme je stěží usměřňovali v asociacích, abychom mohli pokračovat v činnostech. Po celou dobu intervence nebyl problém s účastí dětí při řízených činnostech, neslyšeli jsme slova odmítnutí či známky znužení. Pokud se vyskytl nějaký problém, většinou byl zapříčiněn momentální náladou a rozpoložením dítěte. Nedostatek se objevoval v oblasti dramatizace. Děti své tělo při pohybových hrách sice dobře ovládaly, ale aktivity s živými obrazy či spoluprací při pohybových činnostech měly ještě rezervy a bylo by třeba s dětmi tuto oblast více rozvíjet. Z důvodu časových dispozic pro intervenci byly činnosti s prvky dramatizace využívány v omezeném množství.

ZDROJE

ADÉLA (2006). Bludiště. In: *Dětský blog* [online]. 7.4. [cit. 16.1.2019]. Dostupné z:

<http://detsky.blog.cz/0604/bludiste>

BIRD, Michael (2017). *Van Goghova hvězdná noc: dějiny umění v příbězích pro děti*. Brno: CPress. ISBN 978-80-264-1691-3.

ČERNÁ, Marie (2012). *Dějiny výtvarného umění*. 6. rozš. a doplněné vyd. Praha: Idea servis. ISBN 978-80-85970-74-6.

DANKA (2016). Obťahujeme slniečko. In: *Nasedeticky.sk* [online]. 1.2. [cit. 16.1.2019]. Dostupné z: <https://nasedeticky.sk/tvorime-s-detmi/rocne-obdobia/letne-aktivity/2303/obtahujeme-slniecko/>

DANKA (2016). Zábava počas upršaných dní pre deti. In: *Nasedeticky.sk* [online]. 13.5. [cit. 16.1.2019]. Dostupné z: <https://nasedeticky.sk/predskolaci/hladame-cesticky/4840/hladame-cesticky/>

HOLASOVÁ, Aneta Františka (2016). *Pohádka o Ipsíkovi, aneb, Jak se lýkožrouti naučili psát*. Praha: Běžiliška. ISBN 978-80-906112-9-0.

KERDOVÁ, Lenka a ŠKALOUDOVOVÁ, Barbora (2018). *Studijní materiál k výstavě: Katharina Grosse Wunderbild / Zázračný obraz* [online]. Praha [cit. 19.1.2019]. Dostupné z: https://www.ngprague.cz/userfiles/files/katharina_grosse_studijni_material_k_vystave_final.pdf

KRUŽÍKOVÁ, Marie. Pastelky [noty]. In: *Pinterest* [online]. [cit. 17.12.2018]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/380272762263656307/>

MATYSOVÁ, Michaela, MACHALÍKOVÁ, Jana a KORTBOVÁ REJCHRTOVÁ, Anna (2014). Ve střehu: program Lektorského oddělení Národní galerie. *Tvořivá dramatika* [online] 25(71), 33-34 [cit. 6.1.2019]. ISSN 1211-8001. Dostupné z: https://www.drama.cz/periodika/td_archiv/td2014-1.pdf

MURÁŇOVÁ, Ida, HUŠKOVÁ SMYCZKOVÁ, Klára, ŠKALOUDOVÁ, Barbora a VÝPRACHTICKÁ, Veronika. *Galerie jako inspirace pro tvořivou činnost s dětmi: seminář pro pedagogy mateřských škol a volnočasové pedagogy v předškolním vzdělávání* [cyklus přednášek a workshopů]. Praha, Národní galerie Praha, 2. a 16. 11. 2018.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. Praha: MŠMT [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>

ŠITINOVÁ, Kateřina (2019). *Ipsíkovo bludiště*. Vytvořeno na motivy knihy Holasová, Aneta F. - Pohádka o Ipsíkovi.

TIKALOVÁ, Lucie (2017). *Výtvarný projev jako prostředek pedagogické komunikace (výzkum se zaměřením na oblast komunikace ve školním prostředí)*. Olomouc. Disertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z: https://theses.cz/id/wr4hzz/DIZERTACE_upol.pdf

VONDROVÁ, Petra (2007). *Výtvarné techniky pro děti: hry a výtvarné činnosti pro děti ve věku od 4 do 9 let*. 2.vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-329-1.

VRABLÍKOVÁ, Barbora (2014). Skromný vůdce robošvábů Petr Nikl: všechno je ve hře. In: *Material times* [online]. 1.9.2014. [cit. 24.1.2019]. Dostupné z: <https://www.materialtimes.com/ptame-se/skromny-vudce-robosvabu-petr-nikl-vsechno-je-ve-hre.html>

PASTELKY

Text a hudba:
Marie Kružíková

C G C G C

Bílá, červená, modrá, žlutá, zelená.

F G C G C

Barvičky už umíme, pastelkama kreslíme.

C G C G C

Hop, hop, kopeček, vyleze z něj krteček,

F G C G C

Sluníčko a zahrádku - nakreslíme pohádku!

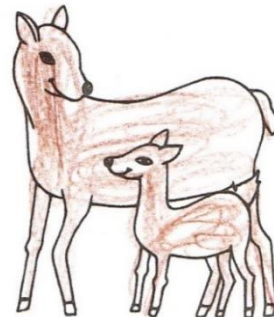
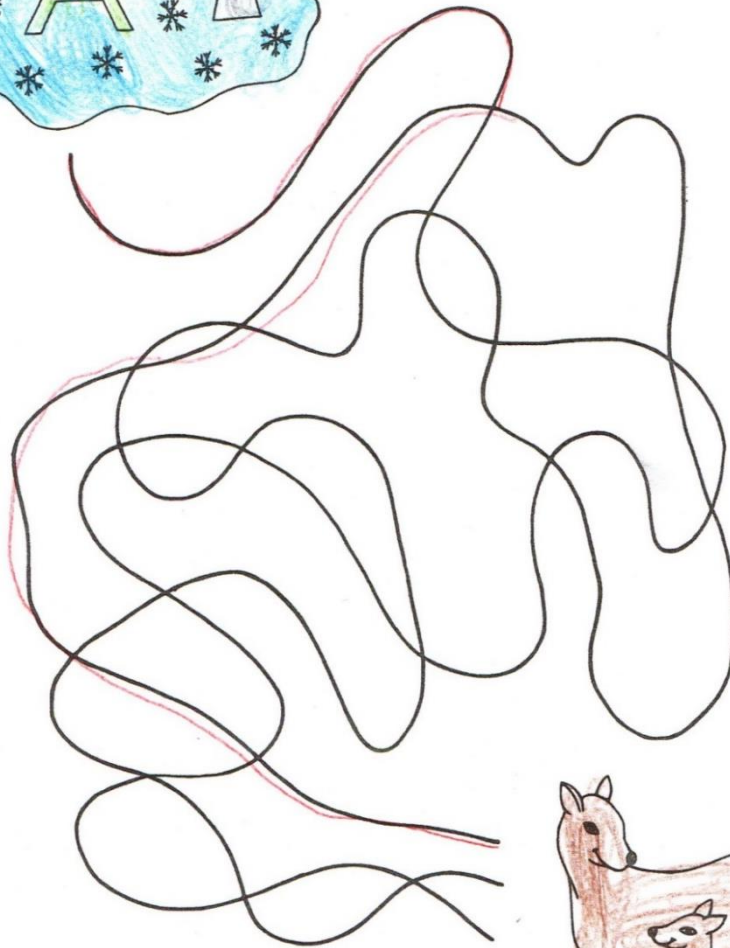

MENO:

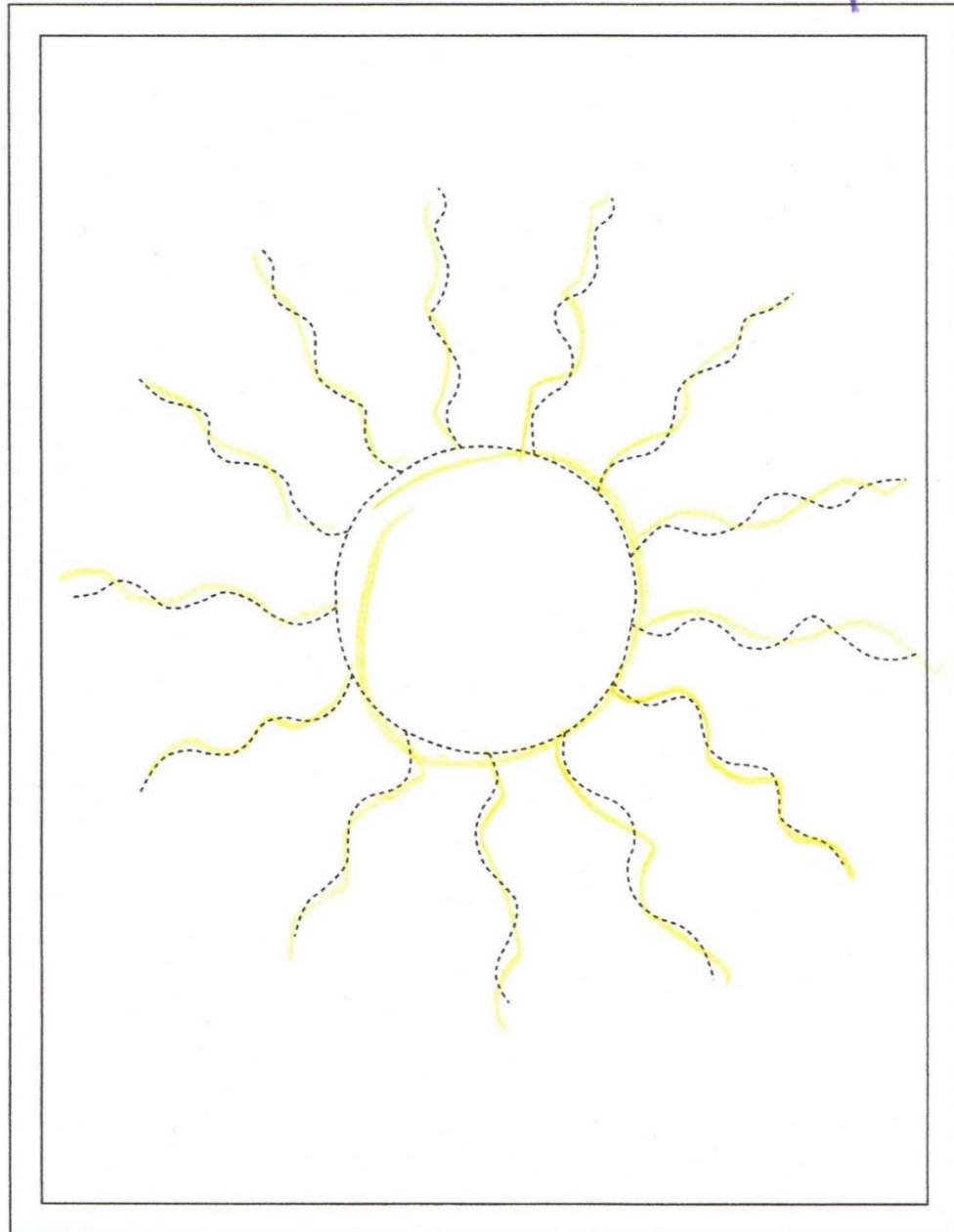
ANETK

Pomôž srnkám nájsť
cestičku ku krmelcu.

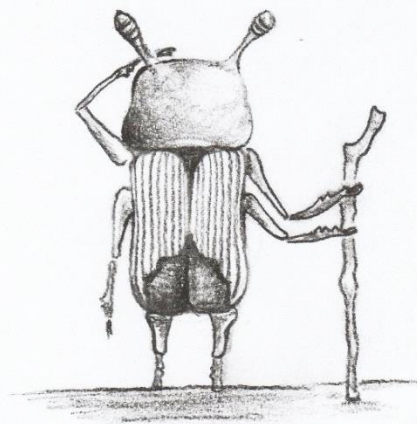
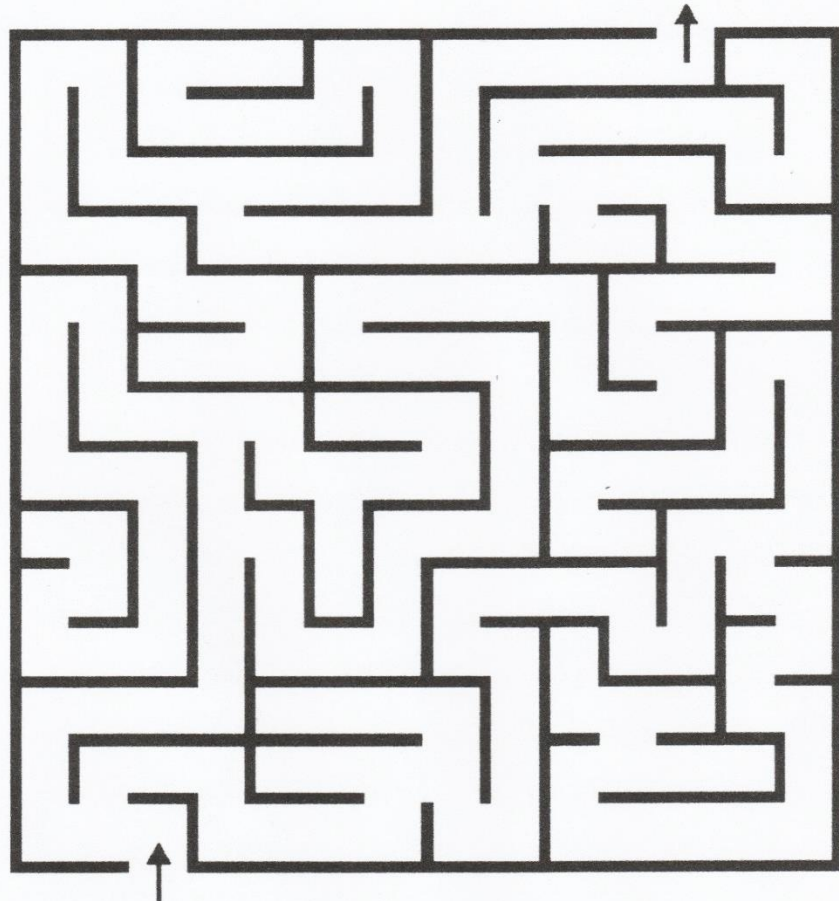
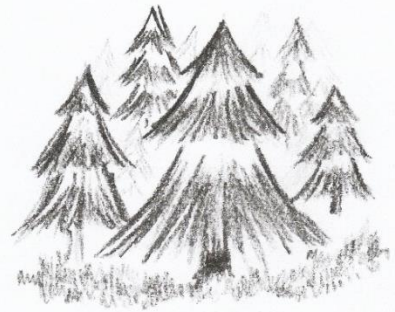

VERUNKA
MENO:

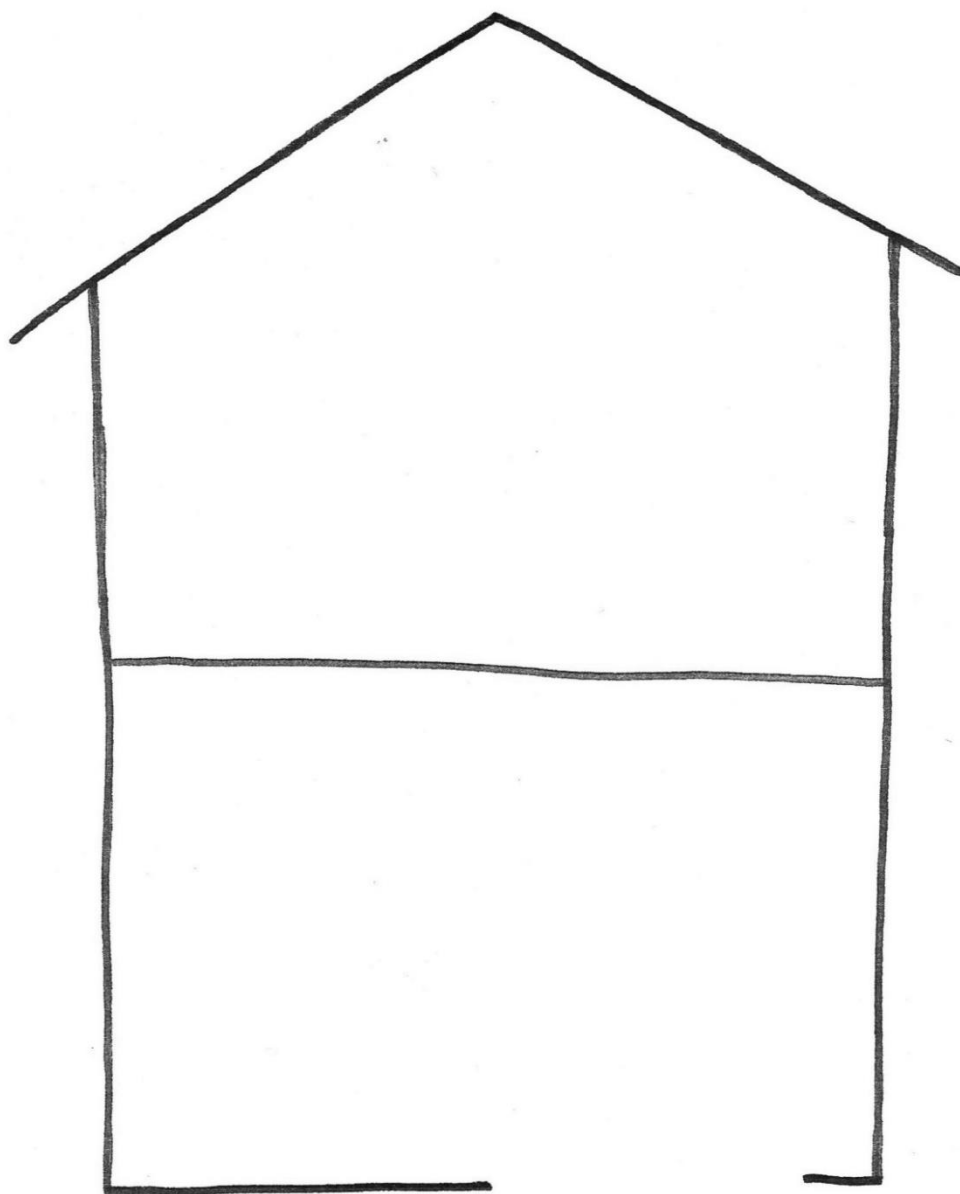

NASEDETICKY.SK

pre deti a vsetich deti

Zdroj bludiště: www.detsky.blog.cz Autor ilustrace: Šitinová Kateřina dle knihy Pohádka o Ipsíkovi – Aneta Františka Holasová

Příloha D: Ukázka fotodokumentace projektu experimentální skupiny

Pravěké jeskynní malby

Vitráže v oknech chrámů

Hmatová hádanka

Ozvučování obrazů

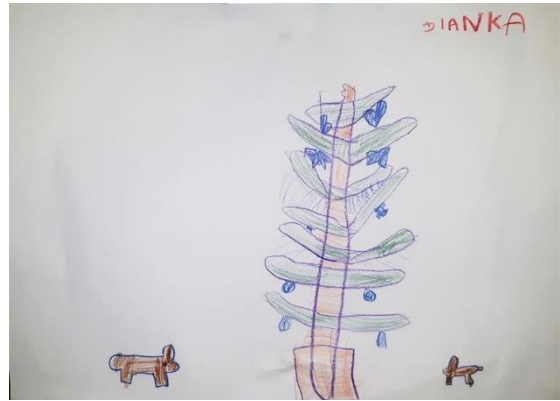
Odlitky přírodnin

Asambláž: Dům na kopci, pod kterým teče řeka obložená kameny a celou dobu prší

Technika barvení krepovým papírem a solí:
Táborák. Opékáme špekáčky nad ohněm.

Proměna stínů: Vánoční strom s králíčky

Kuličky v písku, vytváření stop

Kůra napadená lýkožroutem

Divadlo s problémovou situací

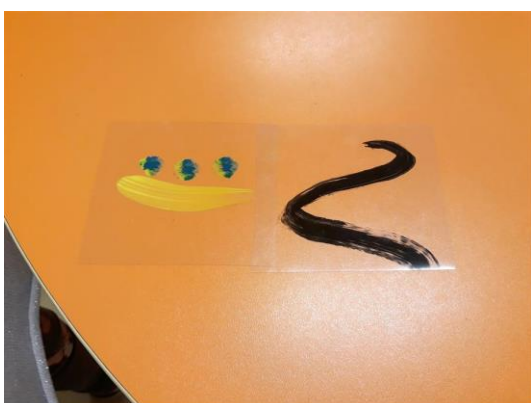

Magnetismus

Kosmos

Skládání z více folií: Malí hadíci jedí banán a had je chce sežrat, proto jde potichu zezadu

Hledání prvků

Abstrakce na světelném boxu

Automatická kresba s dokreslením: Medvěd

Malba kruhů tělem

Interpretace obrazů Kandinského

Asociační rozhovor nad
architekturou Zahy Hadid

Dokreslení domu

Město architektů

Ledová sousoší

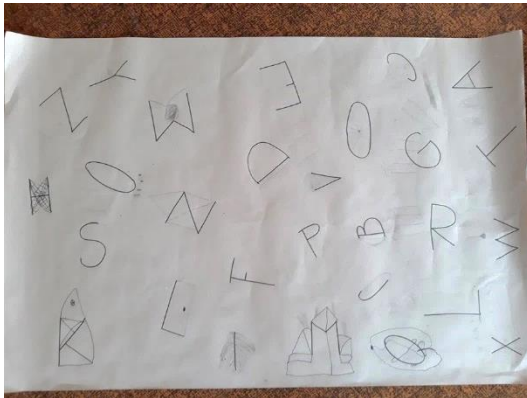
Skládková hádanka

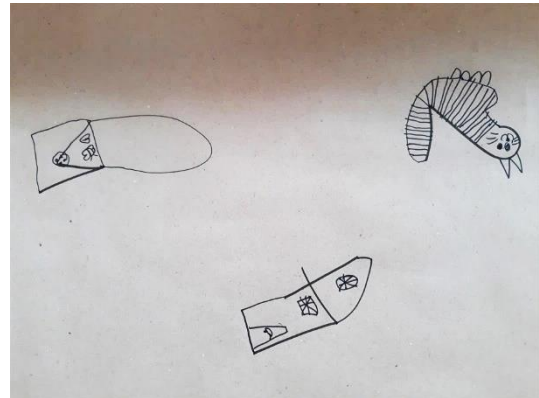
Dokreslování: Kouzelné malinké hřiště

Šašek

Dokreslování písmen a číslic (skupinová práce)

1 - kabelka, 4- dům, 2 - kočka

Závěrečná výstava prací

Příloha E: Obrazový materiál k interpretaci výtvarného umění

Seznam promítaných děl:

1. den (K čemu sloužilo umění v historii a k čemu dnes)

Ukázky jeskynních maleb z Lascaux

Egyptské malířství

Sloup Marka Aurelia (vytesané výjevy z jeho tažení v letech 172 až 175 n. l.)

Vitrážová okna gotického chrámu

Ručně psané knihy

Gotické obrazy panovníků

Ilustrace v novodobé knize (tištěná kniha s ručně malovanými ilustracemi)

Animovaný film (Mimoni [The Minions] [film]. Režie BALDA, Kyle a COFFIN Pierre. USA, 2015)

GEHRY, Frank a MILUNIĆ, Vlado, 1994-96. *Tančící dům*. Praha

GAUDÍ, Antonio, 1910. *Casa Mila*. Španělsko

QUINN, Lorenzo, 2017. *Podpora [Support]*. Itálie

Ukázka abstraktního obrazu

2. den (Krajinou nekrytou)

CANALETTO, 1733-34. *The Bacino di S. Marco on Ascension* [olej na plátně].

SEURAT, Georges, 1884–86. *Nedělení odpoledne na ostrově Grande Jatte* [olej na plátně].

MONET, Claude, 1889. *The Waterlily Pond, green harmony*. [olej na plátně].

Van Gogh, Vincent, 1890. *Pole s havrany* [olej na plátně].

SLAVÍČEK, Antonín, 1987. *Na podzim v mlze* [syntonos na kartonu].

MAŘÁK, Julius, 1880-85. *Krajina s bažinou* [olej].

SLAVÍČEK, Antonín, *Název nedohledán [Cesta v dešti]*.

4. den (Relaxujeme kouzly s barvami po náročném cestě)

Portrét Kathariny Grosse

Mapa Evropy (rodiště v Německu, momentálně vystavuje v ČR)

GROSSE, Katharina, 2010. *One Floor Up More Highly* [instalace]. Massachusetts.

GROSSE, Katharina, 2013. *Wunderblock* [instalace]. At: Nasher Sculpture Center, USA.

GROSSE, Katharina, 2018. *The Horse Trotted Another Couple Of Metres, Then It Stopped* [výstava]. At: Carriageworks, Sydney.

GROSSE, Katharina, 2018. *Wunderbild* [instalace]. At: Národní galerie Praha.

GROSSE, Katharina, 2007. *Picture park* [instalace]. At: Queensland Art Gallery, Brisbane.

GROSSE, Katharina, 2009. *Shadowbox* [instalace]. At: Temporären Kunsthalle Berlin.

GROSSE, Katharina, 2004. *Das Bett* [instalace]. At: Courstesy of Nic Tenwiggenhorn and VG Bild-Kunst, Bonn.

5. den (Struktury v krajině)

Fotografie z výstavy: NIKL, Petr, 2013. *Hra o čas* [výstava]. Galerie hlavního města Prahy.

Ukázka přípravy pigmentu

Petr Nikl a robošváb

Detaily z výstavy a ukázky cestiček z blízka:

ZUŠ MŠENO. *Retrospektiva může být i „Hra o čas“* [fotogalerie].

6. den (Poklidu v neklidu)

KUPKA, František, 1905. *Autoportrét*. [olej na plátně].

KUPKA, František, 1910. *Vlastní podobizna*. [olej na plátně].

Fotografie Kupkova rodného domu v Opočně.

Fotografie domu v Dobrušce, kde prožil své dětství a mládí.

Dokumentace jeho velké retrospektivní výstavy pořádané Národní galerií Praha, 2018.

KUPKA, František, 1909. *Klávesy piána, Jezero*. [olej na plátně].

KUPKA, František, 1913-14. *Kosmické jaro I*. [olej na plátně].

Hádanky názvu: ukážeme tištěné reprodukce (zaměření se na rozdíl – pouhá barevnost / barevná figura)

KUPKA, František, 1925. *Tvar modré*. [olej na plátně].

WENZEL, Hablik, 1914. *Křišťálový zámek v moři* [olej na plátně].

Mašínismus:

KUPKA, František, 1927-29. *Syntéza*. [olej na plátně].

KUPKA, František, 1936. *Hudba*. [olej na plátně].

7. den (Záblesk, akce – abstrakce)

KANDINSKIJ, Vasilij, 1926. *Několik kruhů*.

KANDINSKIJ, Vasilij, 1925. *Žlutá, červená, modrá*.

8. den (Domy jako z pohádky, všední motivy uměním)

GEHRY, Frank a MILUNIĆ, Vlado, 1994-96. *Tančící dům*. Praha.

GAUDÍ, Antonio, 1907. *Casa Batlló*. Španělsko.

GAUDÍ, Antonio, 1910. *Casa Mila*. Španělsko.

Detail mozaiky z Parku Guell, Antonio Gaudí.

HUNDERTWASSER, Friedensreich, PELIKAN, Peter a KRAWINA, Josef, 1985.

Hundertwasserhaus. Rakousko.

WRIGHT, Frank Lloyd, 1937. *Guggenheimovo muzeum*. New York, USA.

WRIGHT, Frank Lloyd, 1997. *Guggenheimovo muzeum*. Bilbao, Španělsko.

HADID, Zaha, 2012. *Heydar Aliyev Center*. Baku, Azerbajdžán.

UTZON, Jørn, 1973. *Opera v Sydney*. Austrálie.

KAPLICKÝ, Jan. *Návrh Národní knihovny na Letenské pláni v Praze*. Česká republika.

Příloha F: Dosažené bodové hodnocení respondentů

Legenda k tabulkám 3 – 6:

Gender

1 - chlapec

2 - dívka

Zkratka kategorie

PRE - pretest

POST - posttest

Popis kategorií

Wf - Použití předložených prvků

Eg - Dokreslení

Ne - Nové prvky

Vz - Grafické spojení

Vth - Tematické spojení

Bfa - Překročení hranice závislé na figuře

Bfu - Překročení hranice nezávislé na figuře

Pe - Perspektiva

Hu - Humor, resp. afektivita/emocionalita/expresivní síla kresby

Uka - Nekonvenčnost A

Ukb - Nekonvenčnost B

Ukc - Nekonvenčnost C

Ukd - Nekonvenčnost D

Zf - Časový faktor

Suma - Celkový součet

Dojem - Subjektivní dojem hodnotitele

Tabulka 3 - Bodové hodnocení pretestu v MŠ 1

ID	gender	datum-pre	PRE Wf	PRE Eg	PRE Ne	PRE Vz	PRE Vth	PRE Bfa	PRE Bfu	PRE Pe	PRE Hu	PRE Uka	PRE Ukb	PRE Ukc	PRE Ukd	PRE Zf	PRE suma	PRE dojem
101	1	12.11.2018	3	3	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	3	X	12	1
102	1	12.11.2018	4	3	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	X	13	0
103	1	12.11.2018	3	2	5	1	3	0	0	0	2	0	0	3	3	X	22	2
104	1	12.11.2018	1	1	3	1	3	6	6	0	0	0	0	0	0	X	21	2
105	1	12.11.2018	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	8	0
106	1	12.11.2018	3	3	0	2	3	0	0	0	4	0	3	0	0	X	18	2
107	1	12.11.2018	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	7	0
108	1	12.11.2018	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	7	0
109	2	12.11.2018	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	X	4	1
110	2	12.11.2018	0	0	1	0	0	0	0	0	3	0	3	0	0	X	7	0
111	1	12.11.2018	4	4	5	0	4	0	0	0	4	0	3	0	4	X	28	2
112	1	12.11.2018	1	1	6	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	X	11	2
113	1	12.11.2018	3	3	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	X	8	0
114	1	12.11.2018	1	1	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	X	5	0
115	2	12.11.2018	3	3	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	3	X	11	0
116	1	12.11.2018	2	2	1	1	2	0	0	0	1	0	3	0	3	X	15	1
117	2	12.11.2018	2	0	1	1	2	0	0	0	1	0	0	0	0	X	7	0
118	1	12.11.2018	2	2	2	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	X	9	0
119	2	12.11.2018	3	3	0	3	3	0	0	0	1	0	0	0	3	X	16	1
120	1	12.11.2018	3	3	3	3	3	0	0	0	2	0	0	0	3	X	20	2
121	2	12.11.2018	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	6	0
122	1	12.11.2018	4	4	4	0	4	0	0	0	3	0	0	0	3	X	22	2
123	2	12.11.2018	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	1	0
124	1	12.11.2018	3	3	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	X	8	1
125	1	12.11.2018	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	8	0
126	1	12.11.2018	4	4	0	0	2		0	0	2	0	3	0	3	X	18	1
127	1	12.11.2018	1	0	4	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	X	8	1

Tabulka 4 - Bodové hodnocení posttestu v MŠ 1

ID	gender	datum- post	POST Wf	POST Eg	POST Ne	POST Vz	POST Vth	POST Bfa	POST Bfu	POST Pe	POST Hu	POST Uka	POST Ukb	POST Ukc	POST Ukd	PRE Zf	POST suma	POST dojem
101	1	18.01.2019	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	7	0
102	1	07.02.2019	5	5	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	3	X	19	0
103	1	18.01.2019	4	2	5	1	4	0	0	0	1	0	0	0	3	X	20	2
104	1	07.02.2019	4	3	0	3	4	0	0	0	0	0	0	0	0	X	14	1
105	1	18.01.2019	4	3	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	3	X	13	0
106	1	07.02.2019	3	3	2	0	0	0	6	0	1	0	0	0	0	X	15	1
107	1	18.01.2019	0	4	2	2	4	0	0	0	0	0	0	0	3	X	15	2
108	1	18.01.2019	1	1	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	X	5	0
109	2	18.01.2019	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	X	3	0
110	2	18.01.2019	2	2	6	0	2	0	0	0	3	0	3	0	0	X	18	2
111	1	07.02.2019	4	3	0	3	3	0	0	0	0	0	3	0	0	X	16	0
112	1	18.01.2019	0	0	4	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	X	5	0
113	1	18.01.2019	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	6	0
114	1	18.01.2019	1	1	3	0	0	0	0	0	2	0	3	0	0	X	10	1
115	2	18.01.2019	0	0	6	0	0	0	6	0	2	3	0	0	0	X	17	2
116	1	18.01.2019	5	5	1	3	5	6	6	0	3	0	0	0	0	X	34	2
117	2	18.01.2019	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	2	0
118	1	18.01.2019	3	3	3	3	3	0	0	0	2	0	0	0	3	X	20	2
119	2	18.01.2019	3	3	2	3	3	0	0	0	2	3	3	0	0	X	22	1
120	1	18.01.2019	3	2	3	3	0	0	0	0	1	3	0	0	0	X	15	2
121	2	07.02.2019	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	7	0
122	1	18.01.2019	4	3	3	0	4	0	0	0	0	0	0	0	3	X	17	2
123	2	18.01.2019	0	0	2	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0	X	6	0
124	1	18.01.2019	4	4	1	4	4	0	0	0	3	0	0	0	3	X	23	2
125	1	18.01.2019	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	7	0
126	1	18.01.2019	3	3	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	X	9	0
127	1	18.01.2019	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	4	0

Tabulka 5 - Bodové hodnocení pretestu v MŠ 2

ID	gender	datum-pre	PRE Wf	PRE Eg	PRE Ne	PRE Vz	PRE Vth	PRE Bfa	PRE Bfu	PRE Pe	PRE Hu	PRE Uka	PRE Ukb	PRE Ukc	PRE Ukd	PRE Zf	PRE suma	PRE dojem
128	2	15.11.2018	4	4	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	X	10	0
129	1	15.11.2018	4	4	1	4	4	0	0	0	0	0	0	0	3	X	20	1
130	1	29.11.2018	3	3	0	0	2	0	0	0	1	0	3	0	0	X	12	1
131	2	15.11.2018	4	4	1	4	3	0	0	0	4	0	3	0	3	X	26	1
132	2	15.11.2018	0	0	6	0	2	0	0	0	0	0	0	3	0	X	11	0
133	1	15.11.2018	4	4	0	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	X	16	0
134	1	15.11.2018	2	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	X	8	0
135	2	15.11.2018	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	7	0
136	1	15.11.2018	0	0	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	X	4	0
137	2	15.11.2018	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	6	0
138	1	15.11.2018	1	1	5	0	5	0	0	0	4	3	0	0	0	X	19	2
139	2	15.11.2018	3	3	2	3	3	0	0	0	3	0	3	0	0	X	20	1
140	2	15.11.2018	3	2	1	3	2	0	0	0	0	0	0	0	3	X	14	1
141	2	15.11.2018	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	2	0
142	1	29.11.2018	4	4	2	0	2	6	0	0	2	0	0	0	0	X	20	1
143	1	15.11.2018	4	4	0	0	2	0	0	0	0	0	3	0	3	X	16	1
145	2	15.11.2018	0	0	5	0	0	0	0	0	1	0	3	0	0	X	9	0
146	1	15.11.2018	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	6	1
147	1	15.11.2018	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	X	4	0
148	1	15.11.2018	1	1	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	X	5	0
149	2	29.11.2018	3	3	3	0	2	0	0	0	0	0	0	3	3	X	17	1
150	2	15.11.2018	4	4	0	4	4	0	0	0	2	0	0	0	3	X	21	1
151	2	15.11.2018	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	1	0
152	1	15.11.2018	4	3	0	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	X	15	0

Tabulka 6 - Bodové hodnocení posttestu v MŠ 2

ID	gender	datum-post	POST Wf	POST Eg	POST Ne	POST Vz	POST Vth	POST Bfa	POST Bfu	POST Pe	POST Hu	POST Uka	POST Ukb	POST Ukc	POST Ukd	POST Zf	POST suma	POST dojem
128	2	31.01.2019	4	3	2	0	3	0	0	0	2	3	0	0	0	X	17	1
129	1	07.02.2019	4	4	1	4	4	0	0	0	3	3	0	0	3	X	26	2
130	1	31.01.2019	3	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3	X	10	0
131	2	07.02.2019	5	5	4	4	4	6	6	0	3	0	3	0	3	X	43	2
132	2	07.02.2019	4	3	2	0	2	0	0	0	2	0	0	3	3	X	19	1
133	1	31.01.2019	4	4	0	4	4	0	0	0	2	3	0	0	3	X	24	1
134	1	31.01.2019	1	0	2	0	2	0	6	0	1	0	0	0	0	X	12	2
135	2	31.01.2019	4	3	0	0	2	0	0	0	2	3	0	0	3	X	17	0
136	1	07.02.2019	4	4	0	4	4	0	0	0	2	0	0	0	3	X	21	1
137	2	18.02.2019	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	8	0
138	1	18.02.2019	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	4	0
139	2	31.01.2019	4	4	5	4	4	0	0	0	4	0	3	3	3	X	34	2
140	2	31.01.2019	4	3	0	1	4	0	0	0	1	3	0	0	3	X	19	2
141	2	07.02.2019	3	3	1	3	3	0	0	0	3	3	0	0	3	X	22	2
142	1	18.02.2019	3	3	0	0	0	0	0	0	2	3	0	0	3	X	14	0
143	1	31.01.2019	4	4	0	0	3	0	0	0	1	0	3	0	3	X	18	1
145	2	31.01.2019	4	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	8	0
146	1	07.02.2019	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	6	0
147	1	31.01.2019	3	3	3	1	3	0	0	0	2	0	0	0	3	X	18	2
148	1	07.02.2019	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	X	11	1
149	2	07.02.2019	3	3	1	3	3	0	0	0	2	3	0	0	3	X	21	1
150	2	07.02.2019	3	3	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0	3	X	15	1
151	2	31.01.2019	4	4	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	3	X	15	0
152	1	31.01.2019	4	2	5	1	2	0	0	0	2	0	0	3	0	X	19	1

